

Mototolo

Leano la Leago le Bašomi

2026-2030

Re epolla boleng bja go kaonafatša lefase la rena.

Lenaneo la Diteng

Dikhutsofatšo le diakhronimi	8
Klosari.....	9
1. Matseno (Molawana wa 46a).....	13
1.1 Dintlha tša khamphani	13
1.2 Mo moepo o lego gona.....	14
1.3 Bengmoepo	15
1.4 Dipalopalo tša bašomi ba Mototolo	15
1.5 Sebopego sa profense	16
2. Tlhabollo ya Merero ya Bašomi (HRD) (Molawana 46b)	20
2.1 Lenaneo la HRD (Molawana 46b)	20
2.2 Tlhako ya HRD.....	20
2.3 Tatelomolao ya melao ya tlhabollo ya mabokgoni	22
2.4 Maemo a go hloka thuto le dihlokwa tša ABET	25
2.5 Thuto le tlhahlo ya batho ba bagolo (AET)	26
2.5.1 Tlhahlo yeo e beakantšwego – bašomi bao ba amogelago dikholego ba ithutelago AET tšatši ka tšatši	26
2.5.2 Leano la phethagatšo ya AET	26
2.5.3 Leano la AET la go ithuta ka mehla.....	27
2.5.4 Mananeokgoparara le bahlahlhi	27
2.5.5 Kwalakwatšo le boingwadišo	27
2.6 Tlhahlo ka ga mošomomogolo.....	27
2.6.1 Tlhahlo ka ga mošomomogolo (tša meepo le boentšenere).....	27
2.7 Dilenašipi.....	28
2.7.1 Dilenašipi (tša ka gare le tša ka ntle).....	28
2.8 Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo	29
2.9 Foromo R: Dikgoba tša mošomo tšeo go lego thata go di tlatša	30
2.10 Leano la go gatela pele ka leeto la kheria (Molawana 46b (ii))	33

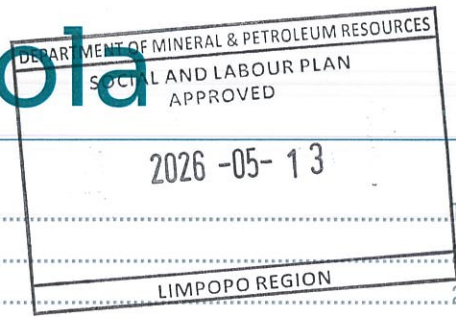
2.11	Leano la go gatele pele ka leeto la kheria – tlhabollo ya bolaodi le boetapele	33
2.12	Leano la Boeletši (Molawana 46b (iii))	34
2.13	Leano la dipasari le ditlwaetšo tša mošomo	35
2.13.1	Dipasari tša ka gare.....	35
2.13.2	Dipasari tša ka ntle	35
2.14	Sekhwama sa tlhabollo ya dialoga	36
2.15	Kakaretšo ya HRD – dipakane le boitlamo	37
3.	Tekatekano mošomong (EE).....	38
3.1	Profaele ya bašomi go ya le ka maemo a mošomo le kelo ya Patterson	39
3.2	Dinepo tša EE (bašomi ba go ya go ile)	40
3.3	Dinepo tša leano la EE	40
3.4	Leanotiro la go fihlelela dinepo tša EE	41
4.	Tlhabollo ya Ikonomi ya Selegae (LED) (Molawana 46c)	43
4.1	Tebelelokakaretšo ya mešomo ya Valterra Platinum	43
4.2	Tsinkelo ya selete.....	46
4.2.1	Seemotikologo sa profense ya Limpopo	46
4.2.2	Tebelelokakaretšo ya leago le ikonomi ya Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM) (Molawana 46c (i))	52
4.2.3	Kabo ya ditirelo.....	58
4.3	Ditiro tša ikonomi (Molawana 46c (i)).....	65
4.4	Diabe tše mpe tša ditiro tša meepo.....	66
4.5	Mananeokgoparara le phedišo ya bohloki (Molawana 46c iv)	67
4.6	Tsela ya Tlhabollo ya Ikonomi ya Selegae (LED)	69
4.7	Dipoledišano le batšeakarolo	71
4.8	Diprojeke tša LED	72
4.9	Leano la projeke	74
4.9.1	Kabo ya laporothori ya meetse bakeng sa SDM	74
4.9.2	Koketšo yak abo ya meetse ka Makeišeneng a Mashishing	76
4.9.3	Go tsenywa ga mabone a diapholo ka FTLM kua Ga-Phasha le Ga-Mampuru	77
4.9.4	Go tsenywa ga mabone a diapholo ka TCLM.....	78
4.9.5	Tokišo ya tsela ya Ga-Mawela–Molototsi	79

4.9.6	Go agwa ga leporogo la Maseven/Ga-Masha.....	80
4.9.7	Tokišo ya tsela ya ka gare: Tsela ya Ga-Maepa-Ga-Maphopha.....	81
4.9.8	Go agwa ga tsela ya go sepelwa ke dilori le go agwa ga mananeokgoparara a go kgoboketša meetse a pula	82
4.10.	Dintlo le maemo a bodulo (Molawana 46c (i))	84
5.	Go reka ka go akaretša, le tihabollo ya dikgwebo le baabi (Molawana 46c (vi))	85
5.1	Mabaka a motheo	85
5.2	Ditshepišo tša go reka ka go akaretša ga dithoto le ditirelo tša moepo.....	85
5.3	Leano la phethagatšo.....	87
6.	Go fokotšwa ga kgwebo le go fokotšwa ga bašomi (Molawana 46d).....	89
6.1	Go hlongwa ga Foramo ya ka Moso	89
6.1.1	Sebopego sa diforamo tša ka moso	89
6.1.2	Dinepokgolo tša foramo ya ka moso ya moepo	89
6.2	Mekgwa ya go boloka mešomo yeo e tlogo ka ditharollo le ditshepedišo tše dingwe tšeo di kwagalago bakeng sa go hlola tšhireletšo ya mešomo moo eleng gore tobo ya mešomo ga e efogege.	91
6.3	Taolo ya Phokotšo ya bašomi (go sepelelana le Karolo 52(i) ya MPRDA le Karolo 189 ya LRA).....	92
6.4	Mekgwa ya go okobatša seabe sa leago le ikonometri go batho, ditikologo le diikonometri fao phokotšo ya bašomi goba go tswalelwa ga lefelo la mošomo go sa efogegego	93
6.4.1	Thobamatswalo	93
6.4.2	Mananeo ao a tlo phethagatšwago	94
6.5	Maanotiro	94
7.	Kabo ya ditshelete (Molawana 46e).....	96
8.	Tumelelano (Molawana 46f).....	98

Lenaneo la ditafola

Sethalwa 1: Dipalopalo tša bašomi	19
Sethalwa 2: Maemo a thuto a bašomi ba go ya go ile ka Mototoło	23
Sethalwa 3: Maemo a thuto a bašomi ba konteraka ka Mototoło	24
Sethalwa 4: Maemo a go se rutege	25
Sethalwa 5.1: Tlhahlo yeo e beakantšwego – bašomi bao ba hwetšago dikholego ba AET ya nakwana	26
Sethalwa 5.2: Tlhahlo yeo e beakantšwego – setšhaba sa AET ya ka mehla	26
Sethalwa 5.3: Tlhahlo yeo e beakantšwego borakonteraka ba AET ya nakwana	26
Sethalwa 6: Tlhahlo ya mošomomogolo (boentšenere le meepo)	28
Sethalwa 7: Tlhahlo ya mošomomogolo (ditirelo tša thekgo)	28
Sethalwa 8: Dilenašipi – tša ka gare	28
Sethalwa 9: Dilenašipi – tša ka ntle	29
Sethalwa 10: Dinepo tša mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo	29
Sethalwa 11: Foromo R: Dikgoba tša mošomo tšeo go lego thata go di tlatša	30
Sethalwa 12: MRM	31
Sethalwa 13: Tlhabollo ya Merero ya Bašomi (ODETDP)	31
Sethalwa 14: Tša meepo	31
Sethalwa 15: Boentšenere	32
Sethalwa 16: Go phoroseša	32
Sethalwa 17: Kgoło ya kheria – tlhabollo ya bolaodi le boetapele	33
Sethalwa 18: Dinepo tša boeletši	34
Sethalwa 19: Dipasari tšeo di filwego (tša ka gare, thušo ya tša dithuto)	35
Sethalwa 20: Dipasari go ya ka ngwaga	36
Sethalwa 21.1: Kakaretšo ya HRD	37
Sethalwa 21.2: Kakaretšo ya kabo ya ditšhelete ya HRD	37
Sethalwa 22: Bašomi ba go ya go ile	46
Sethalwa 23: Mabokgonimagolo a bašomi ba go ya go ile	40
Sethalwa 24: Leano la Valterra Platinum la EE	40
Sethalwa 25: Kabo ya palogare ya tšhomišo ya ditšhelete ya ngwaga ka ngwaga ya malapa	50
Sethalwa 26: Sehlopha sa setšhaba sa FTLM	53
Sethalwa 27: Dipalopalo tša setšhaba sa FTLM	53
Sethalwa 28: Setšhaba (ba go ba le mengwaga ya ka godimo ga 20) ka maemo a godimodimo a dithuto	55
Sethalwa 29: Dipalopalo tša mešomo bakeng sa batho ba ka godimo ga mengwaga e 15	56
Sethalwa 30: Maemo a letseno la ngwaga le kabo	57
Sethalwa 31: Malapa go ya le ka mohuta wa madulo ka FTLM	58
Sethalwa 32: Setšhaba go ya ka mothopo wa meetse	59
Sethalwa 33: Mothopo wa maatla wa go bonesa	56
Sethalwa 34: Dipalopalo tša malapa go ya le ka mohuta wa ntlwana ya boithomelo ka FTLM	60
Sethalwa 35: Dipalopalo tša metse go ya le ka go rwalwa ga ditlakala	61
Sethalwa 36: Pihlelelo ya inthanete go ya le ka bong bja monglapa	62
Sethalwa 37: Malapa ao a feletšwego ke tšhelete ya go reka dijo dikgweding tše 12 tšeo di fetilego	63

Sethalwa 38: Malapa ao a tshetšego nako ya go ja mo dikgweding tše 12 tšeo di fetilego	63
Sethalwa 39: Go ba mong wa diphahla go ya le ka malapa	64
Sethalwa 40: Mošomomogoło wa meepo ka Limpopo	65
Sethalwa 41: Ditlamorago tšeo di ka bago gona tša go amana le tša meepo	66
Sethalwa 42: Dihlokwa tša tlhabollo ya setšhaba sa FTLM	68
Sethalwa 43: Dihlokwa tšeo di beilwego pele go ya ka selete	69
Sethalwa 44: Tlhako ya LED ya Valterra Platinum	70
Sethalwa 45: Kakaretšo ya ditherišano tšeo di swerwego	69
Sethalwa 46: Go Rekwa ka go Akaretša ga dithoto le ditirelo tša meepo	86
Sethalwa 47: Leano la phethagatšo ya go reka ka go akaretša	87
Sethalwa 48: Tatelomolao ya foramo ya ka moso.....	89
Sethalwa 49: Mekgwa ya go efoga go fokotšwa ga bašomi	91
Sethalwa 50: Taolo ya phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi.....	92
Sethalwa 51: Mekgwa ya go okobatša seabe sa phokotšo ya bašomi.....	93
Sethalwa 52: Dikgetho tša thobatswalo tšeo di lego gona bakeng sa bašomi	93
Sethalwa 53: Mananeo ao a tlo phethagatšwago	94
Sethalwa 54: Tshepišo ka botlalo ya mengwaga e mehlano	96

Dikhutsofatšo le Diakronimi

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026 -05- 13
LIMPOPO REGION

AET	Adult Education and Training (Thuto le Tlhahlo ya Batho ba Bagolo)
BBSEE	Broad-Based Socio-economic Empowerment (Matlafatšo yeo e Nabilego go tša Leago le Ikonomi)
BEE	Black Economic Empowerment (Matlafatšo ya Bathobaso Ikonoming)
CSI	Corporate Social Investment (Peeletšo ya Kgwebo ka go tša Leago)
DMR	Department of Mineral and Petroleum Resources (Kgoro ya Diminerale le Didirišwa tša Petroliamo)
DALRRD	Department of Agriculture, Land Reform and Rural Development (Kgoro ya Temo, Peakanyoleswa ya Naga le Tlhabollo ya Dinagamagae)
DoE	Department of Education (Kgoro ya Thuto)
DoH	Department of Health (Kgoro ya Maphelo)
DSD	Department of Social Development (Kgoro ya Tlhabollo ya Leago)
EE	Employment Equity Tekatekano Mošomong)
HBSS	Housing Bond Subsidy Scheme (Sekhwama sa Sapositi ya Ntlo)
HDP	Historically Disadvantaged Person (Motho a Bego a Tingwa Menyetla Peleng)
HRD	Human Resources Development (Tlhabollo ya Merero ya Bašomi)
IDC	Individual Development Charter (Tšhatha ya Tlhabollo ya Motho)
IDP	Integrated Development Plan (Leano la Tlhabollo leo le Kopantšwego)
IPA	Individual Performance Agreement (Tumelelano ya Mokgwatšhomo wa Motho)
LED	Local Economic Development (Tlhabollo ya Ikonomi ya Selegae)
LIBSA	Limpopo Business Support Agency Etšensi ya Thekgo ya Dikgwebo ya Limpopo
MDGs	Millennium Development Goals (Dinepo tša Tlhabollo tša Ngwagakete)
MPRDA	Mineral and Petroleum Resources Development Act (Molao wa Tlhabollo ya Diminerale le Didirišwa tša Petroliamo)
MQA	Mining Qualifications Authority
NGO	Non-Governmental Organisation (Mokgatlo woo esego wa Mmušo)
NPI	National Productivity Institute
NQF	National Qualifications Framework (Tlhako ya Mangwalo a Dithuto ya Bosetšhaba)
PGMs	Platinum Group Metals (Dimetale tša Sehlopha sa Polatinamo)
SADC	Southern African Development Community (Mokgatlo wa Tlhabollo ya Borwa bja Afrika)
SED	Socio-Economic Development Tlhabollo ya Leago le Ikonomi)
SEDA	Small Enterprise Development Agency (Etšensi ya Tlhabollo ya Dikgwebopotlana)
SMME	Small, Micro and Medium Enterprise (Dikgwebo tše Nnyane le tša Magareng)
SLP	Social and Labour Plan (Leano la Leago le Bašomi)
FTLM Tubatse)	Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse)
UIF	Unemployment Insurance Fund (Sekhwama sa Inšorensa ya ge Motho a Feletšwe ke Mošomo)
WSP	Workplace Skills Plan (Leano la Mabokgoni Mošomong)

Klosari

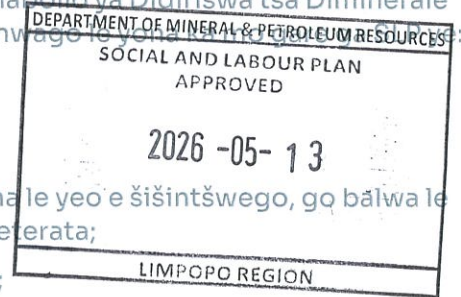

Basadi ba bathobaso	Basadi ba MaAfrika, MaIndia le Bammala.
Matlafatšo yeo e Nabilego ya Bathobaso ka go tša Ikonomi (B-BBEE)	Tharollo, leano, kokwane, mokgwa goba molao wa leago goba ikonomi, yeo e nepilego: - Go šogana le ditlamorago tša kgethollo ya nako e fetilego goba ya gabjale ya morafe, bong goba bogolofadi go batho bao ba bego ba gateletšwe peleng ka intasetering ya diminerale le petroliamo, ka diintasetering tšeo di amanago le yona gape le ka mohola wa diintaseteri tše bjalo; gape le - Go fetola diintaseteri tše bjalo go thuša ka, go fana ka, go tla ka maano, go nolofatša goba go hola go tšwa: - Go kgatha tema ka go ba beng ka mešomong yeo e lego gona goba ya ka moso ya meepo, go epa, le mešomo ya go epa le dikholego; - Go kgatha tema ka goba go laola bookamedi bja mešomo e bjalo; - Kaonafatšo ya mabokgoni a saense, boentsenere goba a mangwe a batho bao ba bego ba gateletšwe peleng; - Go tsenya letsogo goba go kgatha tema ka ditshepetšong tša go reka tša mešomo; - Tlhabollo yeo e kopantšwego ya leago le ikonomi ya ditšhaba tšeo e lego benggae, mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba meepo ba bantši, le mafelo ao (ka baka la ditlamorago tšeo di bego di se tša emelwa tša go epa) a fetogago matopa, ka go šomiša didirišwa ka moka tša batšeakarolo.
Setšhaba	Sehlopha sa batho bao ba nago le dikgahlego goba ditokelo ka lefelong la naga leo maloko a nago le lona goba a le dirišago ka seboka go ya le ka tumelelano, tlwaelo goba molao.
Mošomi	Mošomi o hlaloswa bjalo ka motho yoo a šomelago thwii, nako tšohle, mong wa tumelelo ya go epa, tokelo ya go tsomana le diminerale, tokelo ya go epa, tumelelo ya go epa, tumelelo ya tšhomišano ya botegeeniki, tokelo ya go hwetša diminerale mmogo le tokelo ya go tšweletša, yoo a nago le maswanedi a go amogela mopotso go tšwa go moswari wa ye nngwe ya ditokelo tšeo go boletšwego ka tšona ka mo godimo, go balwa le motho ofe goba ofe yoo a šomelago konteraka ya go ikema.

Motho yo a bego a gateletšwe peleng (HDP)	a. Motho ofe goba ofe, legoro la batho goba la setšhaba sefe goba sefe seo se bego se kgethollwa pele ga ge Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa wa 1993 (Molao wa bo 200 wa 1993) o ka thoma go šoma; b. Mokgatlo ofe goba ofe woo bontši bja maloko a ona e lego batho bao go boletšwego ka bona ka temaneng (a); le c. Setheo sefe goba sefe seo se šomago ka tša semolao, ntle le mokgatlo, seo ka go sona batho bao go boletšwego ka bona ka temaneng (a) ba nago le, ebile ba laolago bontši bja mašeleng goba bja dikgahlego tša maloko ebile ba ka kgona go laola diboutu tša bontši bja maloko.
Leano la Tlhabollo leo le Kopantšwego (IDP)	a. Leano leo le nepilego tlhabollong yeo e kopantšwego le taolo ya lefelo la mmasepala bjale ka ge go hlalositšwe ka Molaong wa Ditheo tša Mabasepala (Molao wa bo 117 wa 1998); le b. Bakeng sa morero wa leano le la leago le bašomi (SLP), leano la tlhabollo leo le kopantšwego le tšewa go ra IDP ya mebasepala ka moka yeo e welago ka setšhabeng seo e lego monggae seo go sona go tšwago bašomi ba moepo ba dipersente tša go feta tše 10 (ntlha ye bohlokwa).
Mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba meepong	Mabasepala yeo bašomi ba gabjale ba tšwago go yona.
Bašomi ba mo gae	Bašomi bao ba thwetšwego e le ba mo gae, ba go tšwa setšhabeng seo e lego monggae.
Mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba meepong ba bantši (lebelela gape le mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba meepong)	a. Ka lehlakoreng la setšhaba seo e lego monggae, lefelo leo go lona go tšwago bašomi ba meepong ba bantši ke mmasepala woo go ona go thwetšwego bašomi ba dipersente tša go feta tše lesome; le a. Ka lehlakoreng la mafelo a selegae a ka ntle ga setšhaba seo e lego monggae, lefelo leo go lona go tšwago bašomi ba meepong ke mmasepala woo go ona go thwalwago bašomi ba go feta dipersente tše hlano. Šedi yeo e ikgethilego e fiwa mebasepala yeo ditšhaba tše bjalo di welago ka tlase ga yona ka baka la: a. Tlhago ya go phatlalala ga mafelo a selegae ao go ona go tšwago bašomi ba meepong mmogo le tlhokego ya go bea šedi maitekelong a leano la moepo la tlhabollo ya metseselegae le mananeo a lona; b. Tlhokego ya go šomela ka gare ga tlhako ya di-IDP tša ditšhaba tše go šomiša ka botlalo maitekelo a moepo; le c. Tlhokego ya go netefatša gore ditšhaba tše di amilwego thwii ke go tswalelwa ga moepo di a beakantšhwa go tlo kgona go lebagana le tiragalo yeo.
Bolaodi	Bašomi ka moka ba ka gare ga <u>Magoro a Paterson D. E. le F.</u> DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -05- 13 LIMPOPO REGION

Bašomi ba bafaladi	Bašomi ba bafaladi e ra bašomi bao ba tšwago mafelong a selegae ao go ona go tšwago bašomi ba meepong, bao ba dulago ka dihoseteleng goba ka mafelong a mangwe a bodulo ao ba a abetšwego ke moepo, ebile gape bao ba se nago batho bao ba ba hlokomelago ba dulago le bona. Mehuta e meraro ya bašomi ba bafaladi e hlalositšwe ka mo gare ga SLP ye: - Bašomi ba bafaladi ba profense, ke bao ba tšwago mafelong ao a lego ka gare ga profense yeo e lego monggae wa moepo efela a lego ka ntle ga setšhaba seo e lego monggae; - Bašomi ba bafaladi ba Afrika Borwa ke bašomi bao ba tšwago Profenseng ye nngwe ya ka Afrika Borwa; - Bafaladi ba go tšwa dinageng dišele ke bao ba tšwago dinageng tša baagišani tša maloko a Mokgatlo wa Tlhabollo ya Borwa bja Afrika (SADC). Ke bona bašomi ba bao ba bitšwago bašomi ba bafaladi ka Molaong wa Didirišwa tša Diminrale le Petroliamo, bjale ka ge o fetotšwe.
Setšhaba seo e lego monggae	Setšhaba seo e lego monggae se hlalotšwe bjalo ka ditrope, metse le mafelo a bodulo ao a welago ka tlase ga lefelo leo le dikologilego moepo. Šedi yeo e ikgethilego e fiwa mebasepala ye ka baka la dinyakwa tša go beakanywa le go diragatšwa ga di-IDP. Mathata a setšhaba seo e lego monggae, ao nyakwago thwii goba esego thwii ke melawana gore a lebelelwe ka mo SLP ye, ke: - Mehuta ya madulo a batho yeo e lego gona le yeo e letetšwego go hlangwa, mmogo le metse ya ka gare ga setšhaba se; - Mehuta ya bašomi bao ba thwalelwago moepo; - Mokgwa wa go ya le boa mošomong moepong tšatši ka tšatši goba beke ka beke; - Mokgwa wa go šomiša tšhelete wa bašomi ba moepong; - Tšhomišo ya mafelo a tša leago, a boitapološo mmogo le mananeokgoparara; - Dikgokagano tša kgwebo le intaseteri; - Mellwane ya diprofense le mebasepala; - Mellwane ya mošomo yeo e lego gona le yeo e šišintšwego, go balwa le dilete tša dikgorotsheko tša bo maseterata; - Tšhomišo ya gabjale le yeo e letetšwego ya naga, dinamelwa le ditsela; - Tlhokego ya mananeo le ditirelo tšeo di kgokagantšwego tša leago, go balwale tlhokego ya dintlo, dijo le tlhokomelo ya maphelo; le - Tlhokego ya go dira gore kabo ya ditirelo tšeo di swarelelago e šome ka go phethagala mmogo le mananeo a mangwe a leago le ikonomi bjale ka ge go ikgafetšwe seo ka mo gare ga SLP ye, kudu go lebeleletšwe kaboditirelo ya makgonthe, tšhomišo ya mašeleng yeo e atlegilego mmogo le bokgoni bja tshepedišo bja moepo.
Mmasepala	Mmasepala wa selegae woo o abelanago khuduthamaga le bolekgotlatheramolao le mmasepala wa selete woo o welago ka tlase ga wona, gape woo o hlalositšwego ka Karolong 115 (1) ya Molaotheo bjalo ka Mmasepala wa Legoro la B.

Lefelo la selegae leo go lona go tšwago bašomi ba moepong (lebelela gape le mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba moepong)	Lefelo la selegae leo go lona go tšwago bašomi ba moepong ke mmasepala woo o lego ka ntle ga setšhaba seo e lego monggae fao moepo o thwalago bašomi go tšwa gona. Lona gantši le humanega ka mafelong ao go tlwaetšwego gore ke a selegae bjalo ka Profense ya Kapa Bohlabela. Dintlha tše di latelago tša mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba moepong di nyakwa ke melawana ya Molao wa Tlhahello ya Didirišwa tša Diminerale le Petroliamo (MPRDA) yeo go tlo šoganwago le yodwa: - Mekgwa ya go thwala ya moepo; - Mafelo a ditšhaba tša magaeng; - Mellwane ya mošomo yeo e lego gona le yeo e šišintšwego, go balwa le dilete tša dikgorotsheko tša bo maseferata; - Tefelo ya meputso go mafelo a bjalo; - Tšhomišo ya gabjale le yeo e letetšwego ya naga, dinamelwa le ditsela; - Tlhokego ya mananeo le ditirelo tšeo di kgokagantšwego tša leago, go balwa le tlhokego ya dintlo, dijo le tlhokomelo ya maphelo; le - Tlhokego ya go dira gore kabo ya ditirelo tšeo di swarelelago e šome ka go phethagala mmogo le mananeo a mangwe a leago le ikonomi bjale ka ge go ikgafetšwe seo ka mo gare ga SLP ye, kudu go lebeletšwe kaboditirelo ya makgonthe, tšhomišo ya mašeleng yeo e atlegilego mmogo le bokgoni bja tshepedišo bja moepo.
SLP	SLP e ra leano la leago le bašomi.
Palomoka ya ditšhelete tša tšhomišo ya boikgethelo	Tšhomišo ya tšhelete go dilo tšeo esego tše bohlokwahlokwa e ra seripa sakarolo ya tšhelete ya moepo yeo ka gare ga yona go nago le ditheko tšeo di dirwago go ya le ka fao moepo o bonago go hlokega. Karolo ya ditheko yeo e šomago e bopilwe ke palomoka ya tšhomišo ya mašeleng ya moepo yeo e tšwelago pele yeo e lego ka tlase ga tšhelete yeo e lefetšwego: - Mmušo: - Dikgoro tša mmušo wa bosetšhaba; - Dikhamphani tša mmušo; - Mmušo wa profense; le - Mebasepala le makala a mangwe a taolo a selegae. - Theknolotši ya khamphani yeo e tlišitšwego go tšwa ka ntle; - Didirišwa tše tala tše bohlokwa; le - Phetišetšoya magareng ga khamphani.
Palomoka ya tšhomišo ya tšhelete ya theko	Ditshenyagalelo tša dithoto tša khapethale, didirišwa tše di dirišwago le ditirelo. Se se akaretša bobedi tšhomišo ya tšhelete ya temogo le yeo e sego ya temogo.
Bašomi ba nakwana	Ba ke bašomi bao ba tšwago mafelong a magaeng ao a romelago bašomi (bjale ka Profense ya Kapa Bohlabela), bao ba hlomilego malapa a selegae, a ditorpong (a bobedi) eupša ba thekga malapa a mangwe (a pele) dinagamagaeng.

Karolo 1

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026 -05- 13
LIMPOPO REGION

1. Matseno (Molao wa 46a)

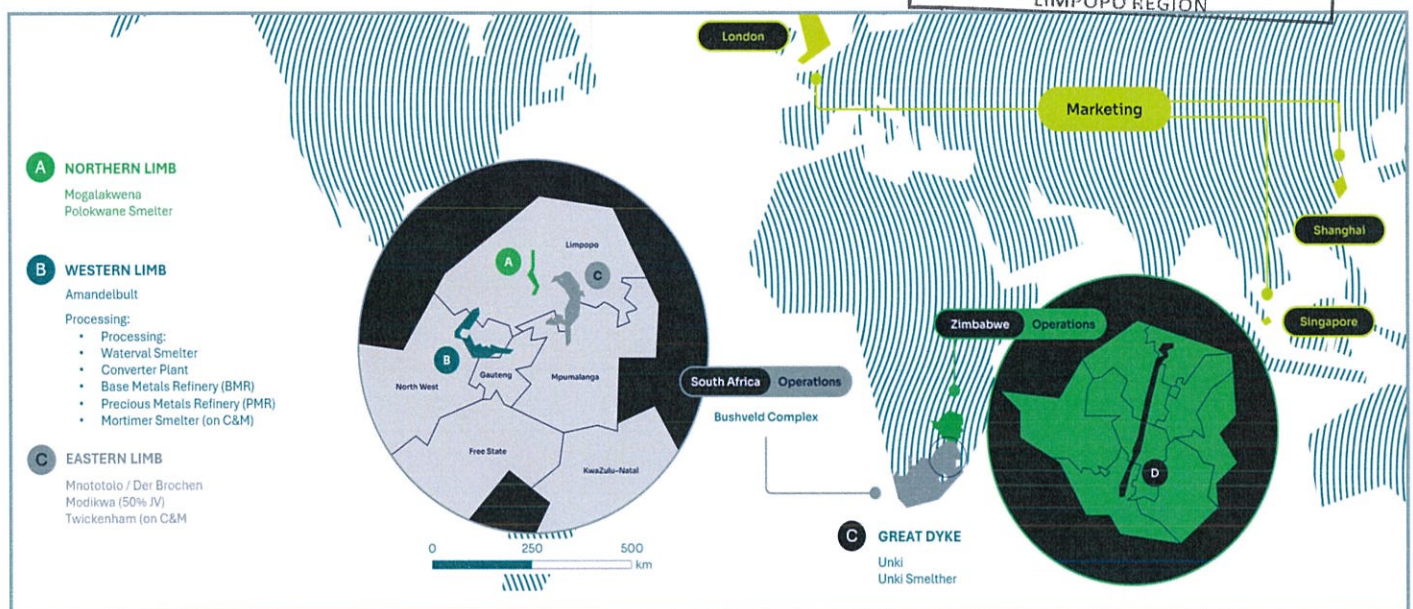
1.1 Tshedimošo ka khamphani

Leina la khamphani/modirakgopelo	Rustenburg Platinum Mines Ltd
Leina la moepo/lefelo la go šomela	Mototoło
Aterese ya bodulo	144 Oxford Road, Rosebank, Melrose 2196
Aterese ya poso	P.O. Box 62179, Marshalltown, 2107
Nomoro ya mogala	011 373 6111
Nomoro ya fekeše	086 760 1542
Lefelo la moepo goba lefelo la go šomela le lego gona	Mmasepala wa Selegae: Fetakgomo Tubatse Mmasepala wa Selete: Greater Sekhukhune Profense: Limpopo
Dirafša	Polatinamo, paladiamo, rodiamo, iridiamo, rutheniamo, gauta, silibere, khopalte, nikhele, le koporo
Nako ya go šoma ga moepo	Go feta mengwaga e 60
Ngwaga wa ditšhelete	Pherekong-Manthole
Ngwaga wa go bega	2026 - 2030
Motho yo a rwelego maikarabelo	Phillip Bantsha (Molaodimogolopharephare)
Lefelo leo bašomi ba tšwago go lona (setšhaba seo e lego monggae le mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba moepong)	
a) Setšhaba seo e lego monggae	b) Lefel oleo le romelago bašomi
Profense	Profense
Limpopo	Mpumalanga
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa selete
Sekhukhune	Ehlazeni
Mmasepala wa selegae	Mmasepala wa selegae
Fetakgomo Tubatse	Thaba Chweu

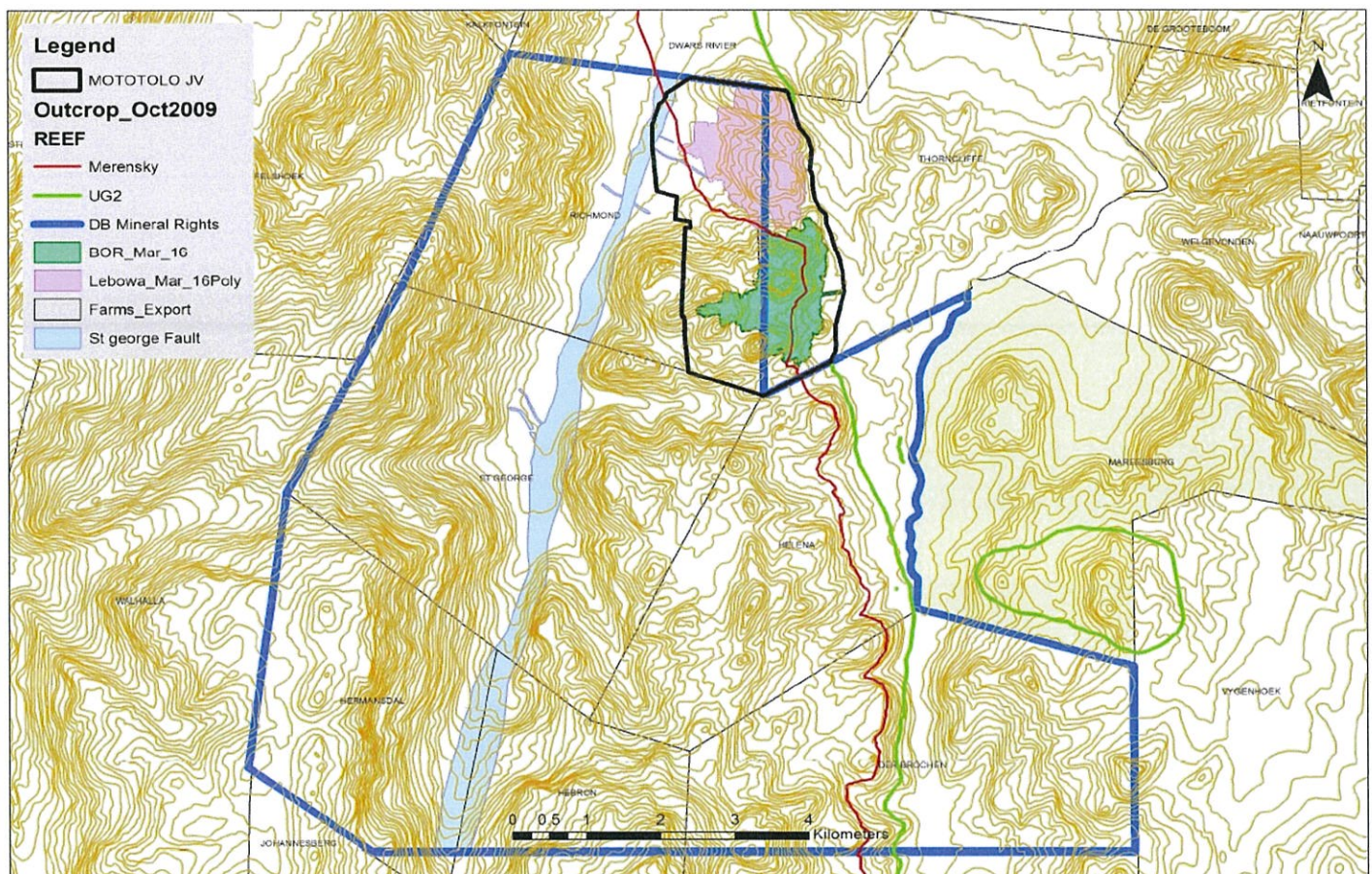
1.2 Lefelo leo moepo o lego go lona

Mototolo e hwetsagala kgauswi le mollwane wa Limpopo le Mpumalanga, e lego dikilomita tše 35 ka leboa-bodikela bja Lydenburg le dikilomita tšeo e ka bago tše 30 ka borwa bja Steelpoort. Moepo wo o fihlelelega ka tsela ya R577 (magareng ga Stofberg le Steelpoort) le sekontiri seo se yago Lydenburg.

Moepo wo o ka borwa bja kgole bja Karolo ya Bohlabela ya Bushveld Geological Complex.

Seswantšho 1: Moo moepo o lego gona

Seswantšho 2: Lefelo leo tokelo ya go epa e lego go lona

Mototolo e hwetšagala dikilomitara tšeo eka bago tše 40 ka borwa bja toropo ya Steelpoort. Yona e bopa Karolo ya Bohlabela ya Bushveld Complex gomme e nepišitše go Merensky Reef le UG2 Reef e sa le go tloga ka 2001.

Mototolo ena le monabo wa dikilomitara tše 12 go Merensky Reef le monabo wa dikilomitara tše 11 go UG2 Reef ya botebo bja 10° go ya ka bodikela. Merensky Reef le UG2 Reef di arogantšhitšwe ka dimitara tša go ka ba 170. Sebopego sa gona ke sa dithaba gomme se fapana ka botebo bja magareng ga dimitara tše 975 le tše 2,000 go tloga botlaseng bja lewatle, moo elego gore noka ya Groot Dwars le ya Klein Dwars di elelago go ya leboa ka lefelong leo.

Ge go lebeletšwe seemotikologo sa selete, Karolo ya Bohlabela ya Bushveld Complex e ka diprofenseng tša Afrika Borwa tša Limpopo le Mpumalanga. Yona e na le maswika a ultramafic le a felsic igneous. Karolo ya Bohlabela ya Bushveld Complex e arogantšwe ka dikarolo tše tharo: ya borwa, ya gare, le ya bodikela. Dikarolo tše di segilwe mellwane ke mela e mebedi e mego, e lego Steelpoort le Wonderkop Faults.

Leano le la Leago le Bašomi ke la Mototolo. SLP ye e hlophilwe bjalo ka tshepišo ya go kgatha tema kaonafatšong ya boitekanelo bja leago le ikonomi ka Afrika Borwa, moo šedi ye ikgethilego e beilwego go seabe sa leago le ikonomi seo khamphani ye e nago le sona go ditšhaba tša kgauswi, mmogo le ditšhaba tša magaeng tšeo baomi gantši ba tšwago go tšona. Khamphani ye e lemoga gore diminerae ga di mpshafatšege, ke ka fao SLP ye e šetšanego gape le taolo ya seabe sa go fokotšwa le go tswalelwa ga khamphani goo go ka se efogegego bjalo ka karolo ya maano a peakanyo ya kgwebo. SLP ye e tšwela pele gape go fa tumelelo ya go hlabolla bašomi ba mehlobo yeo e bego e gateletšwe peleng gape le go hlahlelela maloko a ditšhaba tša kgauswi ka ditlhallo tša go fapafapana.

Leano le le hlamilwe go ya ka Molawana 46(a)–(f) wa MPRDA. Lona le sepelelana le dinyakwa tša Mining Charter III. Ka go sepelelana le moya wa Mining Charter, SLP ye e akaretša tlhabollo ya merero ya bašomi, tekatekano mošomong, go reka ka go akaretša le tlhabollo ya baabi, dintlo le maemo a Bophelo, tlhabollo ya ikonomi ya selegae, taolo ya go fokotšwa ga khamphani le go fokotšwa ga bašomi.

1.3 Beng ba kgwebo

Mototolo ke yuniti ya kgwebo ya Rustenburg Platinum Mines Ltd, yeo e lego lekala leo mong wa lona ka botlotla e lego Valterra Platinum Limited.

1.4 Dipalopalo tša bašomi ba Mototolo

Setšhaba seo e lego monggae

Setšhaba seo e lego monggae se hlaloswa bjalo ka ditoropo, metse le mafelo a bodulo ao a welago ka tlase ga lefelo leo le dikologilego moepo.

Mafelo a dinagamagaeng ao a romelago bašomi

Lefelo la dinagamagaeng leo le romelago bašomi ke mmasepala ka ntle ga setšhaba sa moepo woo moepo o hwetšago mošomo wa wona go wona.

Bašomi ba moepo

Ka gare ga maemo a Leano le la Leago le Bašomi (SLP), bašomi ba moepo ba hlalošwa bjalo ka bašomi bao bathwetšwego thwii ke Mototolo, go akaretšwa Mototolo Concentrator e sego ke baabi ba bangwe ba dithoto le ditirelo. Bašomi ba wela ka go le lengwe la magoro a:

- Bašomi ba mo gae;
- Bašomi ba bafaladi; le
- Bašomi ba nakwana.

1.5 Sebopego sa profense

Lefelo leo mošomi a tšwago go lona	Bašomi bao ba ngwadišitšwego	Persente
Acornhoek	11	0.7%
Allanridge	1	0.1%
Arnot	2	0.1%
Atok	1	0.1%
Bakone	3	0.2%
Balfour	1	0.1%
Barberton	2	0.1%
Belfast	3	0.2%
Benoni	2	0.1%
Bizana	2	0.1%
Bloemfontein	3	0.2%
Bochum	1	0.1%
Brandfort	1	0.1%
Brits	2	0.1%
Burgersfort	493	32.3%
Bushbuckridge	13	0.9%
Butterworth	1	0.1%
Centurion	1	0.1%
Chromite	6	0.4%
Chuenespoort	3	0.2%
Dennelton	1	0.1%
Driekop	69	4.5%
Durban	3	0.2%
Elliotdale	2	0.1%
Emalahleni	5	0.5%
Engcobo	1	0.1%
Ermelo	1	0.1%
Fetakgomo	1	0.1%
Gakgapane	1	0.1%
Ga-Malekama	1	0.1%
Ga-Mamadila	1	0.1%
Ga-Maraba	3	0.2%
Giyana	15	1.0%
Gompies	1	0.1%
Graskop	6	0.4%
Groblersdal	14	0.9%
Hammanskraal	2	0.1%
Hazyview	4	0.3%
Hoedspruit	3	0.2%

Jane Furse	49	3.2%
Johannesburg	10	0.7%
Jouberton	1	0.1%
Kabokweni	3	0.2%
Kathu	1	0.1%
Kempton Park	2	0.1%
King Williams Town	1	0.1%
Klerksdorp	5	0.3%
Koloti	1	0.1%
Komatipoort	3	0.2%
Kwalugedlane	1	0.1%
KwaZulu-Natal	1	0.1%
Ladysmith	1	0.1%
Lebowakgomo	1	0.1%
Leeudoringstad	2	0.1%
Letaba	1	0.1%
Lethabong	1	0.1%
Letsitele	8	0.5%
Lichtenburg	1	0.1%
Limpopo	1	0.1%
Longtill	2	0.1%
Louis Trichardt	2	0.1%
Lusikisiki	2	0.1%
Lydenburg	286	18.8%
Maboloka-Ohrigstad	1	0.1%
Mabopane	1	0.1%
Madikwe	1	0.1%
Mafatsana	1	0.1%
Mahikeng	2	0.1%
Mahwelereng	3	0.2%
Malamulele	5	0.3%
Malelane	1	0.1%
Mamelodi	1	0.1%
Marble Hall	3	0.2%
Marquard	1	0.1%
Mashashane	43	2.8%
Mashishing	1	0.1%
Matatiele	2	0.1%
Meadowlands	1	0.1%
Middelburg	8	0.5%
Mogwase	1	0.1%
Mohlakeng	1	0.1%

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026 -05- 13
LIMPOPO REGION

Mokopane	4	0.3%
Moloto	9	0.6%
Motsethabong	1	0.1%
Mphahlele	2	0.1%
Mpudulle	1	0.1%
Mthatha	2	0.1%
Musina	1	0.1%
Namakgale	2	0.1%
Nebo	6	0.4%
Nelspruit	10	0.7%
Ngwaabe	3	0.2%
Ngwabe	6	0.4%
Nkomo	1	0.1%
Northam	4	0.3%
Nqabeni	1	0.1%
Odendaalsrus	1	0.1%
Ogies	2	0.1%
Orkney	2	0.1%
Osizweni	1	0.1%
Peddie	1	0.1%
Penge	5	0.3%
Phalaborwa	15	1.0%
Piet Retief	1	0.1%
Pinetown	1	0.1%
Polokwane	41	2.7%
Port St Johns	2	0.1%
Potgietersrus	1	0.1%
Pretoria	6	0.4%
Pudimoe	1	0.1%
Qumbu	1	0.1%
Randfontein	1	0.1%
Rayton	1	0.1%
Rusloo	1	0.1%
Rustenburg	29	1.9%
Sabie	1	0.1%
Sasolburg	1	0.1%
Saulspoort	1	0.1%
Sekhukhune	102	6.7%
Senwabarwana	1	0.1%
Sibasa	2	0.1%
Skilpadsnest	1	0.1%
Sophia Town	1	0.1%

Soshanguve	1	0.1%
Soweto	1	0.1%
Steelpoort	19	1.2%
Stilfontein	2	0.1%
Stocking Village	1	0.1%
Swartklip	1	0.1%
Tabankulu	1	0.1%
Taung	1	0.1%
Thabazimbi	5	0.3%
Theresapark	1	0.1%
Theunissen	2	0.1%
Thohoyandou	9	0.6%
Thulamahashe	5	0.3%
Tlhabane	1	0.1%
Trichardtsdal	9	0.6%
Tshilwanhlisiku	1	0.1%
Tswane	1	0.1%
Tubatse	1	0.1%
Tzaneen	14	0.9%
Ulundi	1	0.1%
Umtata	2	0.1%
Vanderbijlpark	1	0.1%
Vereeniging	2	0.1%
Vryheid	2	0.1%
Warrenson	1	0.1%
Welkom	5	0.3%
Westonaria	2	0.1%
Wierdapark	1	0.1%
Willowvale	1	0.1%
Witbank	1	0.1%
Ximhungwe	3	0.2%
Zimbabwe	1	0.1%
Palomoka	1,524	100%

Sethalwa 1: Dipalopalo tša bašomi

SLP ye e emela thomelo ya bone go lebeleletšwe Rustenburg Platinum Mines Ltd, gomme e akaretša mengwaga ya 2026–2030, gomme e latela SLP ya nako yeo e fetilego ya mengwaga ye mehlanano (2021–2025).

Karolo 2

2. Lenaneo la Tlhabollo ya Methopo ya Batho (HRD) (Molawana 46(b))

2.1 Lenaneo la HRD

Leano la HRD le ela hloko nyakego le kabo ya mabokgoni ka intasetering ya meepo, gomme šedi e bewa kudu go mabokgoni ao a hlokegago kudu le ao a lego bohlokwa kudu. Go tsenywa maamong a boetapele ga Mafrika Borwa ao a bego a gateletšwe peleng (di-HDSA), go balwa le go hloma tatelano ya boetapele bja di-HDSA, ke karolo ye bohlokwa yeo e beilwego šedi.

HRD e laolwa maamong ka moma a mošomo gomme ebile e tšewa go ba karolo ye bohlokwa kudu ya gore moepo o kgone go fihlelela dinepo tša wona tša tekatekano mošomong. Ka baka la seo, maano a HRD ya moepo a tšwela pele go sepelelana le Maano a Mabokgoni Mošomong (di-WSP) gomme a tsentshwa ka leanong la kgwebo la nako ye telele go akaretša dinyakwa tša khamphani tša tlhabollo ya batho tša khamphani tša nako ya magareng le nako ye telele.

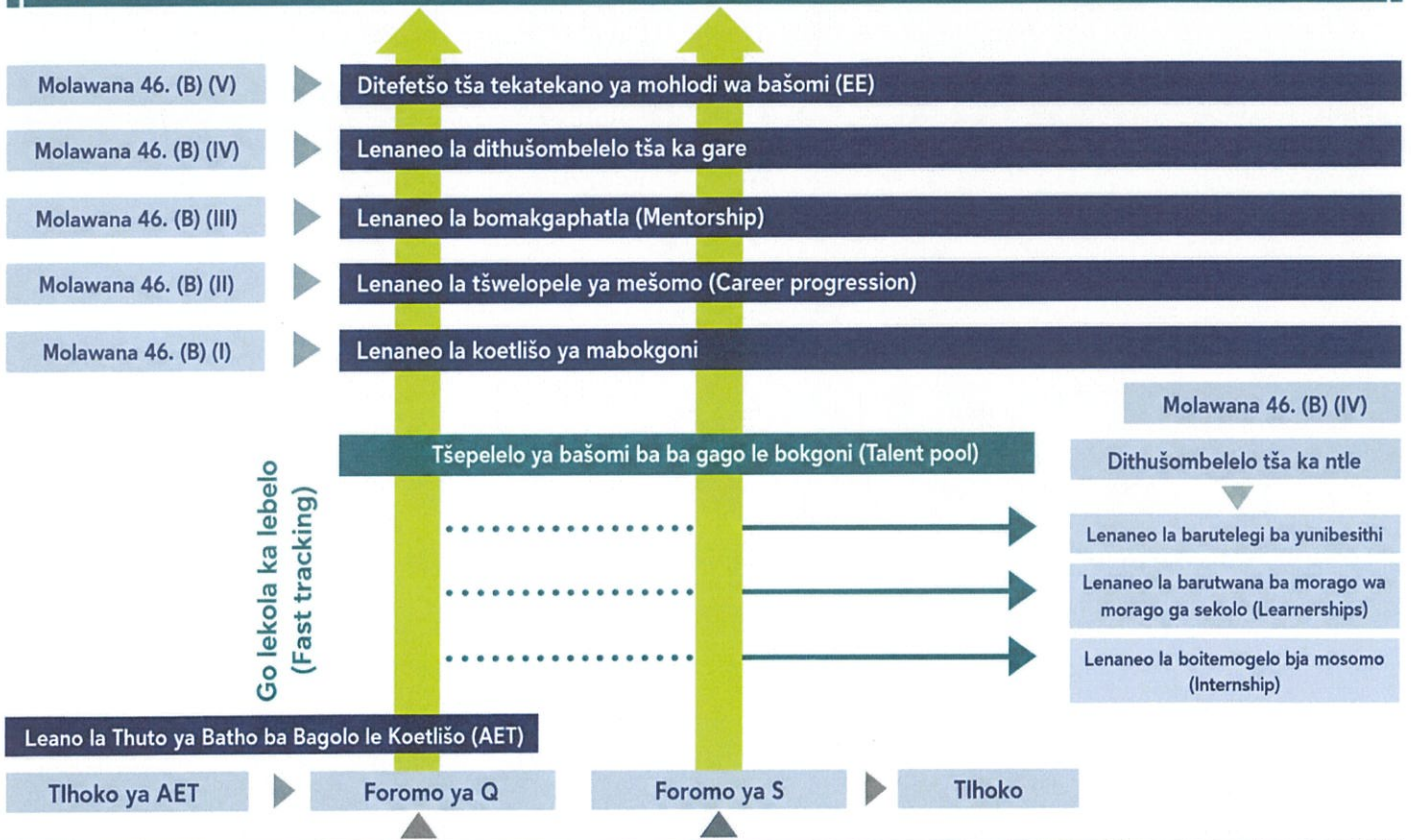
Mototolo is committed to ensuring that its workers, including contractor employees, are able to acquire skills and competencies in order to achieve both individual and organisational goals in the context of the mine's operational and local economic development objectives.

2.2 Tlhako ya HRD

Maano a HRD a sepelelana le leano la kgwebo. Tlhabollo ya boetapele bja ka moso bja HDSA bo bohlokwa ebile bo a hlokega gore Mototolo e dule e šoma.

Leano la tihabollo ya bašomi ka moka

Sešomo sa bašomi sa Mototolo – tšhate ya maemo a 2020

Leano la kgwebo la Mototolo

Seswantšho se se lego ka mo godimo se laetša ka fao leano la kgwebo, dinyakwa tša lona tša bašomi tšeo di akantšwego, Leano la lona la Mabokgoni a Bašomi (WSP), le diphetho tša lona tša tekatekano ya mešomo di bewago godimo ga tše dingwe go hlola tlhako ya tihabollo ya mabokgoni. Data ya ka gare ga Foromo Q le Foromo S e laetša mafelo ao go ona talente ya bašomi bao ba hlathilwego, bao ba tšwago ka sehlopheng sa talente, ba tlwaeditšwego le go akgofa.

2.3 Go latela molao wa tihabollo ya mabokgoni

Mototolo e latela Molao wa Tihabollo ya Mabokgoni le Molao wa Tihabollo ya Dilebi tša Mabokgoni.

Leina la SETA	Mining Qualifications Authority
Nomoro ya boingwadišo le SETA ya maleba	L690713724
Naa Khamphani ya gago e thwetše monolofatši wa tihabollo ya mabokgoni? Ge eba karabo ke ee, fanaka leina la monolofatši.	Richard White
Naa o išitše leano la mabokgoni a mošomong setheong sefe?	Mining Qualifications Authority
Bohlatse bja go išwa ga Leano la Mabokgoni Mošomong (WSP)	Attached Annexure A

Leano la tihabollo ya mabokgoni le hlalosa ka fao bašomi ba tla fiwago monyetla wa:

- a. Go kgona go bala le go balela ka botlalo.
- b. Go kgatha tema go dilenašipi.
- c. Go kgatha tema ka mananeong a mabokgoni.
- d. Go hwetša bokgoni bjo bo rwalwago.
- e. Go kgatha tema ka masolong a mangwe ao a fapafapanego a tihahlo, go balwa le, efela go sa gome ka, dipasari.

Dithuto tše di tla sepelelana le dinyakwa tša Tlhako ya Mangwalo a Dithutoy a Bosetšhaba (NQF) le Mining Qualifications Authority (MQA). Maikemišetšo a leano la tihabollo ya mabokgoni ke go lekola le go rekota semmušo mabokgoni a gabjale le maemo a thuto a bašomi ka moka le go šomiša se bjalo ka motheo wa maano a tihabollo ya mabokgoni a ka moso. Maano a a šogana le mabokgoni a gabjale le fao bokgoni bo hlaelelago gomme a beile šedi ye ikgethilego go dihlokwa tša tihahlo tša mehlobo ya Mafrika Borwa yeo e bego e gateletšwe peleng, go potlakišwa ga go hlatlošwa ga batho ka sehlopheng sa bašomi, le mananeo a go fapafapana a tihabollo ya tsela ya kheria le boeletši.

Tihabollo ya mabokgoni ka Valterra Platinum ka Senthareng ya Tihabollo ya Mototolo le ka Senthareng ya Tihahlo ya Mabokgoni a Boentšenere ka Randfontein. Disenthara ka moka tša tihahlo di thwala ditsebi tša tihabollo le bašomi ba tša tihahlo, gomme ye nngwe le ye nngwe ya disenthara e na le bohlatse bja ISO le tumelelo ya semmušo ya MQA go netefatša gore tihahlo yeo e fiwago e fihlelela dikokwane tša bosetšhaba.

Leano la tihabollo ya mabokgoni le latela molao wa tihabollo ya mabokgoni gomme le akaretša go išwa nako le nako ga WSP mmogo le dipego tša ngwaga ka ngwaga tša tihahlo (di-ATR). Se se akaretša go lefelwa le go kleimiwa ga dilebi le mašeleng go tšwa go Bolaodi bja Lekala la Thuto le Tihahlo (SETA) bja maleba leo lefelo la mošomo le ingwadišitšego le bjona, bjalo ka Mining Qualifications Authority (MQA).

Kgoketšo, go lota, le tihabollo ya bašomi ba profešenale ba boleng bja godimo go laola le go eta pele ke kokwane e bohlokwa ya katlego ya nako e telele ya mešomo ya moepo. Tihaelelo yeo e tšwelago pele ya mabokgoni a bohlokwa a itseng ka intasetering ya meepo ka Afrika Borwa, e kopane le tihokego ya se go meepo, go bonagaditše bohlokwa bja taolo ya maleba ya talente le tihabollo ya batho.

Seswantšho (Foromo Q) sa ka tlase se fana ka taetšo ya palo le maemo a thuto a bašomi ba go ya go ile le ba konteraka ba Mototolo.

Sethalwa 2: Maemo a thuto a bašomi ba go ya go ile ba Mototolo go fihla ka la 31 Mantshole 2024 (motheo)

Bašomi ba go ya go ile												
Legoro	NQF Maemo	E beakantšwe go ya le ka tatelano ya maemo	Monna				Mosadi				Palomoka	
			Moafrika	Wammala	MoIndia	Motho-mošweu	Moafrika	Wammala	MoIndia	Motho-mošweu	Monna	Mosadi
Thuto le Tlhahlo ya Kakaretšo (GET)	1	No schooling captured	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti 0 / Pre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti 2 / Sub B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kereiti 3 / Std 1 / AET 1	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0
		Kereiti 4 / Std 2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti 5 / Std 3 / AET 2	10	0	0	0	0	0	0	0	10	0
		Kereiti 6 / Std 4	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti 7 / Std 5 / AET 3	34	0	0	0	2	0	0	0	34	2
		Kereiti 8 / Std 6	4	0	0	0	0	0	0	0	4	0
		Kereiti 9 / Std 7 / AET 4	33	0	0	0	3	0	0	0	33	3
Thuto-tšwelopele le Tlhahlo (FET)	2	Kereiti 10 / Std 8 / N1	116	1	0	6	18	0	0	18	123	36
	3	Kereiti 11 / Std 9 / N2	209	3	0	3	32	1	0	1	215	34
	4	Kereiti 12 / Std 10 / N3	717	8	2	44	178	3	0	17	771	198
Thuto ya Godimo le Tlhahlo (HET)	5	Higher Certificates and Advanced	27	0	0	3	13	0	0	4	30	17
	6	Diploma and Advanced Certificates	25	0	0	0	15	0	0	1	25	16
	7	Bachelor's Degree and Advanced Diplomas	30	0	0	1	24	0	1	2	31	27
	8	Honours Degree, Postgraduate Diploma and Professional Qualifications	8	0	0	0	5	0	1	4	8	10
	9	Master's Degree	1	0	0	0	2	0	0	0	1	2
	10	Doctoral Degree	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Palomoka			1220	12	2	57	292	4	2	47	1291	345

Sethalwa 3: Maemo a thuto a bašomi ba borakotraka mo Mototolo

Bašomi ba konteraka												
Legoro	NQF Maemo	E beakantšwe go ya le ka tatelano ya maemo	Monna				Mosadi				Palomoka	
			Moafrika	Wammala	MoIndia	Motho-mošweu	Moafrika	Wammala	MoIndia	Motho-mošweu	Monna	Mosadi
Thuto le Tlhahlo ya Kakaretšo (GET)	1	ABETOOP	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
		Kereiti 7 /	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Std 5 / AET 3	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Thuto-tšwelopele le Tlhahlo (FET)	2	Kereiti 10 / Std 8 / N1	63	0	0	0	14	0	0	1	63	15
	3	Kereiti 11 / Std 9 / N2	192	3	3	29	16	0	0	0	227	16
	4	Kereiti 12 / Std 10 / N3	71	0	0	10	5	0	0	0	81	5
Thuto ya Godimo le Tlhahlo (HET)	5	Higher Certificates and Advanced	3	0	0	5	0	0	0	0	8	0
	6	Diploma and Advanced Certificates	4	1	0	1	0	0	0	0	6	0
	7	Bachelor's Degree and Advanced Diplomas	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
	8	Honours degree, Postgraduate Diploma and Professional Qualifications	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
Palomoka			339	4	3	46	35	0	0	1	392	36

2.4 Maemo a go se kgone go bala le go ngwala mmogo le dihlokwa tša thuto ya motheo ya batho ba bagolo le tlhahlo (ABET)

Go kgona go bala le go ngwala ke karolo e bohlokwa go bašomi ka moka go ba kgontšha gore ba be le monyetla wa go hwetša mabokgoni le tsebo le, ka maemo a gabjale a godimo a go se kgone go bala le go ngwala, bašomi le borakotraka ba fiwa monyetla wa go kgatha tema ka thutong ya batho ba bagolo le tlhahlo (AET). Palo ya bašomi bao ba se nago lengwalo la thuto la AET 4, go balwa le bašomi ba kontraka, e fihla go 1,503.

Sethalwa se sa ka tlase se laetša palo ya bašomi ba go ya go ile le go ngwala mmogo le dihlokwa tša thuto ya motheo ya batho ba bagolo le tlhahlo (ABET) rutegago go ya le ka SAQA go fihla ka la 31 Hlakola 2025.

Sethalwa 4: Maemo a bošilo bja go bala le go ngwala

Maemo a AET	Bašomi ba go ya go ile	Palomoka ya tlhokego
Ga gwa tsenwa sekolo	1	1
AET 1	3	3
AET 2	10	10
AET 3	34	34
Thuto ya legato la motheo	33	33

Mototolo e lemoga boitlamo bja yona bja go phagamiša maemo a go bala le go ngwala a bašomi bao ba se nago thuto ya Legato la 4 la AET goba le go feta, gomme e file baomi ba bantši bao bas a rutegago monyetla wa go hwetša thuto ye bjalo. Go na le boikgafo bja go kaonafatša mabokgoni a bašomi ka moka, gape le go ba kgontšha go ntšha bokgoni bja gona ka botlalo go lebeletšwe mekgwatšhomo yeo e bolokegilego ebile e šomago ka go phethagala. Bašomi ka moka ba phela ba tsebišwa ka meholo ya go tšwetša thuto pele. Bašomi ka moka bao ba ingwadišetšago AET ke moka ba a lekolwa ka mokgwa wa temogo ya thuto go tšwa mošomong gape le legato la maleba leo motho a ka thomago dithuto tša gagwe go lona.

AET e kgaogantšwe ka magato a latelago:

- Mokgwa wa go bolela wa motheo / pele ga legato la 1
- Legato la 1 la AET (go bala le go ngwala, le dipalo go Mphato wa 1/Kereiti ya 3)
- Legato la 2 la AET (go bala le go ngwala, le dipalo go Mphato wa 3/Kereiti ya 5)
- Legato la 3 la AET (go bala le go ngwala, le dipalo go Mphato wa 5/Kereiti ya 7)
- Legato la 1 la Tlhako ya Dithuto ya Bosetšhaba (NQF) Legato la 1 (Legato la 4 la AET) (la go lekana le Mphato wa 7/Kereiti ya 9) (lebelela sengwalwa sa ka mo tlase).

Go ya le ka legoro la AET 4 le Legato 1 la NQF, Legato 1 la NQF leo le lego gona ka tlase ga Mining Qualifications Authority le ntšhitšwe, ke ka fao go se nago dinepo tša legato le. Ka baka la se, go sa na le barutwana bao ba sa lego gare ba feleletša thuto ya Legato la 1 la NQF (bao ba filwego nako ya go feleletša) gomme se se tla begwa ntle le go bonagatša dinepo tša ka moso.

Go tlafeletša tše tša ka godimo, kokwane e bohlokwa ya SLP ke go bontšha kgonagalo ya tšwelopele ya go ithuta kgato ka kgato bakeng sa bašomi bao ba sa rutegago, gomme se se ka ba kgontšha go bala le go ngwala le go ba bulela mabati a thuto go ya pele. Ka baka la seo ge eba re na le, ebile re loga leano la dira gore bašomi ba ingwadišetše tlhahlo ya Bokgoni bja Go lthuta bja Motheo (FLC), ba tla bonagatšwa ka dinepong le tšwelopeleng ya go yo fihlelela dinepo tša FLC, ka ge ye e le tšwelopele ya go bula mabati a thuto go ya pele.

2.5 Thuto le tlhahlo ya batho ba bagolo (AET)

2.5.1 Tlhahlo yeo e beakantšwego – Go ithuta ga ka mehla le ga nakwana ga bašomi bao ba amogelago dikholego

Sethalwa 5.1: Tlhahlo ye e rulagantšwego – bašomi bao ba ingwadišitšego go AET ka mokgwa wa seripa sa nako

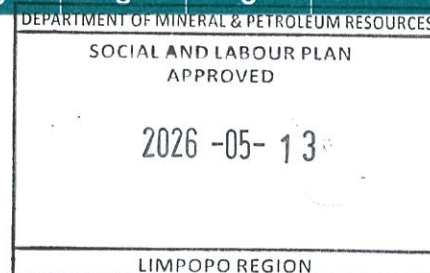
AET – ya ka gare (ga ka mehla)						
AET level	Dinepo le dinako					Nepo ya mengwaga e mehlano
	2026	2027	2028	2029	2030	
AET 1	3	0	0	0	3	6
AET 2	0	3	0	0	0	3
AET 3	0	0	3	0	0	3
Thuto ya Motheo	0	0	0	3	0	3
Palomoka	3	3	3	3	3	15

Sethalwa 5.2: Tlhahlo yeo e beakantšwego – batho bao ba ithutelago AET ka mehla

AET ya nako ka moka ya setšhaba						
AET level	Dinepo le dinako					Nepo ya mengwaga e mehlano
	2026	2027	2028	2029	2030	
AET 1	20	0	0	0	20	40
AET 2	0	20	0	0	0	20
AET 3	0	0	20	0	0	20
Thuto ya Motheo	0	0	0	20	0	20
Palomoka	20	20	20	20	20	100

Sethalwa 5.3: Tlhahlo yeo e beakantšwego – bašomi ba konteraka ba ithutelago AET ga nakwana

AET – borakonteraka (ka nakwana)						
AET level	Dinepo le dinako					Nepo ya mengwaga e mehlano
	2026	2027	2028	2029	2030	
AET 1	3	0	0	0	3	6
AET 2	0	3	0	0	0	3
AET 3	0	0	3	0	0	3
Thuto ya Motheo	0	0	0	3	0	3
Palomoka	3	3	3	3	3	15

2.5.2 Leanophethagatšo la AET

Ntle le go fana ka dithuto tša AET go bašomi, moepo o tla katloša mananeo a bona thuto go a fihliša go setšhaba sa moepo ka bophara. Se se tla ba karofo ya leano la go kgontšha maloko a setšhaba sa moepo go fihlelela menyetla ya thuto ya go tšwela pele.

Palomoka ya maloko a setšhaba a 100 e tla amogelwa ka dithutong tša AET tšona bona ka noši, gomme bontšhi bja bona e tla ba basadi bao ba tšwago ditšhabeng tšeo di dikologilego moepo.

2.5.3 Leano la AET la go ithuta ka mehla

AET ya go ithuta ka mehla e bolela ka peakanyo yeo ka yona mošomi a tlo bego a sa šome mošomo wa gagwe wa ka mehla gomme a tsenetshe dithuto tša AET tšatši ka tšatši. Magatotiro a latelago a tla kgontšha Mototolo go fihlelela dinepo tša thuto ya ka mehla:

- Tshepišo e dirilwe ke bolaodi go fa bašomi ba bararo ka ngwaga monyetla wa go tsenela dithuto tša AET ka mehla, ba dutše ba amogela meputso ka botlalo le diponase.
- Mafelo ka moka a go šomela a laetšwe go kgetha bao ba ka bago barutwana. Bašomi ba la mathomo ba lekolwa ka temogo ya thuto go tšwa mošomong pele ba ka tsentshwa dithutong tša ka mehla tša AET.

2.5.4 Mananeokgoparara le bahlahli

Lefelo le le tla fana ka dithuto tša tšatši ka tšatši le tšeo motho a ka di dirago ka nako ya gagwe bjalo ka tsela ya go šogana le tlhohlo ya go se kgone go bala le go ngwala. Banolofatši bao ba nago le mangwalo a maleba a dithuto ba tla thwalwa go netefatša gore go ruta le go ithuta ga boleng go ba gona ka diphapošing tša AET, fao monolofatšo o tee a tlo hlalago barutwana ba 25. Moabaditirelo yoo a lego molaong o tla aba ditlabela tša go ruta.

2.5.5 Kwalakwatšo le boingwadišo

Palo ya bašomi bao ba ingwadišeditšego go tsenela tlhahlo ya nako yeo motho a nyakago ga sešo e fihlelela nomoro yeo e nyakegago gore go šomanwe ka botlalo le taba ya go palelwa ke go bala le go ngwala. Gore go kgonwe go oketša palo ya bašomi bao ba ingwadišetšago AET, masolo a latelago a tla phethagatšwa:

- Koketšego ya go tsenya letsogo ga bolaodi, kudu go tšwa bolaoding bja tša tšweletšo le dihlogo tša mafapha, go tla matlafatša lesolo la go oketša boingwadišo bja thuto ya batho ba bago.
- Komiti ya Tlhbollo ya Mabokgoni, ka tsela ya EE/SD, e tla romela ditlabela tša kgokagano tša ka gare ga khamphani le diphamfolete bakeng sa dikopano tša kabelano ya tshedimošo.
- Bahlahli ba swanetše ba iše dipego tša mabapi le kgatelopele ya barutwana (bobedi barutwana ba tšatši ka tšatši le bao ba ithutago ka nako ya bona) go disuphabaesa tša bona le dihlogo tša mafapha a bona.
- Bašomi bao ba tlogelago go kgathag tema ka dithutong go tla boledišanwa le bona ka mekgwa ya thekgo e bjalo ka boeletši, thobamatswalo goba ka go beakanyaleswa dinako tša bona tša go ithuta go ba hlohletša gore ba boele tlhahlong.

2.6 Tlhahlo ka ga mošomomogolo

2.6.1 Tlhahlo ka ga mošomomogolo (tša meepo le boentsenere)

Tlhahlo ka ga mošomomogolo e hlalošwa go ya le ka molao bjalo ka seo se amanago le tša meepo, boentsenere, le tshepetšo (ka ntle le dilenašipi). Go bohlokwa gore lefelo la mošomo le bea šedi tabeng ya go netefatša gore bašomi ka moka ba hlalwa ka tshwanelo ebile ba na le bokgoni ka mešomong yeo ba e šomago.

Ka ntle le tlhahlo ka ga mošomomogolo, go na le dikimollo tša tlhahlo tše itseng tšeo di thekgago mošomomogolo woo o abjago ke lekala le lengwe le le lengwe, bjalo ka merero ya bašomi, tlhabollo ya merero ya bašomi, polokego, maphelo le tikologo, le ditirelo tša tšhireletšo.

Sethalwa 6: Tlhahlo ka ga mošomomogolo (tša meepo le boentsenere)

Tlhahlo ka ga mošomomogolo (tša meepo le boentsenere)						
AET level	Dinepo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Nepo ya meng-waga e mehlano
Mabokgoni a tša meepo	15	15	15	15	15	75
Thuto ya Morutwana wa tša Meepo (Setifikeiti sa go Thutupiša) bakeng sa bašomi ba moepo	0	10	0	10	0	20
Thuto ya Morutwana wa tša Meepo (Setifikeiti sa go Thutupiša) bakeng sa borakonteraka	0	2	0	2	0	4
Mabokgoni a boentsenere	12	12	12	12	12	60
Palomoka	27	39	27	39	27	159

Sethalwa 7: Tlhahlo ka ga mošomomogolo (ditirelo tša thekgo)

Tlhahlo ka ga mošomomogolo (ditirelo tša thekgo)						
AET level	Dinepo le dinako					
	2026	2027	2028	2029	2030	Nepo ya meng-waga e mehlano
HR	2	2	2	2	2	10
HRD	3	3	3	3	3	15
Tša ditšhelete	2	2	2	2	2	10
Polokego (ORMA1-A3) bakeng sa bašomi ba moepo	290	100	214	80	217	901
Polokego (ORMA1-A3) bakeng sa borakonteraka	200	25	210	46	210	691
Ditirelo tša Tšhireletšo	4	4	4	4	4	20
Palomoka	501	136	435	137	438	1647

Dilenašipi

2.7.1 Dilenašipi (tša ka gare le tša ka ntle)

Bao ba akareditšwego ka mo legorong le ke baithuti ka moka ba ka gare (baithuti ba S18.1) le ba ka ntle (baithuti ba S18.2) bao ba tsenelago lenašipi yeo e ngwadišitšwego bjalo ka ge go hlalositšwe ka melaong ya tlhabollo ya mabokgoni.

Sethalwa 8.1: Dilenašipi – ba ka gare

Dilenašipi – ba ka gare										
Lekala/karolo ya go ithuta	Dinepo le dinako									
	2026		2027		2028		2029		2030	
	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele
Lenašipi ya boentsenere – 18.1	10	0	0	10	10	20	0	20	10	20
Motho wa go lokiša	5	0	5	0	5	0	5	0	5	0
Palomoka	15	12	17	10	15	22	17	20	15	32

Learnerships – external										
Lekala/karolo ya go ithuta	Dinepo le dinako									
	2026		2027		2028		2029		2030	
	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele
Lenašipi ya boentšenere –18.2	5	3	5	8	5	10	5	10	5	10
Palomoka	5	3	5	8	5	10	5	10	5	10

2.8 Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo

Moepo o tshepiša go phethagatša tlhahlo ya mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo fao go hlokegago, go ya le ka nepo le magatotiro a latelago:

Sethalwa 10: Dinepo tša mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo.

Dinepo tša mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo						
AET level	Dinepo le dinako					Nepo ya mengwaga e mehlano
	2026	2027	2028	2029	2030	
Bašomi bao ba hwetšago dikholego						
Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo a bašomi ba moepo	7	4	6	3	3	23
Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo a borakonteraka	3	3	3	3	2	14
Setšhaba						
Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo a setšhaba	50	50	50	50	50	250
Tlhahlo ya teori le ya matsogo ya TMM	5	5	5	5	5	25
Palomoka	65	62	64	61	60	312

Mabokgoni ao a ka šomišwago le ka ntle ga mošomo a nako yeo moepo o šomago:

- Lefapha la tlhabollo ya merero ya bašomi (HRD), ka bahlankedi ba HRD le dikhamphani tšeo di nago le dikonteraka, ba tla hlaola batho bao ba swanetšego ba tsenele mananeo ao a hlaotšwego.
- Mabokgoni a a tla ba karolo ya Leano la Mabokgoni a Mošomong.
- Ditlhahlo tše di ka fiwa bašomi bao ba batametšego mengwaga ya go rola mošomo.
- Ditlhahlo tše di tla fiwa maloko a setšhaba.

2.9 Foromo R: Dikgoba tša mošomo tšeo go lego thata go di tlatša

Sethalwa 11: Foromo R: Dikgoba tša mošomo tšeo go lego thata go di tlatša

Thaetlele ya sekgoba sa mošomo	Lebakakgolo la go palelwa ke go tlatša sekgoba se	Tharollo ya go šogana le sekgoba sa mošomo seo go lego thata go se tlatša
Bolaodibogolo	Balaodi ba basadi ba HSDA – go epa le boentšenere DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -05- 13 LIMPOPO REGION	Go tloga kgale, basadi ba be ba ithuta dithuto tša go amana le tshepedišo (akhaonthing, nolokego le tšhepo) (Khamphani) Khamphani e bone sekgoba ka mmarakeng gomme e gare e hlahla, ka mokgwa wa dipasari, basadi ba HDSA. Ka baka la nako yeo e tšewago go phetha dithuto tše, basadi ba ba tlo tsena ka mmarakeng wa mešomo mo nakong ya mengwaga e meraro go ya go ye mehlano
Ditsebi tšeo di nago le mangwalo a dithuto a profeshenale le maitemogelo, le bolaodi bja gare	Basadi ba Mafrika Borwa bao ba bego a tingwa menyetla ya bosuphabaesa kgale (HDSA) – tša meepo le boentšenere	Mo mengwageng ya gabjale, basadi ba tsenetše dithuto tša boathisene le tša makala a meepo. Basadi ba bantšhi ba thomile go tlatša dikgoba tše; ke gona ba sa tšo tsena gomme ba sa ithuta ka mošomo gore ba hwetše maitemogelo ao a nyakegagao Šedi e bewa go menyetla ya go ithuta motho a šoma go matlafatša maitemogelo
Bašomi bao ba nago le maloka, bolaodi bja tlase, disuphabaesa, le baokamedi	Basadi ba diathisene ba HDSA le bašomi ba ka mokoting	Go hlaela ga basadi bao ba nago le maswanedi a go ba diathisene le go šoma ka mokoting Khamphani e hlathile tlhokego ya tlhahlo gomme e beile šedi tabeng ya go hlahla basadi ba diathisene le ba go šoma ka mokoting.

2.10 Leano la go gatela pele ka leeto la kheria (Molawana 46b (ii))

Maikemišetšo ke go bontšha kgolo ya talente/bokgoni bja kheria ya bašomi maamong a mošomo ao a fapafapanego ka nepo ya go fihlelela dinyakwa tša leano la kgwebo la bašomi le go fihlelela dinepo tša tekatekano ka 2025 le go feta fao.

Peakanyo ya kgolo ya kheria e bonagatša sehlopha sa bašomi bao ba hlathilwego (go tšwa sehlopheng sa talente le sa bokgoni) le go hlabollwa, esego feela ka mešomong yeo ba e šomago gabjale efela le ka mešomong yeo go nago le kgonagalo ya gore ba ka e šoma ka moso. Maikemišetšo ke go dira ditokišetšo gore batho bao ba hlathilwego ba tle ba kgone go tsena dikgobeng tša mošomo tšeo di ka bulegago ka moso.

Go na le ditlabela tša go lekola bokgoni go ya le ka ditlabela tša mošomo le kheria (di-flow chart) lekaleng le lengwe le le lengwe. Di-flow chart tša mošomo o mongwe le o mongwe di tla hlahla moepo le bašomi ba ona ka ga tsela yeo ba ratago go e tšea ya kgolo ya kheria mmogo le mabaka ao a letetšwego a bohlokwa go ka fihlelela maemo a mošomo a fapafapanego morago ga ge dinyakwa tša go ba le maswanedi di fihleletšwe.

Ditlhalošo tša karolo yeo e tlo bapalwago mošong di adilwe go ya le ka dinyakwa tša mošomo tša motheo, mangwalo a thuto ao a nyakegagao, le dithuto tše fapafapanego tšeo di sepelelanago le di-unit standards mmogo le nako yeo e hlokegago go fetša kgato e nngwe le e nngwe ka kherieng yeo e laeditšwego bakeng sa mošomo o mongwe le o mongwe. Šedi e tla bewa go go raragana ga moomo, mangwalo a dithuto, maitemogelo a nako yeo e fetilego, le bokgoni.

Sethalwa 12: MRM

MRM													
Mošomo wa gabjale	Tharollo ya tihahlo	Lengwalo la thuto leo le tlo hwetšwago	2026		2027		2028		2029		2030		
			Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	
MRM	Setifikeiti sa Bokgoni sa Chamber of Mines – Thuto efe goba efe ya motheo	Setifikeiti sa Bokgoni sa Chamber of Mines – Thuto efe goba efe ya motheo	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	

Sethalwa 13: HRD (ODETDP)

HRD (ODETDP)												
Mošomo wa gabjale	Tharollo ya tihahlo	Lengwalo la thuto leo le tlo hwetšwago	2026		2027		2028		2029		2030	
			Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele
Mohlankedi wa HRD	FET Certificate in OD ETDN NQF 4	FET Certificate in OD ETDN NQF 4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mohlankedi wa HRD	National Certificate in OD ETDN NQF 5	National Certificate in OD ETDN NQF 5	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Mohlankedi wa HRD	Diploma in OD ETDN NQF 5	Diploma in OD ETDN NQF 5	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0

Sethalwa 14: Tša Meepo

Mining												
Mošomo wa gabjale	Tharollo ya tihahlo	Lengwalo la thuto leo le tlo hwetšwa-go	2026		2027		2028		2029		2030	
			Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba bas-wa	Yeo e tšwel-ago pele
Suphabaesa ya šifithi	Setifikeiti sa Molaodi yo a okametšego tša go epa diminerale A/B	Setifikeiti sa Molaodi yo a okametšego tša go epa diminerale A/B	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Molaodi yo a okametšego tša go epa diminerale	Balaodi ba Moepo Karolo A, B, C	Balaodi ba Moepo Karolo A, B, C	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Suphabaesa ya Moepo/ Šifithi	Thuto ya Bosuphabaesa bja Šifithi	Setifikeiti sa Bosupha-baesa bja Šifithi	3	0	3	0	3	0	3	1	3	0

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES

SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026-05-13

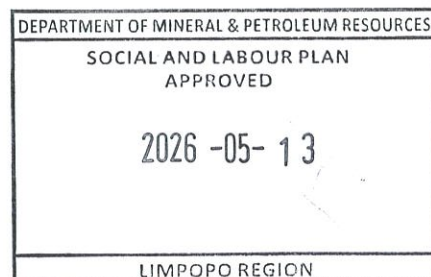
LIMPOPO REGION

Sethalwa 15: Boentšenere

Boentšenere												
Mošomo wa gabjale	Tharollo ya tlhahlo	Lengwalo la thuto leo le tlo hwetšwago	2026		2027		2028		2029		2030	
			Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele
Athisene/Foromane	Thuto ya Boforomane bja Boentšenere	Setifikeiti sa Boforomane bja Boentšenere	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Boentšenere	Boentšenere / Mmeakanyi wa tša Tokišo / Tolo ya Ditseka	Boentšenere / Mmeakanyi wa tša Tokišo / Tolo ya Ditseka	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0

Sethalwa 16: Go phorosesa

Go phorosesa												
Mošomo wa gabjale	Tharollo ya tlhahlo	Lengwalo la thuto leo le tlo hwetšwago	2026		2027		2028		2029		2030	
			Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele
Phorosesara	SP – Ore Reception Course	SP – Ore Reception	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Phorosesara	SP – Crushing Course	SP – Crushing Course	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Phorosesara	SP – Milling Course	SP – Milling	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Phorosesara	SP – Flotation	SP – Flotation	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Phorosesara	SP – Concentrate Handling Course	SP – Concentrate Handling	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Phorosesara	SP – Tailings Handling Course	SP – Tailings Handling	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Phorosesara	Process Supervisor Development Programme	Process Supervisor Development Certificate	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Phorosesara	Shift Leader Development Programme	Shift Leader Development Certificate	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0

2.11 Leano la go gatela pele ka leeto la kheria – tihabollo ya bolaodi le boetapele

Tihabollo ya bolaodi le boetapele ke tihahlo efe goba efe yeo e fiwago bašomi go matlafatša bokgoni bja bona bja bosuphabaesa, bolaodi le boetapele. Go na le dikimollo tšeo di fapafapanego tšeo di nepišitšego thwii go bašomi ka sehlopheng sa talente, kudu go maloko a sehlopha ao a hlokago mabokgoni a itseng go nolofatša kgolo ya bona ya go tsena ka bolaoding.

Sethalwa 17: Leano la kgolo ya kheria – tihabollo ya bolaodi le boetapele

Leano la kgolo ya kheria												
Mošomo wa gabjale	Tharollo ya tihahlo	Lengwalo la thuto leo le tlo hwetšwago	2026		2027		2028		2029		2030	
			Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwel-ago pele
Junior management	Lenaneo la bolaodi bja tlase (Sehlopha sa bokgoni – D1)	Lenaneo la bolaodi bja tlase (Sehlopha sa bokgoni – D1)	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Middle management	Lenaneo la Botswana bja Bolaodi (Sehlopha sa Talente – Maemo a 6)	Lenaneo la Botswana bja Bolaodi (Sehlopha sa Talente – Maemo a 6)	3	0	3	0	3	0	3	0	3	0
Junior/Middle Management	Boetapele bja Nakong e Itseng (Sehlopha sa Bokgoni – Maemo a 7)	Boetapele bja Nakong e Itseng (Sehlopha sa Bokgoni – Maemo a 7)	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0

Magatotiro a latelago a tla kgontšha phihlelelgo ya dinepo tša ka mo godimo:

- Hlatha bašomi bao ba tshepišago kudu go tšwa maamong a bosuphabaesa le bolaodi bja tlase go ya le ka mokgwatšhomo wa bona le tšwelopele ya tihabollo ya bona.
- Nakong ya dikopano tša phanele ya tihabollo ya kheria, bašomi ba tla hlathwa gore ba tsenele mananeo a mangwe a bolaodi a bjaalo ka lenaneo la bolaodi bja tlase.
- Lenaneo la Tihabollo ya bolaodi ka tšhomišano le sekolo sa kgwebo seo se di gogago pele ka mo Afrika Borwa
- Ditlhokwa tše itseng tša motho di tla hlathwa nakong ya dikopano tša Individual Development Charter go tla šomanwa le tšona ka o tsenela mananeo a makopana ka Valterra Platinum.

2.12 Leano la boeletši (Molawana 46b (iii))

Boeletši ke tshepetšo ebile ke sedirišwa se bohlokwa sa tlhabollo ya batho, tekatekano mošomong, peakanyo ya merero ya bašomi le taolo ya mokgwatšhomo ka Valterra Platinum. Go tlaleletša seo, bomenthošipi le bohlahli di thekga mokgwa wa tatelano ya kheria le bolaodi ka Valterra Platinum, bo kgontšha phetišetšo ya tsebo, mošomo, le maitemogelo a bophelo ka tlase ga tlhahlo ya semmušo goba yeo e esego ya semmušo ya batho ba maswanedi bao ba kgethilwego mmogo le batho bao ba bonwago bjalo ka mohlala o mobotse, ba go ba le bokgoni bao ba tla bapalago karo lo ya bomenthara.

Sethalwa 18: Dinepo tša boeletši

Dinepo tša boeletši									
Nepo ya tšeo motho a di kgonago ka kherieng ya gagwe		Nako ya Boeletši	2026	2027	2028	2029	2030	Nepo ya mengwaga e mehlano	
2026 - 2030	Lenašipi	Ngwaga o tee	15	DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -05- 13 LIMPOPO REGION					99
2026 - 2030	Baswaradipasari	Ngwaga o tee							
2026 - 2030	Dialoga	Ngwaga o tee							
2026 - 2030	Potlakišo	Ngwaga o tee							
2026 - 2030	Sehlopha sa bokgoni (D1 go ya tlase)	E tšwela pele		27	15	27	15		
2026 - 2030	Sehlopha sa talente (D2 go ya godimo)	E tšwela pele							

Sethalwa sa ka mo godimo se laetša dinepo tša gabjale le tša ka moso tša go hlama dikamano tša bomenthošipi go bašomi ka moka ka mananeong ao a fapafapanego a tlhahlo le tlhabollo, a bjalo ka dilenašipi, baswaradipasari, dialoga, go akgofišwa le batho bao bao ba nago le bokgoni go tšwa ka sehlopheng sa talente, tšeo di nepišitšego go fihlelela dinepo tša tekatekano mošomong mmogo le go fihlelela dinyakwa tša peakanyo ya bašomi ya ka moso. Batho bao ba lego ka mananeong a tlhabollo ba tla ba le ka gare ga mananeo a boeletši.

Magatotiro a latelago a tla kgontšha phihlelelego ya dinepo tša ka mo godimo:

- Baeletši ba tla kgethwa ka tlhokomelo gomme ba hlabollwa go netefatša tšwetšopele ya dikamano tša bomenthošipi.
- Bašomi bao ba sa kgateho tema ka mananeong a boeletši ba tla hlabollwa ka mekgwa ya tlwaelo ya tlhabollo, go balwa le tlhahlo ka disuphabaesa le bohlahli bja ka Khamphaning.
- Baeletšwa le baeletši bao ba ngwadišitšwego gomme ba kgatha tema ka lenaneong la boeletši ba tla fiwa tlhahlo ya boeletši.
- Ditlhokwa tšeo di hlethilwego ka baka la dikamano tša boeletši di tla begelwa suphabaesa yoo a amegago di begwa ke moeletšwa gomme di akaretšwe ka gare ga IDC.
- Tumelano e tla kwanelwa bakeng sa boeletši bja semmušo gomme e tla hlalosiša ditetelo le maikgafo a Khamphani goba leloko la boeletši.
- Mananeo a boeletši a tla lebelelwa leswa nako le nako go netefatša gore a šoma botse ebile ka go phethagala.

2.13 Leano la dipasari le diinthenšipi

2.13.1 Dipasari tša ka gare / thušo ya tša dithuto

Dipasari tša ka gare di gona go bašomi ka moka. Batho ba ikgafela go tihabolla kheria ya bona gomme Khamphani ya thekga seo. Go bohlokwa go hlalosa gore dithuto tša ka gare ga sekhwama sa thušo ya dithuto di abja ka mokgwa wa go ithuta ka nako ya gao, gantšhi ka mokgwa wa go ithuta ka nako ya tšhepetšo e tla phethagatšwa go ya le ka Pholisi ya Khamphani ya Thekgo ya Thuto.

Sethalwa 19: Dipasari tšeo di tlo abjago - (tša ka gare, thušo ya dithuto)

Dipasari tšeo di tlo abjago - (tša ka gare, thušo ya dithuto)										
Lekala/karolo ya go ithuta	Dinepo le dinako									
	2026		2027		2028		2029		2030	
	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele
Palomoka	12	0	12	0	12	0	12	0	12	0

Sekema sa thušo ya thuto se tla tšwela pele se sepelelana le dinyakwa tša kgwebo, go ya ka dinyakwa tša nakong e tlogo tša boemedi bja HDSAs bjalo ka ge go laetšwe ka go Molao wa Motheo wa Meepo.

Magatotiro a latelago a tla kgontšha phihlelelego ya dinepo tša ka mo godimo:

- Go hlohleletša bašomi ba gabjale go gatela pele ka dikheria tša bona, dipasari tša ka gare di tla ba gona bakeng sa bašomi bao ba nago le maloka.
- Tšona di tla fiwa feela ge thuto yeo mošomi a nyakago go e tsenela e sepelelanago le mošomo wa gabjale le wa ka moso wa mošomi ka gare ga Khamphani.
- Go hlaolwa ga bao ba nyakago go ithuta go tla hlhlwa ke peakanyo ya tatelano ka maemo le ditshepetšo tša taolo ya kheria go ya le ka lekala.
- Tumelelo ya mafweleleo ya dipasari tša ka gare go bašomi bao ba hlathilwego le/goba mošomi yoo a dirago dikgopelo e tla fiwa ke disuphabaesa tša bona le dihlogo tša mafapha ka therišano le molaodi wa merero ya bašomi le setsebi sefe goba sefe sa thuto.
- Dithuto tše bjalo di tla tsenelwa ka ditheong tšeo di lemogwago ke Khamphani.

2.13.2 Dipasari tša ka ntle

Dipasari tša ka ntle di fiwa batho bao gabjale esego bašomi ba Khamphani. Anglo American Platinum e na le sekhwama seo se šomago gabotse sa dipasari seo se lebišitšwego tihabollong ya batho bao ba nago le maswanedi le bokgoni bao, nakong ya ge ba aloga, ba tla fiwago monyetla wa go thoma dikheria tša bona ka khamphaning. Ka sekhwama se, seo se tletšego ebile se nago le maatlakgogedi, Valterra Platinum e tla tihabolla diprofešenale tša yona tša baswa. Seo se se gatelelwago kudu ka sekhwama se ke go hlatha baswa ba HDSA bao ba laetšago bokgoni bjo bogolo.

Sekhwama sa Baswa ba Diprofešenale, seo ka gare ga sona se tla bago le Sekhwama sa Dipasari le Sekhwama sa Tihabollo ya Dialoga, se nepišitše go tlatša dikgoba tša mabokgoni a bohlokwa ka mešomongmegolo go ya le ka tlhalelo ya mabokgoni a bohlokwa bjale ka ge go hlathilwe ka karolong ya dikgoba tšeo go lego thata go di tlatša (Foromo R). Ka go realo, Khamphani e tla lebanya didirišwa tše bohlokwa le dikhwama tše go ya le ka bobedi tsenyo ya mašeleng le thekgo ya bašomi.

Sethalwa se sa ka tlase se fana ka tlhloso ya mohuta le nomoro ya dipasari tša ka ntle tšeo di tla bago gona nakong ya mengwaga e mehlano yeo e e tlogo.

2026 -05- 13

Dipasari go ya le ka ngwaga										
Lekala/karolo ya go ithuta	Dinepo le dinako									
	2026		2027		2028		2029		2030	
	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele	Go tšewa ga ba baswa	Yeo e tšwela-go pele
Disekolašipi (ka lekaleng lefe goba lefe la thuto)	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0
Inthenšipi	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Palomoka	3	0	3	0	3	0	3	0	3	0

Sekhwama sa Baswa ba Diprofešenale, seo ka gare ga sona se tla bago le Sekhwama sa Dipasari le Sekhwama sa Tlhabollo ya Dialoga, se nepišitše go tlatša dikgoba tša mabokgoni a bohlokwa ka mešomongmegolo go ya le ka tlhalelo ya mabokgoni a bohlokwa bjale ka ge go hlathilwe ka karolong ya dikgoba tšeo go lego thata go di tlatša (Foromo R). Ka go realo, Khamphani e tla lebanya didirišwa tše bohlokwa le dikhwama tše go ya le ka bobedi tsenyo ya mašelang le thekgo ya bašomi.

Magatotiro a latelago a tla kgontšha phihlelelego ya dinepo tša ka mo godimo:

- Dipasari di tla bapatšwa ka gare ga khamphani gammogo le ka mananeong a bosetšhaba a go thwala ngwaga ka ngwaga.
- Go tla ba le boikgafo bja gore 80% ya bao ba kgethwago go amogela dipasari e be di-HDSA.
- Dipersente tše 25 tša dipasari tša di-HDSA di tla beelwa basadi ba bathobaso.
- Baswa ba diprofešenale ba maemo a godimo ba tla goketšwa go fihlelela dinyakwa tša Tekatekano Mošomong (EE). Se se tšewa bjalo ka se sengwe sa ditlapele tša maano a moepo, kudu ge go elwa hloko tlhalelo ya mabokgoni ka intasetering ya meepo ka Afrika Borwa.
- Sekema sa dipasari se tla bulelwa setšhaba ka bophara gammogo le bana le meloko ya bašomi.
- Dinyakwa tša motheo tša go kgethwa ga barutwana ba Marematlou e tla ba go hwetša 60% ka dipalo le saense.
- Batho bao ba fihlelelago dinyakwa tša maleba tša thuto, eupša ba sa nyake go tšea dithuto tša nako ka moka diyunibesithing, ba tla fiwa dipasari tša meepo, benthlilešene ya moepo le bohlweki bja mošomo. Mabapi le lenaneo la dipasari tša ka ntle, legato la mathomo e tla ba go lekola baswaradipasari ba baswa go bona ge e ba ba loketše go tšwela pele ka dithuto tša nako ka moka setheong sa thuto ya godimo le gore ba swanelega mošomo wo ba o kgethilego.
- Go ya ka dipolo tša tekolo ye, ba tla tsenywa lenaneong la Exposure Year goba ba tšwele pele ka dithuto tša nako ka moka setheong sa thuto ya godimo.
- Dithuto tša nako ka moka setheong sa thuto ya godimo di kopantšwe le dinako tša tlhahlo ya prakthikhale (bjalo ka karolo ya mananeo a thuto goba nakong ya maitšhutšo), gammogo le legato la tlhahlo ya dialoga. Se se ikemišeditše go hlama baswa ba diprofešenale ka mabokgoni ka moka ao ba a hlokago gore ba fetole tlhabollo ya bona ya pejana go ba tšweletšo ya maemo a godimo mošomong.

2.14 Sekhwama sa tlhabollo ya dialoga

Sekhwama sa tlhabollo ya dialoga, seo se bopago karolo ya lekala la Baswa ba Diprofešenale, se nepišitše go tlatšeng dikgoba tša mabokgoni a bohlokwa le dinepo tša Mafrika Borwa ao a bego a tingwa menyetla peleng (HDSA) ka mešomongmegolo.

Valterra Platinum e na le mananeo a mantši a tlhabollo ya dialoga, go fa mohlala, lenaneo la tlhabollo ya dialoga la methalotši, lenaneo la tlhabollo ya dialoga la meepo, lenaneo la tlhabollo ya dialoga la taolo ya merero ya bašomi, le a mangwe.

Mananeo a a bopilwe gabotse go kgontšha dialoga gore ge di se no feleletša dithuto tša tšona di nape di thwalwe ka maemong a bohlokwa ka mafelong a go fapafapana a mošomo. Bahlahlwa ba dialoga ba hlabilwa ka mokgwa wa lenaneo la tlhabollo ya dialoga leo le sepelelanago thwii le lekala leo ba ithutetšego lona gomme ba tsenela lenaneo leo tekano ya dikgwedi tše 18. Nakong ya lenaneo, ba fiwa tlhahlo ya motheo, ba bewa thwii ka gare ga mešomomegolo gape le go dira dithuto tšeo di tlo ba

kgontšhago go hwetša bokgoni le tsebo yeo e nyakwago ke Valterra Platinum.

Sealoga se sengwe le se sengwe se na le Individual Development Charter mmogo le menthara yoo a filwego yena, gomme mokgwatšhomo wa sona o lekolwa gabedi ka ngwaga. Complex ya Der Brochen e tla kgatha tema ka sekhwameng se go tloga ka 2025, ka tshepetšo ya peakanyo ya ngwaga ka ngwaga go bahlahlwa ba bantshi ba dialoga go ya ka lekala leo ba ithutetšego lona, go ya le ka dinepo tša go tsenywa mošomong le tša HDSA.

Magatotiro a latelago a tla kgontšha phihlelelego ya dinepo tša ka mo godimo:

- 1. Palo ya bahlahlwa ba dialoga go ya ka go ya ka dinepo tša go tsenywa mošomong le tša HDSA bakeng sa mengwaga e mehlano yeo e latelago, ba lekolwa ngwaga ka ngwaga.
- 2. Go latela lesolo la kgoketšo yeo e ikgethilego ya bosetšhaba, Khamphani e tsenya badiradikgopelo bao ba atlegilego Senthareng ya Tlhabollo ya Anglo American Platinum.
- 3. Bahlwa ba ba dialoga ke moka ba hlabbollwa go ya pele ka mokgwa wa mananeo a tlhabollo ya dialoga ao a sepelelanago thwii le lekala leo ba ithutetšego lona gomme ba tsenela lenaneo leo tekano ya dikgwedi tše 18.
- 4. Nakong ya lenaneo, ba fiwa tlhahlo ya motheo, ba bewa thwii ka gare ga mešomomegolo gape le go dira dithuto tseo di tlo ba kgontšhago go hwetša bokgoni le tsebo yeo e nyakwago ke Valterra Platinum.
- 5. Sealoga se sengwe le se sengwe se na le Individual Development Charter mmogo le menthara yoo a filwego yena, gomme mokgwatšhomo wa sona o lekolwa gabedi ka ngwaga.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES

SOCIAL AND LABOUR PLAN

APPROVED

2026 -05- 13

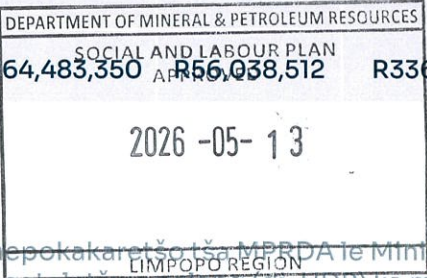
LIMPOPO REGION

2.15 HRD summary – Nepos and commitment

Sethalwa 21.1: Kakaretšo ya Tlhabollo ya Merero ya Bašomi – dinepo le boikgafelo

Kakaretšo ya Tlhabollo ya Merero ya Bašomi						
Kokwane ya tlaleletšo	2026	2027	2028	2029	2030	Nepo ya mengwaga e mehlano – cumulative
Bašomi						
Tlhahlo ya AET (bašomi ba tšatši ka tšatši)	3	3	3	3	3	15
Tlhahlo ya AET (borakonteraka)	3	3	3	3	3	15
Kgolo ya kheria	30	28	31	28	28	145
Boeletši	15	27	15	27	15	99
Dilenašipi (18.1)	15	17	15	17	15	79
Dipasari tša ka gare	12	12	12	12	12	60
Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo	10	7	9	6	5	37
Ditšhaba						
Thuto le Tlhahlo ya Batho ba Bagolo (AET)	20	20	20	20	20	100
Dilenašipi (18.2)	5	5	5	5	5	25
Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo	50	50	50	50	50	250
Tlhahlo ya teori le ya matsogo	5	5	5	5	5	25
Dipasari tša ka Ntle – Diinthenšipi/Disekolašipi	3	3	3	3	3	15
Palomoka ya dinepo	156	175	156	174	149	810
Palomoka ya tshepišo ya ditšhelete	R76,398,651	R65,702,392	R74,160,422	R64,483,350	R56,038,512	R336,783,327

Kabo ya ditšhelete ya mengwaga e mehlano						
Kokwane ya SLP	2026	2027	2028	2029	2030	Nepo ya mengwaga e mehlano - cumulative
Tlhahlo ya AET	R1,800,000	R1,800,000	R1,800,000	R1,800,000	R1,800,000	R9,000,000
Tlhahlo ya mošomomogolo	R24,774,552	R26,007,680	R27,302,464	R28,661,987	R30,089,486	R136,836,169
Dilenašipi	R44,744,166	R33,437,692	R40,452,253	R29,533,460	R19,115,578	R167,283,149
Kgolo ya kheria	R338,873	R245,320	R356,165	R245,320	R300,882	R1,486,560
Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo	R1,040,860	R511,500	R549,340	R542,383	R1,032,366	R3,676,448
Dipasari tša ka gare	R600,000	R600,000	R600,000	R600,000	R600,000	R3,000,000
Dipasari tša ka ntle – Diinthenšipi/ Disekolašipi	R3,100,200	R3,100,200	R3,100,200	R3,100,200	R3,100,200	R15,501,000
Palomoka ya HRD	R76,398,651	R65,702,392	R74,160,422	R64,483,350	R56,038,512	R336,783,327

3. Tekatekano mošomong (EE)

Seo se lego bohlokwa go Valterra Platinum, go sepelelana le dinepokakaretšo tša MPRDA le Mining Charter, ke thwalo, tlhabollo le kgokagoketšo ya batho bao ba bego ba gateletšwe peleng (di-HDP) ka maemong a bolaodi ka gare ga kgwebo. Tekatekano ka bolaoding e ka kgona go fihlelelga feela ka phethagatšo ya dipholisi le mananeo a fapafapanego.

Go gokagoketša le go lota batho bao ba bego ba gateletšwe peleng mmogo le go kaonafatša talente go tlaleletša diphihlelelo tša gabjale le go kgonagatša tatelanomaemo ka gare ga Valterra Platinum go bohlokwa.

Batho bao ba bego ba gateletšwe peleng, go balwa le basadi, ba letetšwe go ba persente e kgolo ya bolaodi bja Platinum. Peakanyo ya batho bao ba bego ba gateletšwe peleng ka bolaoding e akaretša go thwalwa le go lotwa ga basadi ka maemong a bohlokwa.

Go hlohleletša le go lota basadi ka mošomong wa Valterra Platinum, kudu ka makaleng ao a amanago le moepo, ke lesolo le bohlokwa bakeng sa kgwebo gomme le amogela didirišwa tša maleba le tlhokomelo go sepelelana le leano la tekatekano mošomong leo le hlametšwego go kgotsofatša dinepo tša tekatekano mošomong.

Dithalwa tše pedi tša ka mo tlase di bonagatša profaele ya bašomi ba go ya go ile ba Mototolo go fihla ka la 15 Mopitlo 2024 go ya le ka morafe le bong bjale ka ge go nyaka Melawana ya Tekatekano Mošomong le dikeletšo tša Mining Charter. Maemo a mošomo ao a šomišitšwego a ya le ka dithempoleiti tša sekorokarata sa Molao wa Tekatekano Mošomong le Mining Charter (01.09.2024 -31.08.2029).

3.1 Profaele ya bašomi go ya le ka maemo a mošomo le kego ya Patterson

Sethalwa 22: Bašomi ba go ya go ile

DEPARTMENT OF ENVIRONMENTAL AFFAIRS
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026 -05- 13

Bašomi ba go ya go ile											
Maemo a mošomo	Monna				Mosadi				Modudi wa dinagadišele		Palomoka
	Moafrika	Wammala	MoAsia	Motho-mošweu	Moafrika	Wammala	MoAsia	Motho-mošweu	Monna	Mosadi	
Bolaodibogolo	4	0	0	5	1	0	0	0	0	0	12
Maemo a 4	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2
Maemo a 5	3	0	0	4	3	0	0	0	0	0	10
Bolaodi bja magareng	67	2	2	19	25	0	2	6	0	0	123
D4/E1	10	0		5	3	0	1	1	0	0	20
D3	7	0	1	3	2	0	1	1	0	0	15
D2	21	2		8	5	0		3	0	0	39
D1	29	0	1	3	15	0		1	0	0	49
Bolaodi bja tlase	241	3	1	38	72	3	0	17	6	0	381
C5	43	2	1	18	15	1	0	3	0	0	83
C4	11	0	0	2	4	0	0	1	0	0	18
C3	65	0	0	9	5		0	4	2	0	85
C2	100	1	0	8	26	1	0	6	4	0	146
C1	22	0	0	1	22	1	0	3	0	0	49
Mabokgoni a magareng le tšeodiphetho ya go inaganela	448	5	0	2	56	1	0	1	0	0	513
B7	12	0	0	0	12	1	0	0	0	0	25
B6	11	0	0	0	4	0	0	0	0	0	15
B5	81	1	0	2	17	0	0	1	0	0	102
B4	69	0	0	0	5	0	0	0	0	0	74
B3	139	4	0	0	16	0	0	0	0	0	159
B2	16	0	0	0	2	0	0	0	0	0	18
B1	120	0	0	0		0	0	0	0	0	120
Tlhokego ya mabokgoni le tšeodiphetho yeo e hlalošitšwego	352	2	0	3	141	2	0	0	0	0	500
A3	6	0	0	1	1	0	0	0	0	0	8
A2	346	2	0	2	140	2	0	0	0	0	492
Palomoka ya bašomi ba go ya go ile	1,112	12	3	67	297	6	2	24	6	0	1,529
Bašomi ba nakwana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Palomokakgolo	1,112	10	2	79	253	7	1	23	5	0	1,529

3.2 Dinepo tša Tekatekano Mošomong (bašomi ba go ya go ile)

Dinepo di hlamilwe go latela dinepo tša 2018 tša Mining Charter gomme di sepelelana le dipeakanyo tša phetogo tšeo di išitšwego go DMRE ka 2024.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES

SOCIAL AND LABOUR PLAN

APPROVED

2026 -05- 13

Sethalwa 23: Bašomi ba go ya go ile (mabokgonimagolo)

Maemo a mošomo	Dinepo											
	Neпо ya DMRE		2026		2027		2028		2029		2030	
	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM	% HDP	% WIM
Bolaodibogolo	60%	25%	50%	17%	50%	17%	50%	17%	50%	17%	50%	16%
Bolaodi bja magareng	60%	25%	50%	28%	60%	28%	60%	29%	60%	30%	60%	30%
Bolaodi bja tlase	70%	30%	50%	24%	70%	24%	70%	24%	70%	24%	70%	24%
Bašomi bao ba nago le bogolofadi	0.2%		0.2%		0.2%		0.2%		0.2%		0.2%	

3.3 Dinepo tša tekatekano mošomong (EE)

Sethalwa se latelago se bontšha ditiro le dinepo tša leanotiro la Valterra Platinum la tekatekano mošomong

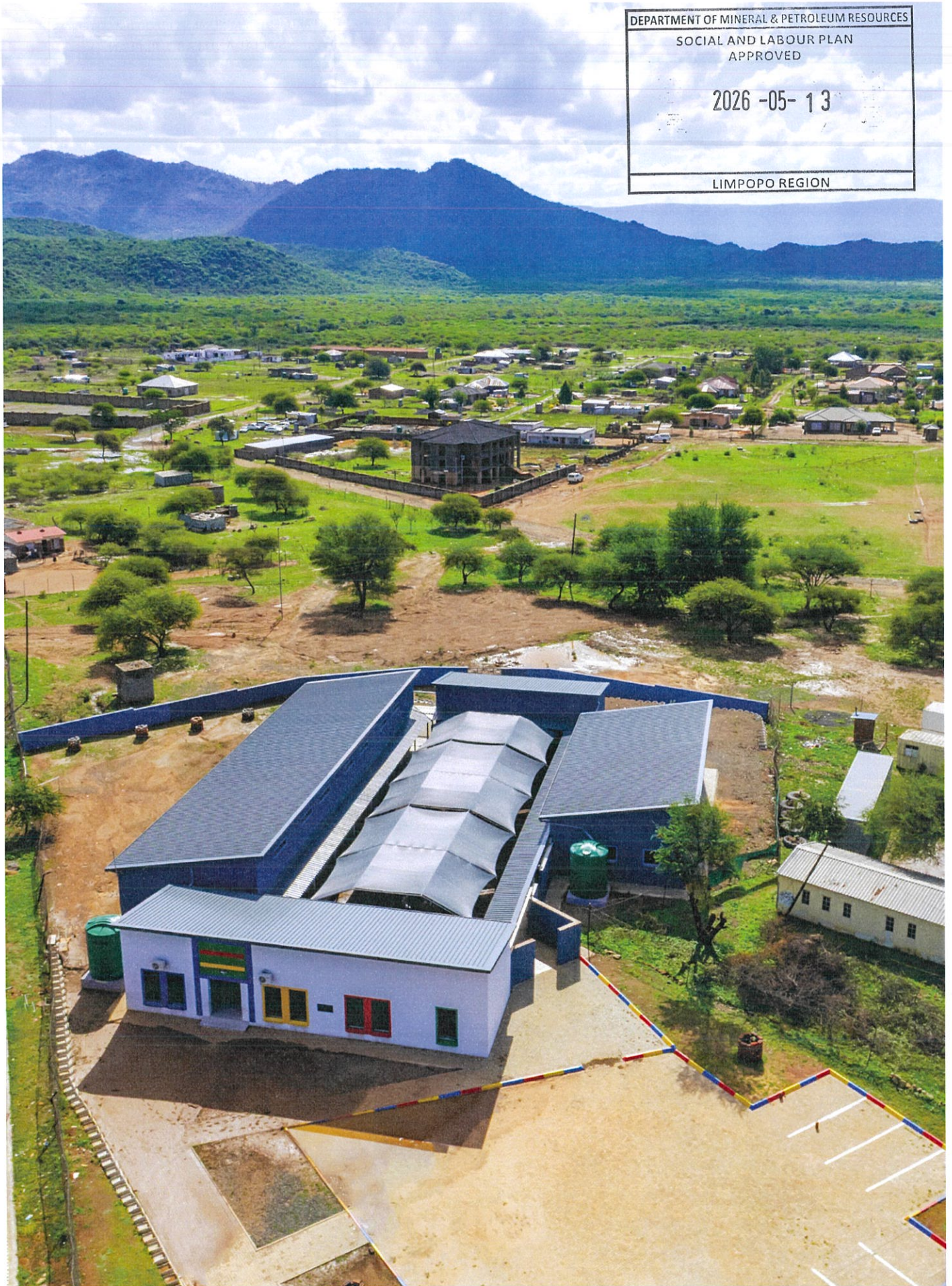
Sethalwa 24: Leanotiro la EE la Valterra Platinum

Legato	Nepo
Tebeleloleswa ya ditshepedišo tša go gokagoketša	- Netefatša gore ditshepedišo tša go gokagoketša di sepelelana le dinepo tša tekatekano mošomong. - Batho bao ba bego ba gateletšwe kgale mmogo le basadi ba fiwa šedi ya pele go ya le ka menyetla ya go gokagoketša, go thwala le go hlatlošwa.
Dinepo tša dipalo di theiwa ngwaga ka ngwaga bakeng sa go fihlelela taba ya gore batho bao ba bego ba gateletšwe peleng ba be ka bolaoding gomme le basadi ba be ka moepong.	Dinepo tšeo di theilwego di a kwagala ebile di a fihlelelga.
Didirišwa tšeo di abetšwego lebaka la tlhahlo ya batho bao ba bego ba tingwa menyetla peleng le basadi go ya le ka leano la EE.	- Batho bao ba bego ba tingwa menyetla pele, mmogo le basadi, ba na le mananeo a tlhahlo ao a lekanago. - Potlakiša tlhabollo ya batho bao ba bego ba gateletšwe peleng mmogo le basadi bao babontšhago bokgoni. - Hlatloša batho bao ba bego ba tingwa menyetla peleng mmogo le basadi go ya le ka bokgoni bja bona.
Hlama mekgwa ya go hlatha le go lekola batho bao ba bego ba gateletšwe pele le basadi bao ba nago le bokgoni go ya le ka lenaneo la taolo ya talente.	Hlama le go hlokomela tekatekano gareng ga dikokwane tša tšweletšopele go tšwa ka gare gape le go kgetha batho bao ba bego ba gateletšwe pele le basadi ka ntle.
Tlhamo ya mananeo a HRD go thekga leano la EE mmogo le leano la mabokgoni mošomong (WSP).	- Netefatša tshepelelano le WSP, leano la mabokgoni le leano la tekatekano mošomong. - Matlafatša batho bao ba bego ba gateletšwe pele le basadi ka go ba fa tlhahlo le tlhabollo ya maleba go netefatša gore ba na le mabokgoni le bokgoni bja go dira mešomo ya bona ka katlego.
EE e tla bewa leihlo kgedi ka kgwedi, kotara ka kotara le ngwaga ka ngwaga.	- Lekola leswa ditshepedišo le ditshepetšo tša go kgetha. - Tšhomišo ya menyetla go thekga bolaodi bja batho bao ba bego ba gateletšwe pele le basadi.

3.4 Leanotiro la go fihlelela dinepo tša EE

- DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
- SOCIAL AND LABOUR PLAN
- APPROVED
- 2026-05-13
- LIMPOPU REGION

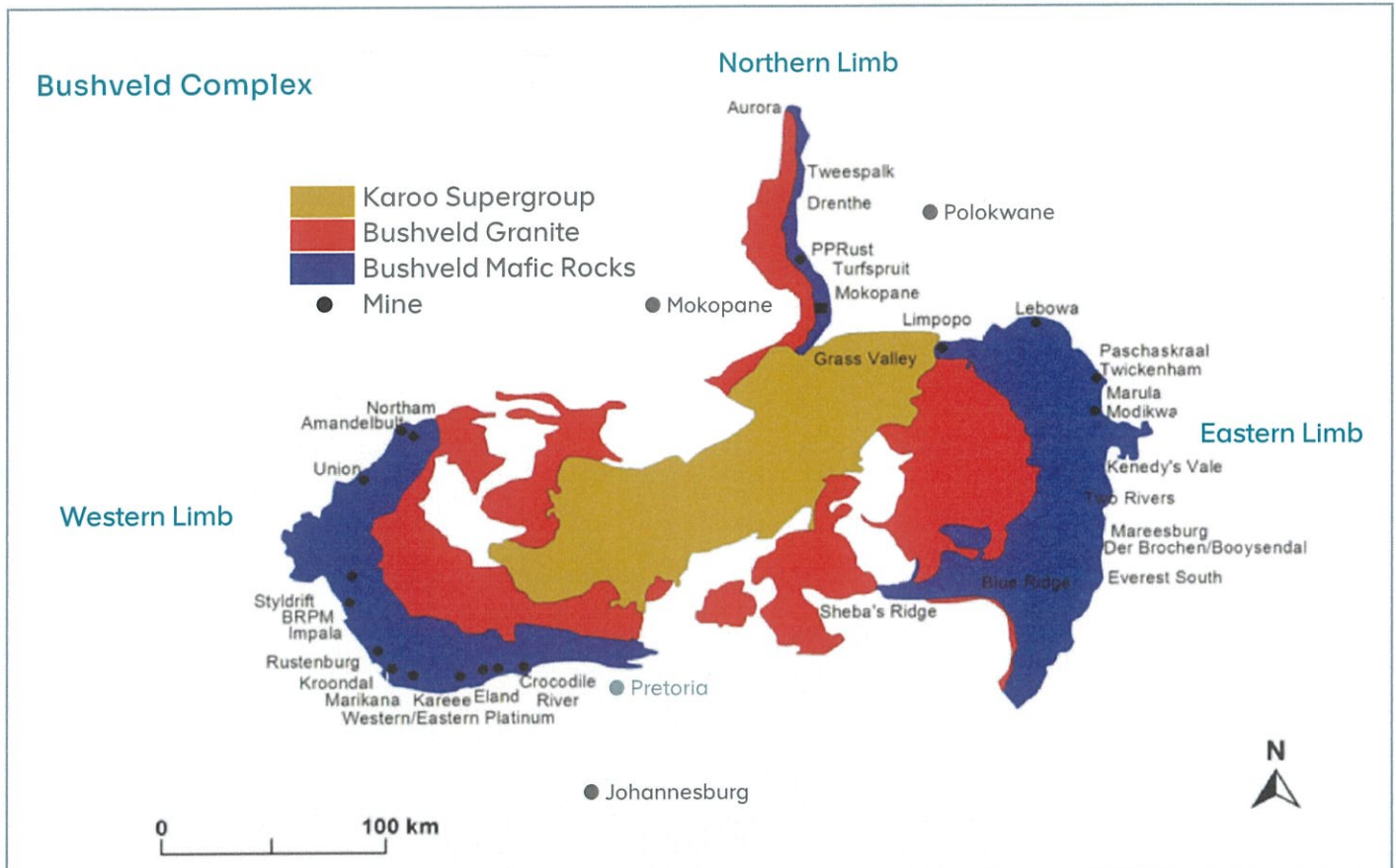
DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026 -05- 13
LIMPOPO REGION

Karolo 4

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026 -05- 13
LIMPOPO REGION

4 Tlhabollo ya ikonomi ya selegae (Molawana 46b)

4.1 Tebelelokakaretšo ya mešomo ya Valterra Platinum

Seswantšho 3: Lefelo la ditshepedišo tša Valterra Platinum ka Afrika Borwa

Profense ya Limpopo (Seswantšho 3.2) ke le lengwe la mafelo a magolo a Khamphani, fao mafelo a mošomo a nabilego go tloga Musina ka leboa go fihla Blue Ridge, dikilomitaraTM seo e ka bago tše 30 ka borwa-bohlabela bja Groblersdal, ka Eastern Limb ya Bushveld Igneous Complex. Karolo yeo e beilwego šedi ya Leano le la Leago le Bašomi (SLP) ke Mototolo yeo e lego lefelo la go šomela la polatinamo leo mong wa lona e lego Rustenburg Platinum Mines Limited (RPM). RPM ke lekala ka botlalo la Valterra Platinum.

Moepo o wela ka tlase ga Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM) woo o welago ka tlase ga Mmasepala wa Selete wa Greater Sekhukhune. Fetakgomo Tubatse ke ke mmasepala wa selegae woo o hlamilwego ka 2016. Ona o hlamilwe morago ga go kopanywa ga mebasepala e mebedi e lego Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo (FLM) le Mmasepala wa Selegae wa Greater Tubatse (GTLT).

Burgersfort, Ohrigstad le Steelpoort ke mafelomagolo a mararo a setoropo ao a lego ka go FTLM. Mototolo o hwetšega mo e ka bago dikilomitara tše 25 ka borwa-bodikela bja toropo ya Steelpoort le mo e ka bago dikilomitara tše 40 ka bodikela bja Mashishing (Lydenburg), ka Limpopo.

Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM) o hwetšega ka Seleteng sa Sekhukhune ka Limpopo gomme ke wona mmasepala o mogolo go mebasepala e mene yeo e bopago selete. Ka bogolo bja dikilomitara tša sekwere tše 5,693, FTLM e akaretša 42% ya lefelo la Selete sa Sekhukhune. Mmasepala wo wa selegae o magareng ga ditikologo tša Highveld le Lowveld, e lego gore o hwetšega ka Middleveld.

Tokelo ya go epa ya Mototolo (Seswantšho 3.3) e wela ka mafelong a latelago:

- Richmond 370 KT (Naga yeo e šetšego, dikarolo 1 and 2).
- St George 2 JT (Naga yeo e šetšego, dikarolo 1 and 2).
- Hermansdal 3 JT (Naga yeo e šetšego).
- Hebron 5 JT (Naga yeo e šetšego le karolo 1).
- Helena 6 JT (Naga yeo e šetšego le karolo 3).
- Der Brochen 7 JT (Naga yeo e šetšego).

Godimo ga fao, RPM e swere tokelo ya lebala go Karolo 7 ya polasa ya Maresburg 8 JT. Mo lefelong le go na le setlabela sa go boloka mašaledi a dirafša sa Maresburg (TSF), matamo a meetse a go bušetšwa moepong (RWDs) le phaephe ya go bušetša meetse a mašaledi a dirafša. Ditlabela tše di bopa karolo ya ditshepedišo tša Mototolo.

Seswantšho 4: Mmepa wa Afrika Borwa

Seswantšho 5: Lefelo la tokelo ya go epa la Mototolo

2026 -05- 13

Karolo ya tlhabollo ya setšhaba sa moepo ya Leano la Leago le Bašomi (SLP) e amana le ditshepedišo tše di latelago: moepo wa Mototolo le Mototolo Concentrator.

LIMPOPO REGION

Tše latelago ke ditšhaba tšeo di lego kgauswi le Der Brochen: Moletsi, St George /Ga-Mawela, Richmond/ Leshaba, Phakaneng Choma. Ditšhaba tšeo e lego benggae ke Molototsi, Ga-Shaga, Kalfontein, Kutullow, Ga-Masha, Ga-Phasha, Ga-Malekana, Ga-Mampuru, Maseven, Ngwaabe, Schaapskraal, Tukakgomo, Longtill, Tsakane, Ga-Maepa, Ga-Maphopha, Stocking, Mpodile, Mahlakwena, Boshfontein, Matoporong, Shapskraal, Bufelshoek.

Bašomi ba Mototolo ba wela ka magorong a mararo go ya le ka mafelo ao ba tšwago go ona, gomme magoro ao ke bašomi ba gae, bašomi ba bafaladi le bašomi ba nakwana. Bašomi ba selegae ba tšwa setšhabeng seo e lego monggae gomme gantšhi ba dula le malapa a bona/bobona, mola mafelo ao go ona go tšwago bašomi ba moepo a efa moepo legoro la bašomi bao ba bitšwago bašomi ba bafaladi. Go phatlalala ga mafelo ao bašomi ba bafaladi ba tšwago go ona go wela ka magorong a mararo, gomme ona ke profense, go tšwa go ye nngwe ya diprofense tše šetšego tše seswai gape le bao ba tšwago tikologong ya Mokgatlo wa Tlhabollo ya Borwa bja Afrika (SADC).

4.2 Tsinkelo ya selete

4.2.1 Seemotikologo sa Profense ya Limpopo

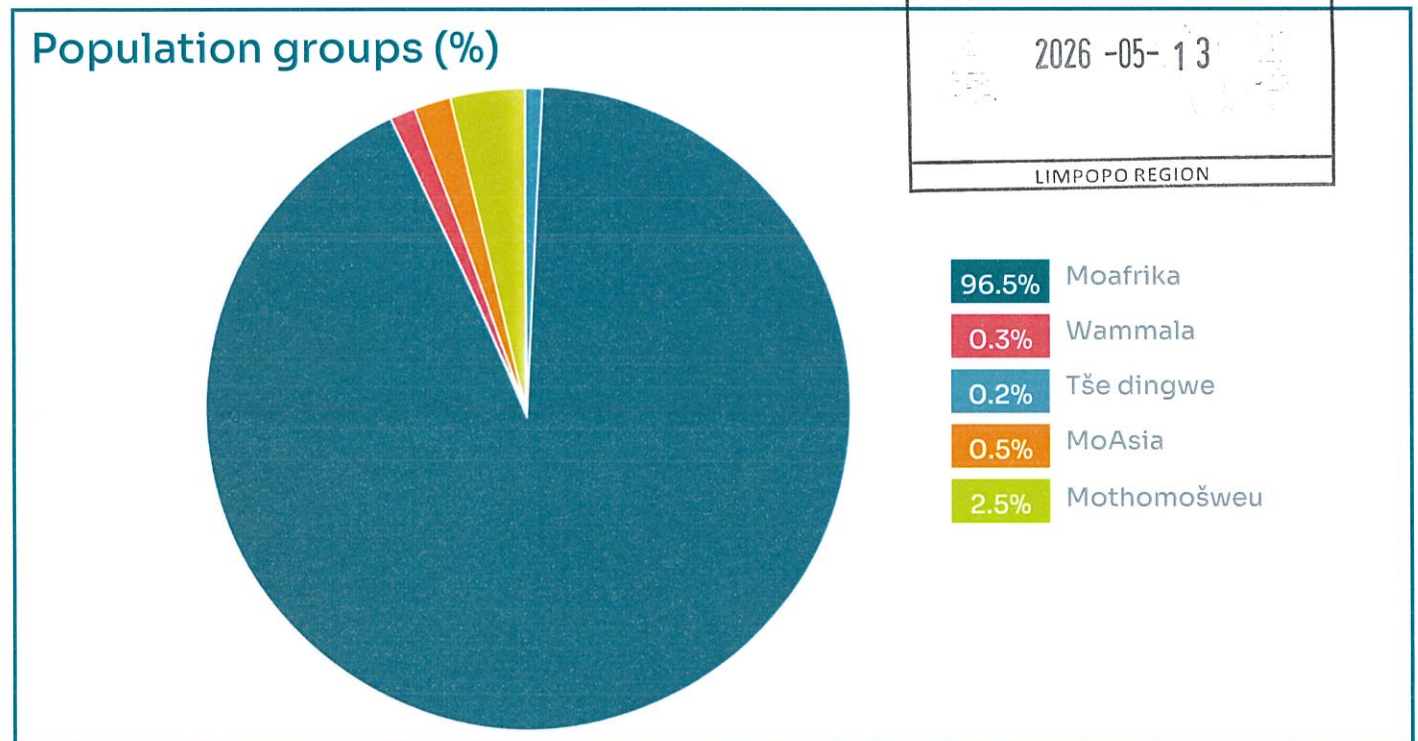
Tebelelo ya ka moo profense e segilwego ka gona

Limpopo ke e nngwe ya diprofense tše senyane ka Afrika Borwa (Seswantšho 3). Yona e abelana mellwane le dinaga tše tharo: Botswana, Mozambique le Zimbabwe. Profense ye e bopilwe kudu ka mašoka le bolotatlhago. E nngwe ya mafelo a go tuma a bolotatlhago ka mo nageng, e lego Kruger National Park, e na le seripa seo se welago ka mo seleteng se se sebotse. Profense ye e na le mafelo a histori a mantšhi le go huma ka bohwa bja go tloga dinakong tša kgalekgale. Limpopo e akaretša naga ya dikilomitara tša sekwere tše 125,806.1.

Tebelelo ya leago

Polokwane, e lego motsemošate wa profense, e hlamilwe ka 1886 gomme ya thewa la Pietersburg ke Andries Potgieter yoo e bego e le moetapele wa Voortrekkers. Toropokgolo ye e na le histori e bohlokwa ebile ya go nyamišanyana. Lefelo le le ile la gola ge nako e dutše e eya, le godišwa ke meepo le dipolasa. Morago ga nako yeo e ka lekanago ngwagakgolo, e lego mengwaga e 96, ka la 23 Moranang 1992, toropo e ile ya fetolwa semmušo go ba toropokgolo. Ka la 25 Dibokwane 2005, leina la toropokgolo (la Pietersburg) le ile la fetolwa go ba Polokwane, yeo e rang gore “Lefelo la polokego”.

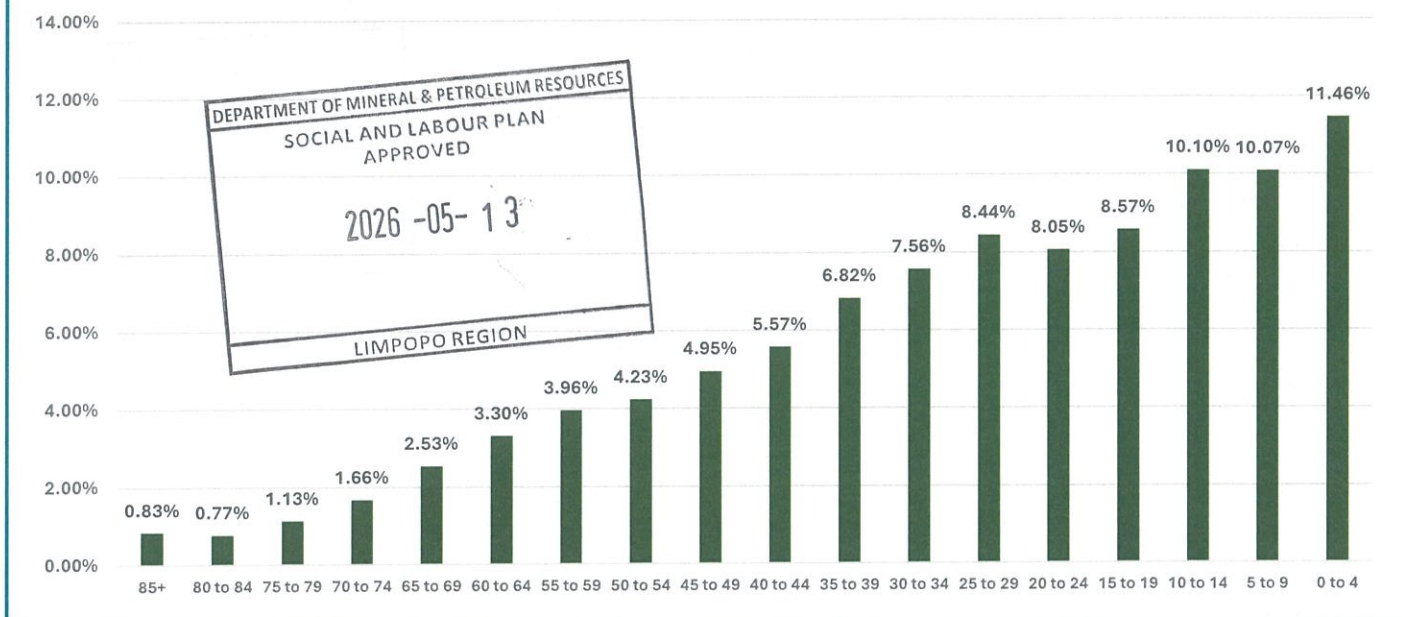
Profense ya Limpopo e na le batho ba go ka ba 6,672,721, gomme kilomitareng e tee ya sekwere go dula batho ba 52.3. Go na le malapa a 1,811,565 ka Limpopo, e lego 10.16% tša palomoka ya malapa a 17,828,778 ka nageng. Bathobaso ba bopa bontšhi bja setšhaba. Seswantšho 6 se bontšha sebopego sa sehlopha ka sehlopha sa setšhaba sa profense.

Seswantšho 6: Tshedimošo ya Dipalopalo tša Setšhaba sa Limpopo
Mothopo: Stats SA (Census survey) 2022

Bathobaso le Bathobašweu ba bopa 96.5% le 2.5% ka go latelana. Basadi, bao ba tšeago 52.8% tša setšhaba, ke bona ba bantši. Se se nyakile go swana le persente ya bosetšhaba ya setšhaba yeo e laetšago gore basadi ba tšea 51.5% mola banna ba tšea tše 48.5%. Baswa le bana (ba mengwaga e 0-14) ba tšea 31.6%. Ba mengwaga ya ka godimo ga 65 ba tšea fela 6.9%, moo elego gore bontši bja setšhaba (61.4%) bo bopilwe ke batho ba mengwaga ye 18 go fihla go 64. Dipalopalo tše di laetša gore ngwaga wa gare woo setšhaba sa mengwaga ya ka tlase le ya ka godimo ga yona se lekanago, ke 22 ka Limpopo.

Dipalopalo go ya ka mengwaga

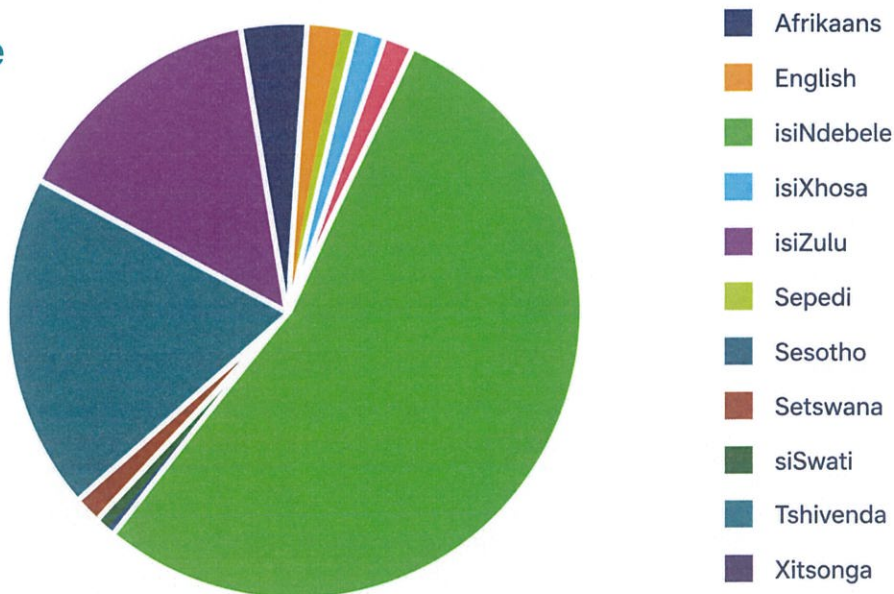
Seswantšho 7: Setšhaba sa profense ya Limpopo go ya le ka mengwaga
Mothopo: Stats SA (Census Survey) 2022

Ge re lebelela gore Limpopo e tšea 10% tša setšhaba sa Afrika Borwa, go bonalaokare batho bao ba belegetšwego ka Limpopo ga se batho ba go emaema ba eya go dula mafelong a mangwe. Dipalopalo tša go fihla go 95.6% tša maloko a setšhaba di belegetšwe ebile di dula ka Limpopo. Le ge go le bjalo, seemo se ga se fapane le sa diprofense tše dingwe.

Ke fela 3.1% tša setšhaba sa Limpopo tšeo di tšwago diprofenseng tše dingwe. Phapano e dirwa ke batho bao ba tšwago dinageng tše dingwe. Bjale ka ge go bonagaditšwe ka kua godimo, SADC ke yona e nago le batho ba bantši bao e sego Mafrika Borwa ka setšhabeng sa profense (– 95.6%).

Sepedi ke yona polelo yeo e bolelwago kudu ka Limpopo (55.5%), gomme se latelwa ke Tshivenda (17.4%) le Xitsonga (17.3). Afrikaans, yeo e bolelwago ke 2.3% tša setšhaba, ke yonapolelo yeo e bolelwago kudu yeo e sego ya Bantu, gomme e feta English yeo e lego go 1%.

Polelo yeo e bolelwago ka gae

Seswantšho 7: Limpopo: Polelo yeo e bolelwago ka gae
Mothopo: Stats SA (Census) 2022

Tša Maphelo (HIV le AIDS)

Maphelo a ditšhaba tša borena a bohlokwa kgolong le tihabollong ya ikonomi, gape le go fedišeng bohloki bja go thetha moloko ka moloko. Boipshino bja go ba le maemo a mabotse a maphelo ke tokelo e bohlokwa ya motho yo mongwe le yo mongwe. Maphelo ga e no ba feela go se be gona go tšhaba seo se thekganago ebile se sa šomišanego gampe;

Hancock & Duhl (1988) ba boletše gore tše latelago ke dikokwane tše bohlokwa tša setšhaba seo se phetšego botse:

- Tikologo yeo e bolokegilego, ya boleng bja godimo (go balwa le dintlo);
- Lefase leo le kgwahleletšego ebile le swarelelago nakong e telele Setšhaba seo se thekganago ebile se sa šomišanego gampe;
- Kgathotema ya setšhaba ya maemo a godimo ka taolong ya diphetho tšeo di amago bophelo, maphelo le boitekanelo;
- Go kgotsofatša ditlhokwa tša motheo (dijo, meetse, madulo, letseno, polokego, mošomo) go batho ka moka;
- Phihlelelo ya maitemogelo le didirišwa tša go fapafapana, ka kgonagalo ya dikgokagano le dipoledišano tša mehutahuta;
- Ikonomi yeo e fapafapanego, ya matšato ebile ya bohلامي;
- Tlhohleletšo ya dikgokagano le dinako tšeo di fetilego, le bohwa bja setšo le moloko bjoo bo fapafapanego, gape le kgokagano le dihlopha tše diongwe le batho ba bangwe;
- Tlhamo ya madulo a batho yeo e sepelelanago ebile e matlafatšago maemo le dibopego tša maitshwaro;
- Ditirelo tša maphelo a setšhaba tša maemo a godimo, tša maleba tšeo di fihlelelwago ke bohle; le
- Maemo a maphelo a godimo (bobedi maemo a godimo a maphelo le maemo a tlase a malwetši).

Go fihla ka 2022, Limpopo e be e na le 8.9% tša HIV, e lego phokotšego go tloga go 10% ka 2017, fao 77% tša batho bao ba phelago ka HIV ba fihlelelago phokotšo ya kokwanahloko yeo e sepelelago ka mading, gomme palo ye e oketšegile go tloga go 60.8% ka 2017. Ka mo profenseng ye, go ba gona ga HIV go bonagetše go ba godimo go batho ba mengwaga ye 25–49, fao basadi ba lego godimo ka palo ka 22.3% mola banna ba le go 17.0%. go tlaleletša fao, go ba gona ga HIV go be go le godimo ka 7.4% ka bathong bao ba dulago ka metsengmagae le ka dipolaseng. Go phatlalala le mfelo a go fapafapana, basadi ba bontšhitše go ba palo ya bona ya batho bao ba nago le HIV e le godimo ge ba bapetšwa le banna. (Human Science Research Council, 2024).

HIV le AIDS di bile le seabe se sempe lefaseng. Mo lefaseng, Afrika Borwa e hlalošwa go ba naga yeo e amegilego kudu. Go keka ga diphetetšo tša HIV le mahu a go amana le AIDS le ge go na le kwalakwatšo ya masolo a go fahloša, kabo ya dikhondomo tša mahala le meriana ya mahala ya anti-retroviral (ARV), di ra gore go sa na le mošomo wo montši woo o swanetšego o dirwe gore go fihlelelwe moloko woo o phelago o se na AIDS.

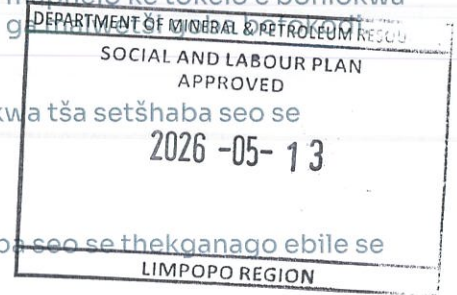
Greater Sekhukhune ga se e šireletšego go leuba la HIV/AIDS. Basadi ba mengwaga ye 16 go fihla go 64 ke bona ba fetetšwego kudu. Basadi ba bantšhi ka mengwageng yeo e boletšwego ba hlokošana ka baka la malwetši ao a amanago le HIV le AIDS.

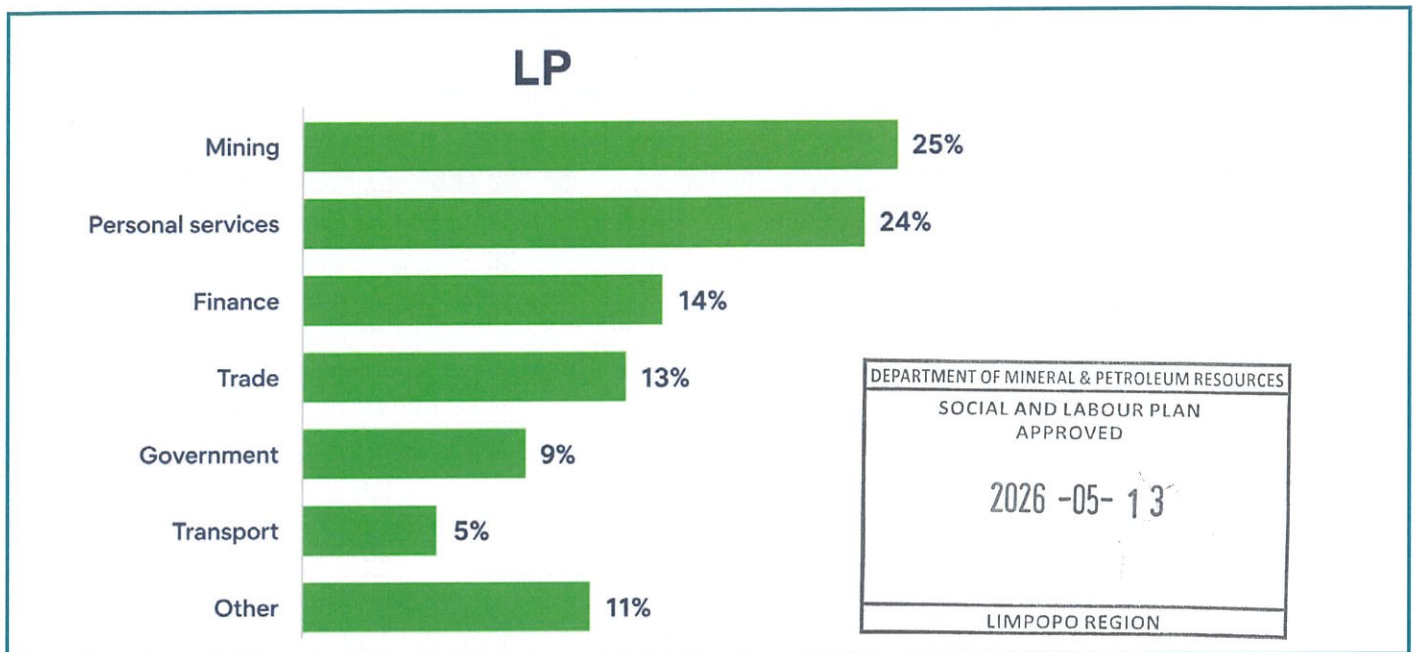
Le ge e le gore go na le dithuto tša go fapafapana tša mabapi le kamano magareng ga AIDS le maemo a ikonomi le leago, ba United Nations Joint Programme on HIV/AIDS (UNAIDS) ka 2001 ba phethile ka gore “bohloki, tlhokego ya tlhabologo, go hloka dikgetho tše lekanego mmogo le go se kgone go ipetlela bokamoso ke tšona di gakatšago leuba la HIV. Go fokotša bohloki e ka ba e nngwe ya dikarabelo go HIV tša nako e telele ka Limpopo ka kakaretšo.

Ikonomi ya selete

Limpopo e na le ikonomi ya go phela; meepo ke yona e mothopo wa motheo wa ikonomi ya profense ((Limpopo Treasury, 2022). **Seswantšho 8** se bontšha sebopego sa makala a ikonomi ka Limpopo. Ditirelo tša setšhaba – tšeo nago le mešongwana yeo e thekgwago ka mašeleng ke lekala la setentrepreneurshipaba – ke lekala la bobedi le bohlokwahlakwa ka profenseng. Le ge go le bjalo, ikonomi e bopša ke mešongwana ya motheo. Yona e tšweletša kudu goba e epa didirišwa tše bohlokwa tšeo di se tša hlwago di tswakwa, bjalo ka ge go dirwa ka meepo, gomme tša rimelwa ka diprinseng tše dingwe le ka ka ntle ga naga gore di yo pholetšwa.

Limpopo ke konokono ya mašoka a go tsoma ka Afrika Borwa. Tšweletšo ya nama ya kgomo le yona ke wo mongwe wa mešongwanamegolo ya ikonomi. Tlhokego ya meetse ke ye nngwe ya mathatamagolo a go šitiša tlhabologo ya lefelo. Bontšhi bja mošomo wa go lema o thušwa ke meetse a go tšwa dipetseng tša go borwa. Le ge go na le tlhotlo ye, meepo e tšwela pele go ba kokwane ya selete se sa mašoka.

Seswantšho 8: Sebopego sa Makala a Ikonomi ya Limpopo
Mothopo: Stats SA (Provincial GDP Figures) 2022

Profense ye e humile ka diminerale tšeo di akaretšago polatinamo, tšhipi, khoromiamo, malahla, ditaemane, gauta, diemeralte, silikhone, mikha, fosfeiti, makenethaete le koporo. Keranaete e ntsho, khorantamo le feldspar, tšeo e lego dirafša tša maemo a godimo, le tšona di a humanega. Profense ye e na le polatinamo ye ntši le 40% tša palomoka ya malahla ka Afrika Borwa.

Le ge go na le motswako wo wa diminerale le temo, Limpopo ke e nngwe ya diprofense tša go ihlokelwa kudu ka Afrika Borwa.

Letseno la gare la malapa ka Limpopo ke R128 309 ka ngwaga, e lego 62% tša letseno la lapa ka Afrika Borwa. (Income and Expenditure Survey of Households 2022/2023).

Kgolo ya ikonomi ya go nanya, yeo e sepeleago le seabe se sebe sa leuba la COVID-19 go ikonomi mmogo le go namelela ga ditheko ka baka la infleišene ya godimo, ditswala tšeo di oketšegilego, dikoketšego tša go feta le infleišene ka ditheko tšeo di laolwago tše bjalo ka meetse le mohlagase, ditheo tša godimo tša makhura a difatanaga, tlhokego ye kgolo ya mešomo di dirile gore go be le kgolo ya go se kgahliše ya letseno la malapa.

Magareng ga 2015 le 2023, tšhelete yeo malapa a bego a e šomiša maamong a bosetšhaba e itemogetše kgolo ya nnete ya -7.2%. Tšhomišo ya tšhelete ya malapa ka 2023 maamong a bosetšhaba e theogile go ba maamong a go swana le a 2009 ge naga e be e le risešeneng ya ikonomi ka baka la mathata a ditšhelete a lefase ka moka (Income and Expenditure Survey of Households 2022/2023).

Profense	2006	2009	2011	2015	2023
Western Cape	268,720	226,672	230,230	245,459	229,636
Eastern Cape	102,139	95,970	110,273	113,872	112,400
Northern Cape	100,176	119,833	142,603	121,732	126,635
Free State	130,948	9,8110	126,165	128,963	112,150
KwaZulu-Natal	116,415	113,152	141,807	112,372	123,020
North West	114,256	105,193	135,756	106,143	98,147
Gauteng	202,759	197,393	242,284	207,659	170,628
Mpumalanga	112,277	103,318	135,051	125,931	117,411
Limpopo	75,785	79,324	91,142	92,018	98,839
South Africa	146,530	141,446	168,765	154,818	143,691

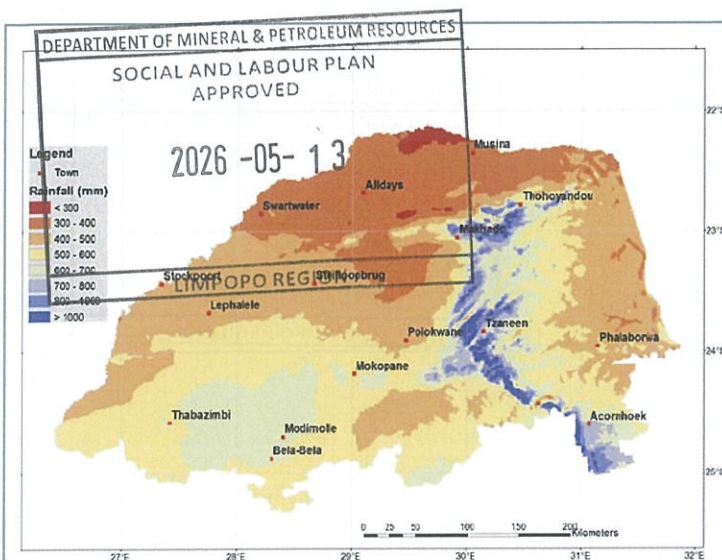
Sethalwa 25 sa ka kua godimo se bontšha karoganyo ya tšhomišo ya tšhelete ke malapa bakeng sa five data points profense ka profense. Ge go lebeletšwe tshedimošo ka moka, Kapa Bodikela e be e na le tšhomišo ya godimo ya tšhelete ya malapa. Yona e be e latelwa ke Gauteng. Bakeng sa four data points (2006, 2009, 2011 and 2015), Limpopo e bile le tšhomišo yatšhelete ya tlasetslase ya malapa. Le ge go le bjalo, Limpopo e bontšhitše kgolo ya ngwaga ka ngwaga moo elego gore tše dingwe tša diprofense di bontšhitše go theoga ka 2023.

Tebelelo ya tikologo

Seswantšho 10 se laetša mebepe ya go fapafapana yeo e bontšhago dikokwane tša tikologo ka Limpopo. Pula yeo e nago ka ngwaga e ka tlase ga dimililitara tše 300 ka leboa la kgole la profense, kudu ka Musina. Pula yeo e lego ka godimo ga dimililitara tše 1,000 ka ngwaga e na ka mafelong ao a bopago dikarolo tša Thohoyandou, Makhado, Tzaneen le go ya ka borwa bohlabela go iša Acornhoek. Ka mmepeng wa bobedi, mafelo a mašemo, kudu ao a nelwago ke pula, a laeditšwe ka mmala wa namune. Mmepe wa boraro o laetša mafelo ao a lego kotsing ya komelelo. Mafelo a a hlathwa ke seemo sa ona sa go ka angwa ke komelelo. Ona a fapana go tloga go ao a lego kotsing e nnyane goba ya magareng, go ya go ao a lego kotsing e kgolo goba e kgolokgolo, gomme bogolo bja Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse bo ka legorong la kotsi e kgolo goba e kgolokgolo.

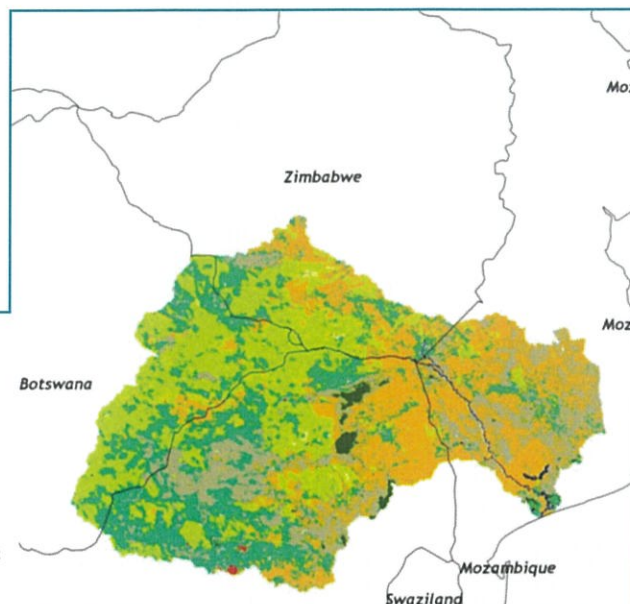
Le ge go na le kgonagalo e nnyane ya komelelo, ga go na mašemo a mantšhi ka bodikela le ka dikarolong tša bodikela tša profense. Temo ya go iphediša ke yona kokwane ya ikonomi ya magaeng bjale ka ge go laeditšwe mmepeng wa mafelelo. Go na le temo e ntšhi ya go iphediša ka mfelong ao a lego kotsing ya magareng le ya godimo ya komelelo, kudu ka mafelong a bohlabela a profense. Bontšhi bja balemi le malapa ka profenseng ba hloka meetse. Se se ama gampe tšweletšo ya temo, kudu go balemipotlana le balemi ba metsemagaeng bao ba se nago tšhelete ya go bora meetse le go aga mananeokgoparara a go tšheletša.

Mean annual rainfall over Limpopo

Mothopo: Mpandeli S. et. al (2015)

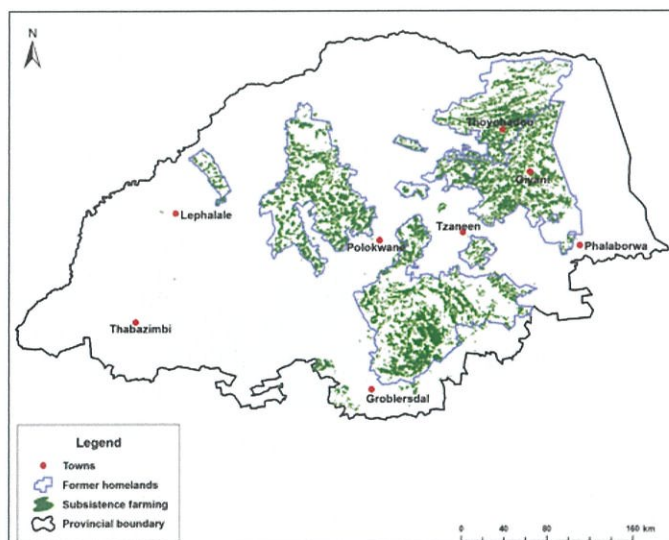

Tšhomišo ya naga ka Limpopo

Mothopo: Wetterhall, F. et. al (2015)

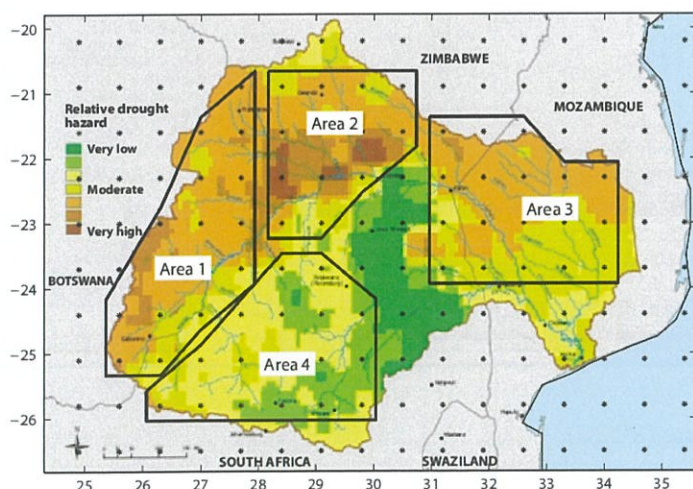
Subsistence agriculture in Limpopo

Mothopo: Wetterhall, F. et. al (2015)

Mafelo ao a lego kotsing ya komelelo

Mothopo: Koppen, B. (2017)

Seswantšho 10: Bohlaodi bja tikologo ya Profense ya Limpopo

Le ge go na le kgonagalo e nnyane ya komelelo, ga go na mašemo a mantšhi ka bodikela le ka dikarolong tša bodikela tša profense. Temo ya go iphediša ke yona kokwane ya ikonomi ya magareng le ka go laeditšwe mmpeng wa mafelelo. Go na le temo e ntšhi ya go iphediša ka mafelelo a lebo kotsing ya magareng le ya godimo ya komelelo, kudu ka mafelong a bohlabela a profense. Bontšhi ba balemi le malapa ka profenseng ba hloka meetse. Se se ama gampe tšweletšo ya temo, kudu go balemipotlana le balemi ba metsemagaeng bao ba se nago tšhelete ya go bora meetse le go aga mmonenkgoparara a go tšheletša.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026-05-13
LIMPOPO REGION

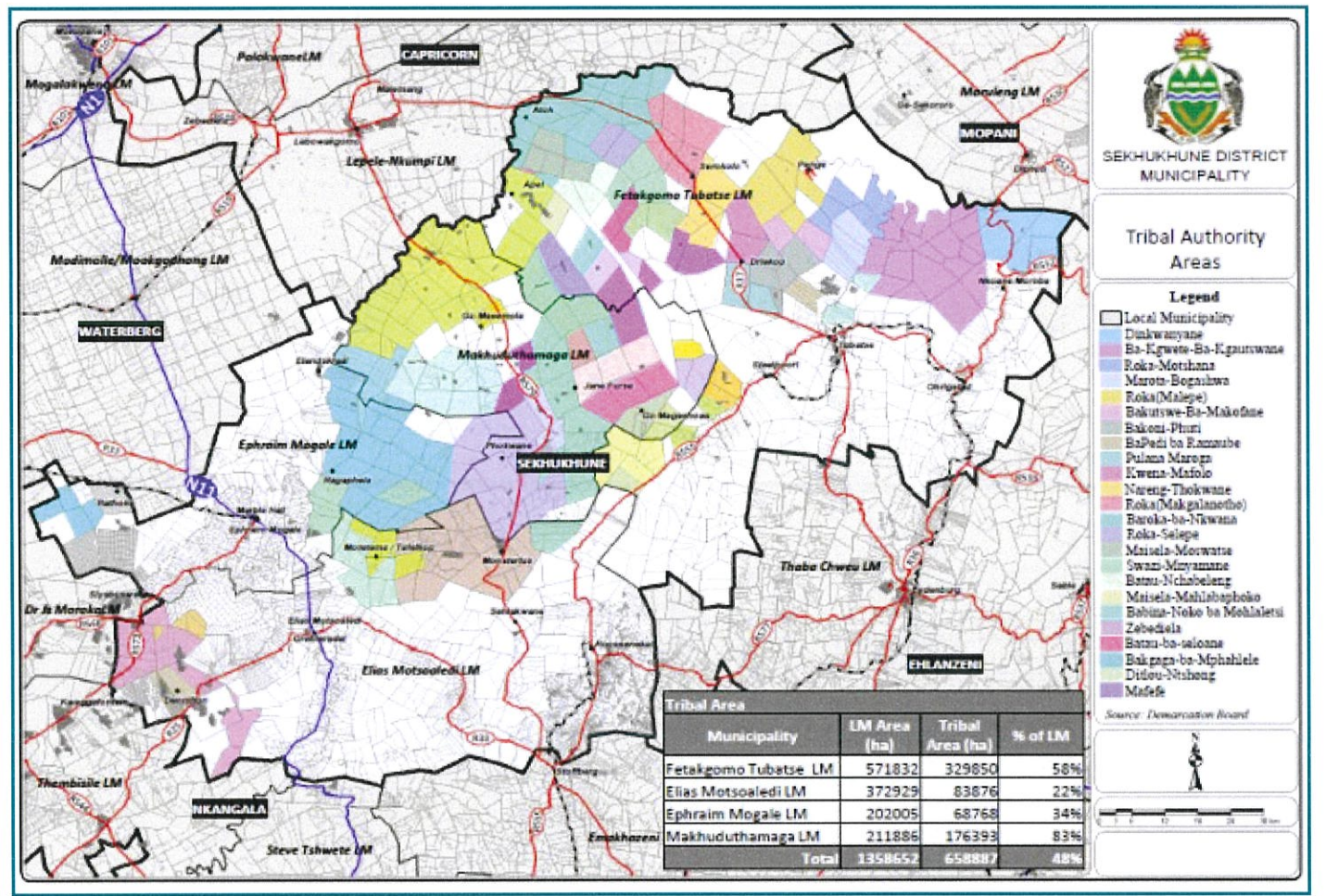
4.2.2 Tebelelokakaretšo ya leago le ikonomi ya Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM) (Molawana 46c(i))

Tsinkelo ye e nepištšhe kudu go lefelo le itšego la Mototolo, e lego FTLM. Selete sa Greater Sekhukhune le sona go bolelwa ka sona moo go hlokegago, ka ge se na le khuetšo go moepo, woo o nabago go lebana le mmasepala wa kgauswi le ditšhaba tše itšego tša gona fao.

Moo go bolelwago ka mmasepala wa selete, dipalopalo le tshedimošo di alwa ka tatelano ya Fetakgomo Tubatse le Selete sa Greater Sekhukhune go efoga go šomiša lenšu le ‘latelanago” gantšhi.

Tshepedišo

Molaotheo wa Afrika Borwa. Boetapele bja setšo bo raloka karolo e bohlokwa ka mmušong wa go ba le molaotheo. Go na le baetapele ba setšo ba 74 ka gare ga Greater Sekhukhune. Leano la Tlhabollo leo le Kopantšwego la Mmasepala wa Selete wa Greater Sekhukhune le bolela gore dipersente tše 48 (dihekthara tše 658,887 tša naga) tša Selete sa Greater Sekhukhune di wela ka tlase ga mešate (Seswantšho 11).

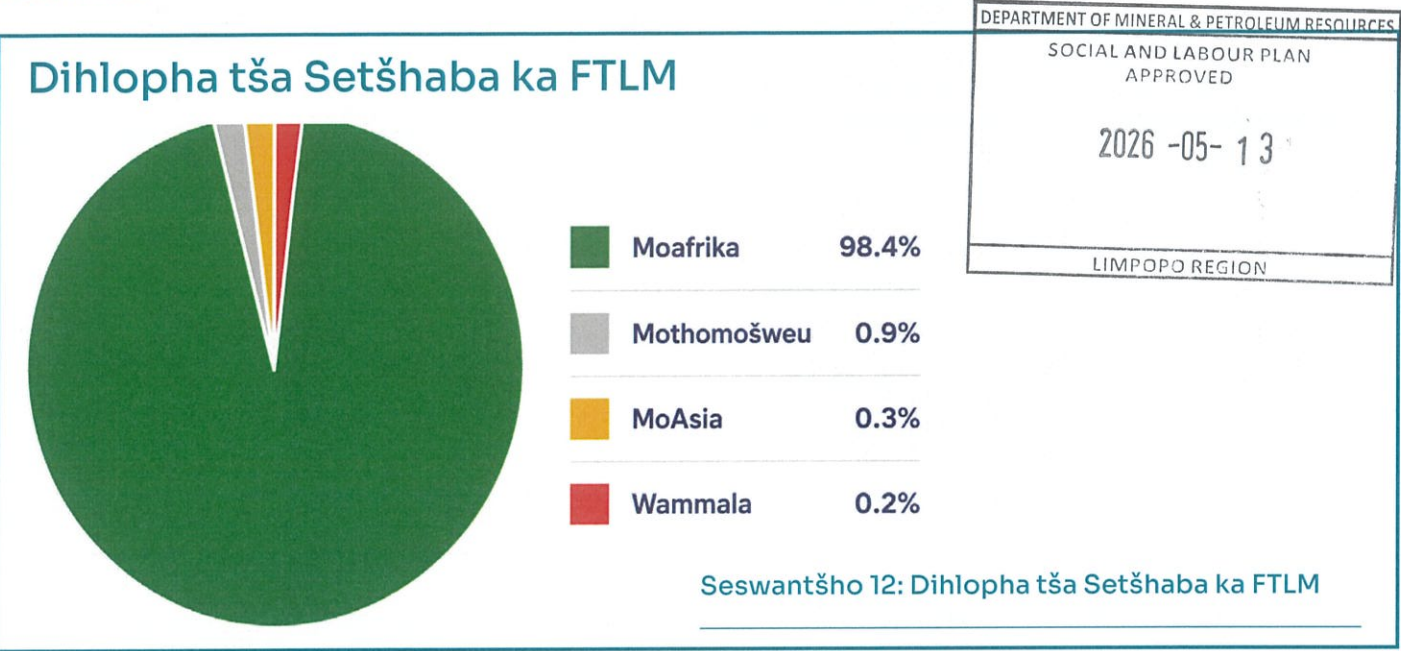

Seswantšho 11: Mafelo ao a lego ka tlase ga Mešate
Mothopo: Mmasepala wa Selete wa Greater Sekhukhune (2020)

Go ukangwa gore dipersente tše 58 (e lego dihekthara tše 329,850) tša naga ya Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse di ka wela ka tlase ga mešate. Bontšhi bja mešomo ya meepo bo wela ka mafelong ao a lego ka tlase ga mešate gomme ke ka baka leo go hlokegago kelotlhoko ya khuetšano magareng ga mmušo wa molaotheo le ditheo tša boetapele bja setšo.

Setšhaba

FTLM e na le batho ba 575 960 (Stats SÁ, 2022). Census Survey ya 2022 e laetša gore go na le malapa a 147 167 ka FTLM. Profaele ya mmasepala wo wa Segale, fao bathobaso e lego bona ba bantši, e lego 98.4% tša setšhaba, ga se phapano ye kgolo go setšhaba sa ka nageng. Bokagodimo bja Seswantšho 3.13 bo bontšha setšhaba sa Fetakgomo Tubatse mola tshedimošo yeo e thadiilwego e dumelelela motho gore a hlatholle setšhaba sa Fetakgomo Tubatse ka seemotikolong se nabilego sa selete, profense le maemong a bosetšhaba

Sethalwa 26: Dihlopha tša Setšhaba ka FTLM
Mothopo: Stats SA (Census 2022)

Lefelo	MoAfrica		Wammala		MoAsia		Mothomošweu	
	Palomoka	%	Palomoka	%	Palomoka	%	Palomoka	%
Fetakgomo Tubatse	566,757	98.4	1,270	0.2	1,888	0.3	5,398	1
Greater Sekhukhune	1,314,803	98.4	2,481	0.2	4,059	0.3	13,775	1
Limpopo	6,341,597	96.5	18,409	0.3	35,958	0.5	167,524	2.5
Afrika Borwa	50,485,026	81.4	5,052,299	8.2	1,697,468	2.7	4,503,780	7.3

Sethalwa 27: Population group breakdown in FTLM
Mothopo: Stats SA (Census survey) 2022

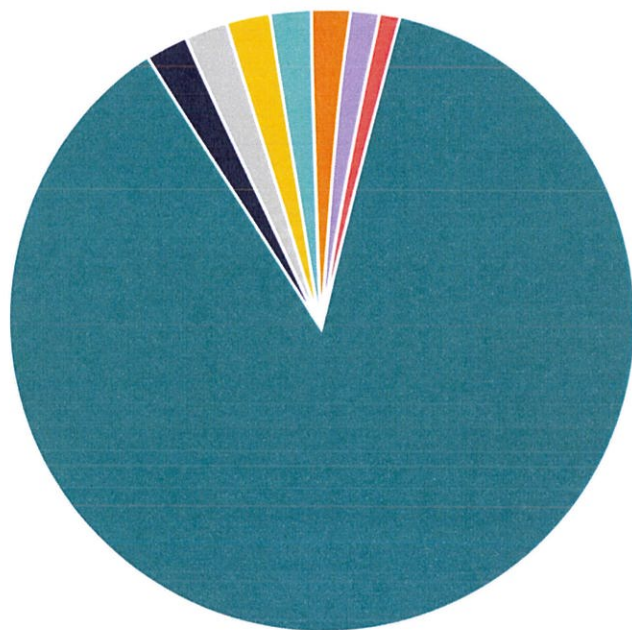
Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse	Palomoka	%
00-14	188,255	33
15-64	354,632	62
65 go ya godimo	33,062	5.74

Bontšhi bja batho ba ka FTLM ba ka gare ga sehlopha sa batho bao ba tšeago karolo ka ikonoming. Sethalwa 24 se bontšha gore batho ba mengwaga ya magareng ga 15 le 64 ba 62% tša setšhaba sa FTLM, mola ge go etla go bana, ba mengwaga ya magareng ga 0 le 14, ba tšea 33% tša setšhaba. Palo ya batho bao ba nago le mengwaga ya ka godimo ga 65 ke 5.74%.

Polelo

Go bohlokwa go bea šedi go polelo, histori, setšo le bohwa ge go etla tlhabollong. Seswantšho 13 se bontšha gore Sepedi ke yona polelo yeo e bolelwago kudu ka FTLM. Dipersente tše 92 tša batho di bolela polelo ye ka magae.

Polelo yeo e bolelwago kudu ka gae ka FTLM

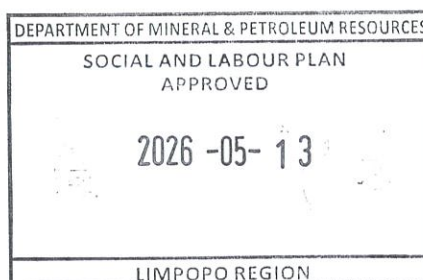
Sepedi	92%
siSwati	2%
Ga se ya šomelana	2%
Afrikaans	1%
isiZulu	1%
Sesotho	1%
Xitsonga	1%

Seswantšho 13: Polelo yeo e bolelwago kudu ka gae ka FTLM
Mothopo: Stats SA (Community survey) 2016

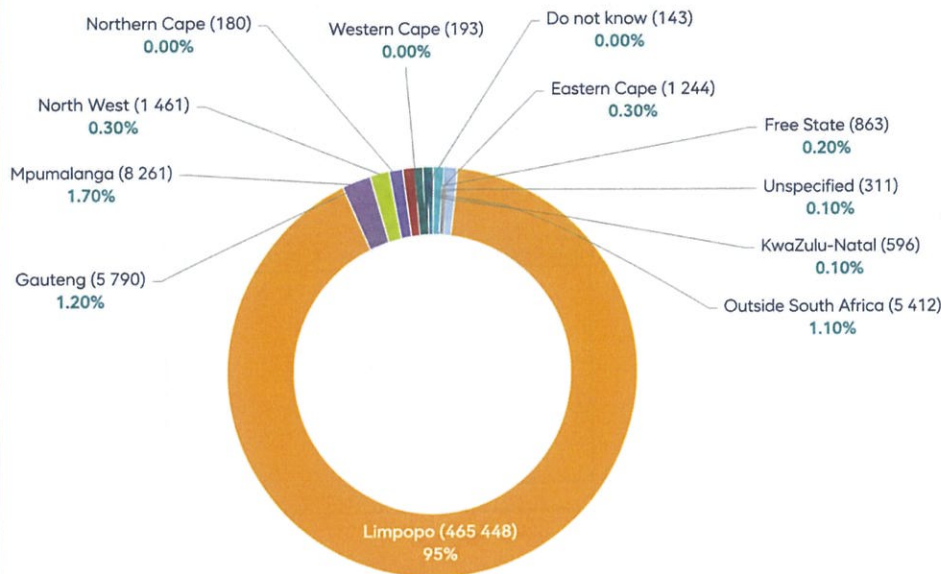
Ye nngwe ya ditaba tšeo di tšwelelago go tšwa profaeleng ya polelo ke ya mabapi le thulaganyo le phatlalatšo ya tshedimošo, go akaretšwa le tokomane ye ya SLP, mmogo le diprojeke tša tlhabollo. Ka fao, go bohlokwa gore, le ge le ngwadilwe ka English, leano la leago le bašomi (SLP) le rulaganywe ka polelo/ dipolelo tšeo di bolelwago kudu ka setšhabeng. Ge go etla go Fetakgomo, SLP e hloka go rulaganywa ka English le Sepedi.

Bofaladi

E nyakile go ba badudi ka moka ba FTLM bao ba tšwago ka Profenseng ya Limpopo, bjale ka ge go bontšhitše ka Seswantšhong 14. Ke fela 5% tša setšhaba tšeo di tšwago diprofenseng tše dingwe le ka ntle ga Afrika Borwa. Tshedimošo ya Stats SA Census 2022 e bontšhitše gore ke fela 1.6% ya batho bao ba dulago ka FTLM bao bas a belegelwago ka Afrika Borwa.

Mafelo a matswalo le go huduga ka go FTLM

Province of residence	Number	%
Limpopo	465 448	95.00%
Mpumalanga	8 261	1.70%
Gauteng	5 790	1.20%
Outside South Africa	5 412	1.10%
North West	1 461	0.30%
Eastern Cape	1 244	0.30%
Free State	863	0.20%
KwaZulu-Natal	596	0.10%
Unspecified	311	0.10%
Northern Cape	180	0.00%
Western Cape	193	0.00%
Do not know	143	0.00%

Seswantšho 14: Lefelo leo go belegetšwego go lona le leo go falaletšwego go lona ka FTLM

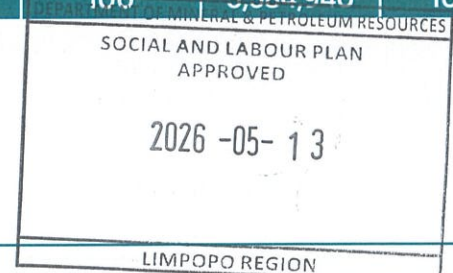
Thuto

Ka mantšu a mopresidente wa mathomo yoo a kgethilwego mmušong wa demokrasi, Nelson Rolihlahla Mandela, “Thuto ke sebetša se bohlokwa kudu seo o ka se šomišago go fetola lefase.” Ka gona, go bohlokwa gore thuto e tsenywe bjalo ka tokelo ya botho ya motheo go ya le ka Molao wa Ditokelo, e lego Tema 2 ya Molaotheo wa naga.

Sethalwa 25 se laetša tebelelokakaretšo ya dipalopalo tša setšhaba sa FTLM go ya le ka maemo a godimo a thuto. Dipersente tše 37.3% tša batho ka FTLM di phethile marematlou goba dithuto tša ka morago ga marematlou. Dipalopalo tše di tlasana go tša selete le profense tšeo di lego go 37.4% (ka Seleteng sa Sekhukhune) le 41.4% (ka Limpopo) bjalo ka ge go bontšhitšwe ka Sethalweng 25.

Sethalwa 28: Setšhaba (ba mengwaga e 20 le go feta) ka maemo a godimodimo a thuto Mothopo: Stats SA (Census) 2022

Maemo a thuto	Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse		Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune		Limpopo	
	Palo	%	Palo	%	Palo	%
Ga gwa tsenwa sekolo	38,175	12.2	107,553	15.1	504,793	14.1
Maemo a thuto a praemari	19,642	6.3	51,215	7.2	260,924	7.3
Ba feditšego dithuto tša praemari	8,647	2.8	21,901	3.1	117,534	3.3
Thuto ya sekontari	126,787	40.7	261,385	36.6	1,186,898	33.1
Kereiti ya 12/Mphato wa 10	95,938	30.8	220,805	30.9	1,128,816	31.5
Thuto ya godimo	20,347	6.5	46,657	6.5	354,732	9.9
Tše dingwe	2,149	0.7	5,025	0.7	31,243	0.9
Palomoka	311,685	100	619,739	100	3,584,940	100

Palo ya go feta seripagare sa badudi ba ka FTLM, ke gore 62%, ga ba na marematlou. Ke palo ya go batamela peditharong fela ya batho bao ba nago le marematlou, mola bao ba nago le mangwalo a dithuto a yunibesithi e le 6.5% fela. Seo se bonalago mo, ke gore maemo a tlaselase a thuto ya ka morago ga marematlou ka FTLM, se hloka maitapišo a tiilego ao a nepišitšego tihabollong ya thuto ka lefelong le. Ye nngwe ya dikarolo tšeo di ka imollwago, gomme e ka tlišago phapano, ke thuto ya bana ba bannyane (ECD).

Go šetše go na le bohlatse bjoo bo itheilego ka diphatišišo bja gore “mabaka a tshela ao a amanago le bohloki ao a tsebegago go ama tihabologo ya ngwana ka kakaretšo, le boitokišetšo bja sekoło kudu”, ke bothata bja bohloki, botebo bja bohloki, nako ya bohloki, lebakeng leo bohloki bo bilego gona (mohlala, mengwaga ya ngwana), mekgwa ya setšhaba (mohlala, go tšala kudu ga bohloki le bosenyi ka motseng, le mekgwa ya sekoło) le seabe seo bohloki bo nago le sona dika meloko le baagišani)” (Ferguson, Bovaird & Mueller, 2007).

Mešomo

Tlhokego ya mešomo, e kopane le bohloki le go se lekalekane, ke ditlhotlo tše tharo tše kgolo tšeo Afrika Borwa e lebaganego natšo. Ka go realo, go hlola tikologo yeo etlo kgontšhago dikgwebo go atlega gore go hlolege mešomo ya nako e telele ebile ya seriti, go pelong ya pholisi ya setšhaba ka Afrika Borwa. Le ge maikemišetšo a pholisi e le a mabotse, tlhokego ya mešomo e sa dutšedire dišene kgolo ka nageng. Bjale ka ge go bontšhitšwe ka tshekatshekong ya mabapi le ikonomi ya profense, Limpopo e tshwenywa ke tlhokego ya mešomo yeo e lego godimo. Sethalwa 27 le Seswantšho 3.16 di laetša seswantšho sa maemo a tlhokego ya mešomo lekala ka lekala ka FTLM.

Sethalwa 29: Seemo sa mešomo sa batho ba mengwaga e 15 le go feta
Mothopo: Stats SA (Community Survey 2016)

Seemo	Palomoka	%
Banyakamošomo bao ba nolegilego moko	13,860	3.2
Bao ba šomago	58,695	13.7
Ga go amege	173,526	40.5
Ba bangwe bao ba sa tšeeego karolo ka ikonoming	119,530	27.9
Palomoka ya bao ba sa šomego	63,337	14.8
Palomoka	428,948	100

Ke fela 13.7% ya batho bao ba kgathago tema ka ikonoming (EAP), e lego batho ba mengwaga ya go tloga go 15 go fihla go 64, bao ba šomago ka FTLM, kudu ka lekaleng la semmušo. Tikologo ye e na le ye nngwe ya dipalopalo tša godimo tša tlhokego ya mešomo ka profenseng. Batho ba go ka ba seswai go ba lesome bao ba lego ka sehlopheng sa batho bao ba kgathago tema ka ikonoming ga ba šome. Le ge maemo a tlhokego ya mešomo a phagame, ke fela 3% ya batho bao ba šomago ka lekaleng leo e sego la semmušo.

Ditlamorago tša go nola moko tsa tlhokego ya mešomo, mmogo le bohloki, di tla ka mathata a mabedi a magolo ao a ngongoregišago kudu. Ngongorego ya mathomo ye kgolo yeo go hlokegago gore go šoganwe le yona ke palo ya tšase ya batho bao ba šomago mmogo le go nanya ga go thwala batho. Ngongorego ya bobedi e mabapi le mekgwa e mengwe ya go phela yeo e fapafapanego, ya ka ntle ga lekala la semmušo.

Lekala leo esego la semmušo le tla ka motheo wa go tšea botse wa go hloma, go godiša le go ngwadišwa dikgwebo tše nnyane le tša magareng (di-SMME). Go ba le 50% tša batho ba EAP bao ba šomago go tliša maswabi le matshwenyego go batho ba bantši le malapa a mantši. Ke wona mothopo wa go oketša go se lekalekane, go felelwa ke tshepo le mathata a mangwe a mantši a leago. Go na le ditlamorago tše mpe go ikonomi, efela kudu go leago le tikologo, tša go tshepela intasetering e tee. Se se gakatšwa go ya pele ke go itshepela tšweletšong ya motheo, ke gore lebaka leo go lona lefelo la mošomo la gae le lebeletše feela go tšweletša le go romela didirišwa tšeo di sa hlwago di tswakwa mafelong/diprofenseng tše dingwe le dinageng tše dingwe. Mafa a FTLM a amana kudu ebile a itshepetše go meepo. Go na le tlhokego ya ditšhomišanommogo go kaonafatša ikonomi le bophelo bja lefelo le. Se se nyaka Mmušo o ete pele ka mananeo a dipholisi tša setšhaba.

Incomes

Maemo a letseno la ngwaga la badudi ba FTLM a tloga a le tlase, bjalo ka ge go bontšhitšwe ka Sethalweng 28. Go batamela 8% ya batho bao ba šomago ba gola tšhelete ya ba tlase ga R4 800 ka godimo le ba 11.7% ba se na mohuta ofe goba ofe wa letseno.

Sethalwa 30: Maemo a letseno la ngwaga le kabo ya lona.
Mothopo: Stats SA (Community survey) 2016

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES

SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -05- 13

Maemo a letseno	Palo	%
Ga go na letseno	6,863	11.7
R1 – R4 800	1,562	2.7
R4 801 – R9 600	3,001	5.1
R9 601 – R19 200	8,035	13.7
R19 201 – R38 400	9,519	16.2
R38 401 – R76 800	13,744	23.4
R76 801 – R153 600	8,875	15.1
R153 601 – R307 200	4,046	6.9
R307 201 – R614 400	1,049	1.8
R614 401 – R1 228 800	153	0.3
R1228 801 – R2 457 600	61	0.1
R2 457 601 go ya godimo	74	0.1
Ga e amege	0	0
Ga se ya hlalošwa	1,712	2.9
Palomoka	58,694	100

Se se ra gore go se lekalekane ga leago le ikonomi go oketšegile ge nako e tšwela pele. Seemo se bjalo, seo go sona seripagare sa setšhaba se se nago boitekanelo bjoo bo swarelelago, ga se sa swanela batho ebile ga se hlole kopano le tshwaragano ya setšhaba. Tlhokego ya mešomo ya godimo le letseno la tlase la palo e nnyane ya bao ba šomago, mmogo le go hlokega ga mešongwana e mengwe ya ikonomi ka ntle le moepo, go gakatša go itshepela goo go feteletšego.

Go Itshepela

Go itshepela ke kelo ya kgatelelo (yeo e hlolwago ke bao ba sa šomego) go setšhaba seo se gatelago pele. Ka Afrika Borwa, go itshepela go elwa go ya le ka kamano go mengwaga goba tekanetšo ya dihlopha go ya ka sethaka, gomme seo ke tšhomišo ya go itshepela go ya le ka mengwaga.

Tekanyo ya go itshepela go ya le ka mengwaga ke tekanyo ya bao ba itshepetšego go bao ba lego mengwageng ya go šoma. Go itshepela go balelwa bjalo ka tekanyo magareng ga sehlopha sa go itshepela go ya ka mengwaga, gomme yeo ke palo ya bana (ba mengwaga ya ka tlase ga 15) gape le batšofadi (ba mengwaga ya ka godimo ga 64) ge ba bapetšwa le batho bao ba kgathago tema ka ikonoming (mengwaga ye -5-64). Kelo ya tlase ya go itshepela e ra gore go na le palo yeo e lekanego ya batho bao babšomago bao ba ka kgonago go hlokomela bao ba itshepetšego go bona. Mohola wa godimo o ra gore batho bao ba šomago ba swanetše ba hlokomela bao ba sa šomego.

Go ya ka Stats SA 2022, FTLM e na le tekanyo ya go itshepela ya 62.4. Tekanyo ye ya go itshepela e swana le ya Limpopo ya 62.7, eupša e le ka tlase ga ya Selete sa Sekhukhune yeo e lego 66.1. Le ge go le bjalo, tekanyo ya go itshepela ya FTLM e godimo kudu go feta palogare ya bosetšhaba ya 48.8.

Tekanyo ya godimo ya go itshepela e laetša morwalo o mogolo go batho bao ba šomago bao ba swanetšego go hlokomela bao ba sa šomego, bao ba sa šomego le baswa. Dipelo tše di šišinya tlhokego ya gore mmušo wa selegae o phethagatše mananeo a go tsenya letseno goba a go fetišetša letseno go thuša dihlopha tšeo di itshepetšego.

Moreromogolo wa dikimollo tša tlhabollo e swanetše e be go dira gore ikonomi e be yeo e akaretšago, go tšwetšapele boipereki le go hlola menyetla ya mešomo go baswa, kudu go baswa bao ba sa tsenego sekolo. Seemo se se na le kgonagalo ya go gakatšwa ke tlhokego e kgolo ya mešomo yeo e tlhotšwego ke kiletšo ya mesepele ka baka la Covid-19.

Dintlo le maemo a bodulo

Karolo 26(1) ya Molaotheo wa Ripaboliki ya Afrika Borwa, Molao wa bo 108 wa 1996 (Molaotheo) e bolela ka tokelo ya motho yo mongwe le yo mongwe ya go ba le madulo a maleba. Karolo 26 ya Molaotheo e bolela gore: Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go ba le madulo a maleba; (2) Mmušo o swanetše o tšee magato a semolao le a mangwe a maleba ka didirišwa tša wona tšeo di lego gona go fihlelela phethagatšo ya tokelo ye.

Karolo ye e tla ka tebelelokakaretšo ya ka moo tokelo ye e phethagatšwago ka gona (goba ka mokgwa wo mongwe) ka gare ga FTLM. Bontšhi bja badudi ba dula ka dintlong tša go agwa gabotse. Tebelelokakaretšo ya dipalopalo tša metse go ya le ka mohuta wa bodulo ka Fetakgomo Tubatse e laeditšwe ka Sethalweng 29, gomme e bonagatša maitekelo a mantšhi ao a dirilwego go tloga ka 2011 go fihla go Census ya mafelelo ka 2022. Seswantšho se laetša gore 94.6% tša badudi ba ka Fetakgomo Tubatse ba dula ka dintlong tša go agwa botse. (Sethalwa 31).

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -05- 1 3

LIMPOPO REGION

Sethalwa 31: Malapa go ya ka mohuta wa bodulo ka FTLM
Mothopo: Stats SA (Census 2022)

Mohuta wa bodulo	Palo	%
Bodulob ja go agwa ka ditena	139,165	94.6
Bodulo bja setšo/rantabola/moago wa go dirwa ka didirišwa tša setšo	2,494	1.7
Bodulo bjoo e sego bja ditena	4,670	3.2
Tše dingwe	838	0.6
Palomoka	174,167	100

4.2.3 Kabo ya ditirelo

Go badudi ba bantši, go šoma ka phethagalo ga mmušo go lebelelwa go ya le ka bokgoni bja wona (goba ka mokgwa wo mongwe) bja kabo ya ditirelo tša motheo ya ka pela, ya ka mehla. Kabo ya ditirelo – e lego kabo ya didirišwa tša motheo le phihlelelo ya ditirelo tša tšhepedišo tša setšhaba – ke bothata bjoo bo tlwaelegilego ka Afrika Borwa.

Molaotheo o bolela gore mebasepala e rwele maikarabelo a go netefatša gore badudi ka moka ba abelwa ditirelo go kgotsofatša dihlokwa tša bona. Mmušo wa selegae o na le moreromogolo ka kabong ya ditirelo tša motheo bjalo ka ge go laeditšwe ka Molaong wa Mananeo a Mebasepala (Molao wa bo 32 wa 2000), ka Molaong wa Sebopego sa Mebasepala (Molao wa bo 117 wa 1998) le ka melaong le dipholising tše dingwe tše ntši tšeo di e thekgago. Le ge Molaotheo o laela seo, kabo ya ditirelo e sa dutše e le e nngwe ya ditlhotlo go Afrika Borwa ya temokrasi. Ka go realo, FTLM le yona ga e šalele morago ge go etla go ditaelo tša molaotheo tša go amana le kabo ya ditirelo.

Meetse

Tokelo ya go ba le meetse e gona ka gare ga Molaotheo wa Afrika Borwa, gomme e bolela gore motho yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go ba le meetse a hlwekilego. Se, ge e le ka tshwanelo, se bea boitlamo bja semolao go mmušo gore o netefatše gore batho ka moka bao ba dulago ka nageng ba na le tokelo ya go ba le meetse a lekanego. Ka go realo, mmušo o na le boitlamo bja go netefatša gore go na le meetse a lekanego a go kgotsofatša dihlokwa tša motheo tše bjalo ka go nwa, go apea le go hlwekiša. Sethalwa 32 se tla ka tebelelokakaretšo ya phihlelelo ya meetse ke metse ka mekgwa e fapafapanego ka Fetakgomo Tubatse.

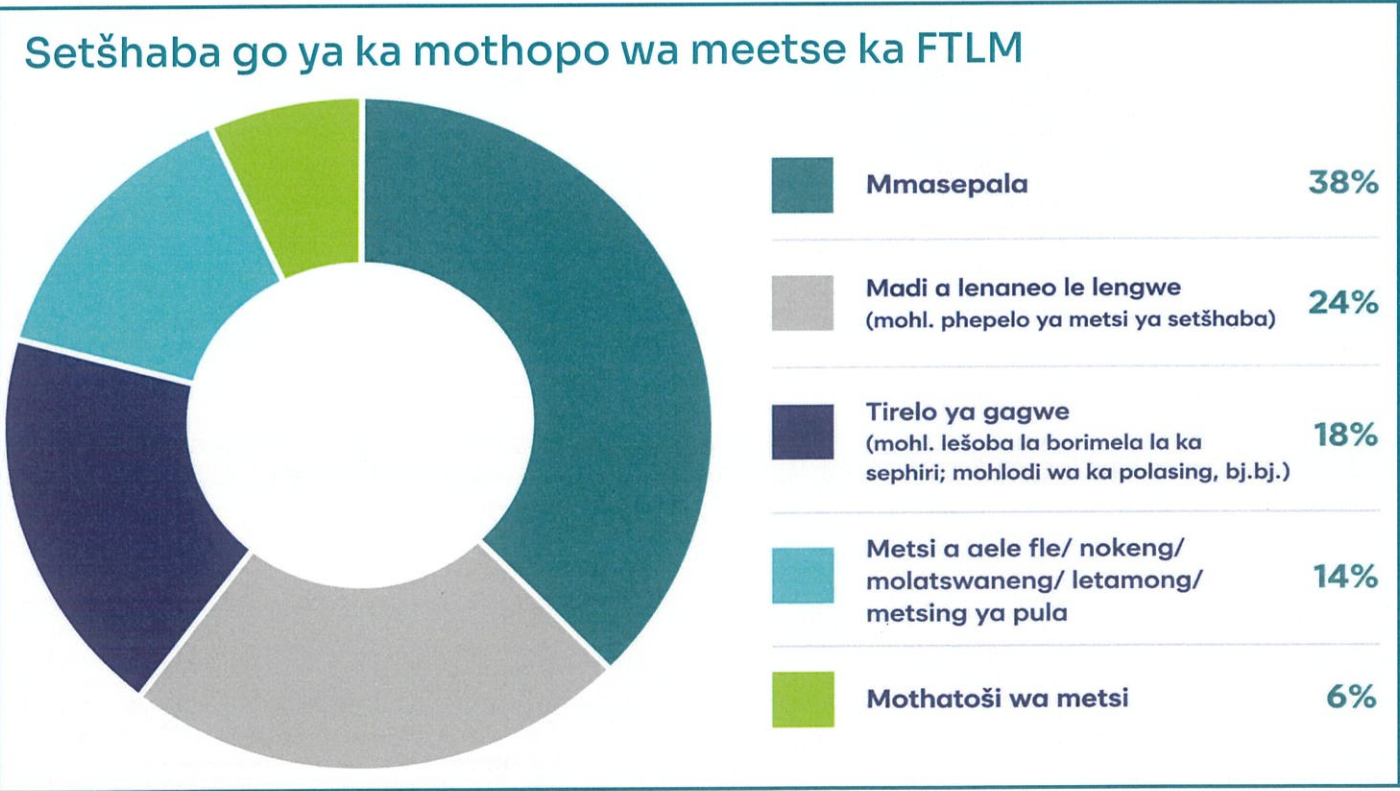
Sethalwa 32: Setšhaba go ya ka mothopo wa meetse ka FTLM
Mothopo: Stats SA (Census 2022)

Mothopo wa meetse	Palo ya malapa	%
Meetse a go sepela ka diphaephe ka ntlong	35,640	24.2
Meetse a go sepela ka diphaephe ka jarateng	32,048	21.8
Meetse a go sepela ka diphaephe ka jarateng ya setšhaba	28,810	19.6
Ba go hloka meetse a go sepela ka diphaephe	50,669	34.4
Palomoka	147,167	100

Le ge go na le dintlo tša ditena tše dintši ka FTLM, e lego 96.4%, ke fela malapa a 24.2% ao a nago le meetse ka dintlong, gomme a 21.8% a na le meetse ka dijarateng. A 19.6% a itshepetše mafelo a meetse a setšhaba, mola a 34.4% a se na meetse a go sepela ka diphaephe.

Phihlelelo ya meetse motse ka motse
Kabo ya meetse ya ditheo tša meetse e ama metse ya dipersente tše 62, e lego 38% go tšwa go mmasepala le 24% go tšwa dikhwameng tše dingwe tša kabo ya meetse (Seswantšho 21). Metse ya go feta seripagare sa metse e swanelwa ke go ikhumanela meetse ka boyona.

Ka baka la seo, 18.8% le 6.6% tša metse di itshepetše methopong ya tšona ya meetse goba go barekiši ba meetse; dipersente tše 18 di na le ditirelo tša tšona tša meetse tše bjalo ka dipetse tša go borwa tša ka gae, mola dipersente tše tshela di itshepetše barekiši ba meetse. Ge go lebelelwa gore dipersente tše 14 tša metse di itshepetše methopo ya tlhago ya meetse bjalo ka dinoka le meedi, go molaleng gore FTLM ga e na meetse a lekanego.

Seswantšho 15: Population by water supplier in FTLM.
Mothopo: Stats SA (Community survey) 2016

Mothopo wa mohlaga

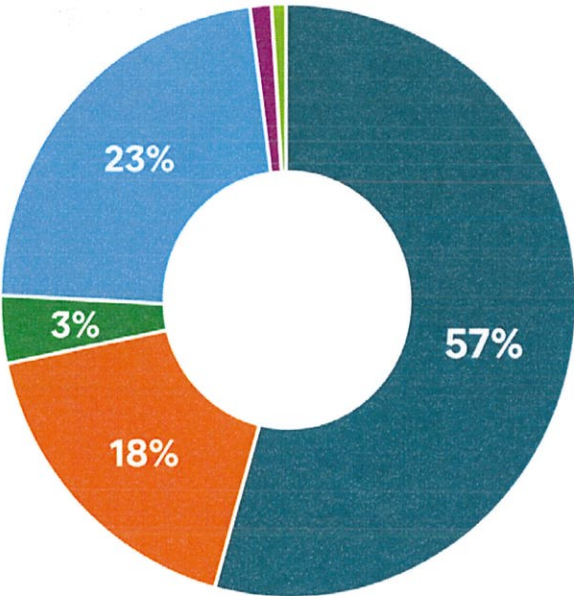
Molao wa Bosetšhaba wa Enetši wa 2008 (Molao wa bo 34 wa 2008) o fa Tona ya Enetši taelo ya go netefatša gore didirišwa tša go fapafapana tša enetši di ba gona ka bontši ebile di a rekega ka Afrika Borwa go thekga kgolo ya ikonomi le phedišo ya bohloki, mola a ela hloko seabe le ditlamorago go tikologo. Le ge go le bjalo, taelo ye ga e felele feela go Karolo B ya Šetulu 4 ya Molaotheo wa 1996 yeo e hlalošago “mohlaga le kgase” bjalo ka dikarolo tšeo molao o šoganago le tšona. Go phethagatša seo – e lego maikarabelo ebile e le karolo yeo e bapalwago ke mmušo – Karolo 156(1) ya Molaotheo e hlaloša gore “mmasepala o na le maatlaphethiši gego etla go, ebile o na le tokelo ya, go sepetša ditaba tša mmušo wa selegae tšeo di ngwadilwego ka go Tema B ya Šetulu 4 le Tema B ya Šetulu 5”.

Le ge go na le ditumelelo tša Molaotheo tšeo di tsopotšwego ka mo, phihlelelo ya mohlaga, go fapana le ya dintlo, meetse le kelelatšhila gare ga tše dingwe, ga se gore e tsentshitšwe thwii ka gare ga Molaotheo wa Afrika Borwa. Le ge go le bjalo, mo nakong ya go feta mengwaga e 20, go bile le mekwantšo e mentši ya setšhaba yeo e lebišitšego tabeng ya tlhokego ya mohlaga. Seswantšho 22 se bontšha dipalopalo tša metse go ya le ka mohuta wa mothopo wa enetši (Census 22).

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -05- 13

Enetši ya go apha

Mohlagase	57%
Kgase	18%
Parafene	3%
Dikgong	23%
Malahla	0%
Boloko	0%

Seswantšho 16: Enetši ya go apha
Mothopo: Stats SA (Census) 2022

Sethalwa 33: Mothopo wa enetši ya mabone
Mothopo: Stats SA (Census 2022)

Mothopo wa enetši ya mabone	Palo ya malapa	%
Mohlagase	135,079	91.8
Kgase	500	0.3
Parafene	819	0.6
Dikerese	7,494	5.1
Sola	2,634	1.8
Tše dingwe	244	0.2
Tlhokego ya mabone	397	0.3
Palomoka	147,167	100

Mo okarego go thibja sekgala sa tlhokego ya meetse, malapa a mantši, a 91.8%, a na le mohlagaase ka FTLM. Palo ya malapa ao a nago le mohlagaase ka mokgwa wa mapokisana a dimitara, ke fela 3% ye e lego tlase go ya madulo a go agwa ka ditena (Sethalwa 29). Malapa a 1.86% a šomiša mehuta e mengwe ya mohlagaase yeo a itefeletago yona. Ka boripana, bontši bja malapa ka Fetakgomo Tubatse a šomiša kudu mohlagaase bjalo ka mohuta wa enetši.

Dintlwana tša boithomelo

Dintlwana tša boithomelo tša go folaša ke ‘maemo’ gomme ke batho ba se kae fela bao ba nago le tšona ka FTLM. Sethalwa 32 se bontšha gore malapa a ka tlase ga 23.7% a šomiša dintlwana tša dipakete. Ga go na ditirelo tša semmušo tša dintlwana tša dipakete, ka go realo batho ba swanela ke go ikgotholola tšona ka bobona.

Sethalwa 34: Dipalopalo tša metse go le ka mohuta wa thoilete ka FTLM
Mothopo: Stats SA (Census 2022)

Mohuta wa ntlwana	Palo ya malapa	%
Ntlwana ya go folaša	34,849	23.7
Ntlwana ya dikhemikhale	2,978	2
Ntlwana ya mokoti	101,527	69
Ntlwana ya pakete	2,539	1.7
Tše dingwe	2,449	1.7
Ga go na dintlwana	2,825	1.9

Refuse removal

Taolo ya ditlakala ke mošomo wa mmušo wa selegae ka Afrika Borwa. Karolo 156(1)(a) ya Molaotheo wa naga, e balwa mmogo le Šetulu 5, di fa maikarabelo a taolo ya ditlakala (go akaretša go rwalwa ka ditlakala, mafelo a go tšhollela ditlakala, go lahlwa ga ditlakala le go hlwekiša) go mmušo wa selegae. Sethalwa 33 se bonagatša maemo a phihlelo ya mehuta yeo e fapafapanego ya go rwalwa ga ditlakala.

Sethalwa 35: Dipalopalo tša metse go le ka mohuta wa thoilete ka FTLM
Mothopo: Stats SA (Census) 2022

Mokgwa wa go rwala ditlakala	Palo ya malapa	%
Di rwalwa ke mmasepala gatee ka beke.	31 382	21.3
Di rwalwa ke mmasepala makga a go se fete gatee	459	0.3
Lefelo la setšhaba la go tšhollela ditlakala	1 567	1.1
Serwaladitšhila sa setšhaba/lefelao leo go rwalwago ditšhila go tšwa go lona	1 015	0.7
Lefelo la go tšhollela ditlakala la go ihlomela	97 559	66.3
Ga go rwalwe ditlakala	13 489	9.2
Tše dingwe	1 696	1.2

Taolo ya go rwalwa ga ditšhila ya semmušo ga se gore e gona ka FTLM. Dipoele tšeo di adilwego ka Sethalweng 33 di bontšha gore mebasepala e šomela fela 21.3% ya malapa ka FTLM beke ka beke. Bontši bja malapa ka FTLM a swanetše e itlele ka mekgwa ya go lahla ditlakala.

Inthanete

Inthanete ke senamelwa se seswa gomme datha ke makhura a sona. Inthanete le datha di sepetša ikonomi gomme di dira gore batho, metse le ditšhaba di kgone go kgokagana. Inthanete mmogo le dikokwane tše dingwe tša Phetogokgolo ya Bone ya Diintaseteri (4IR), kudu mahlale a maitirelo a sekhomphutha (AI), didirišwa tša go hlahlelelwa ka mahlale, ditshekatsheko tša kgwebo (BA) le mahlale (BI) di hlama motheo wa setšhaba sa sebjalebja. Go fihlelela inthanete ka go realo ke ntšha e bohlokwa ya tlhabollo ka setšhabeng sa sebjalebja, ke ka fao go hlokegago go lebelela ka moo FTLM e sepelago ka gona ge go etla go tše, ebile go lebeletšwe kudu taba ya bong (Sethalwa 34).

Sethalwa 36: Bao ba nago le inthanete go ya ka Bong bja Monglapa
Mothopo: Stats SA (Community Survey 2016)

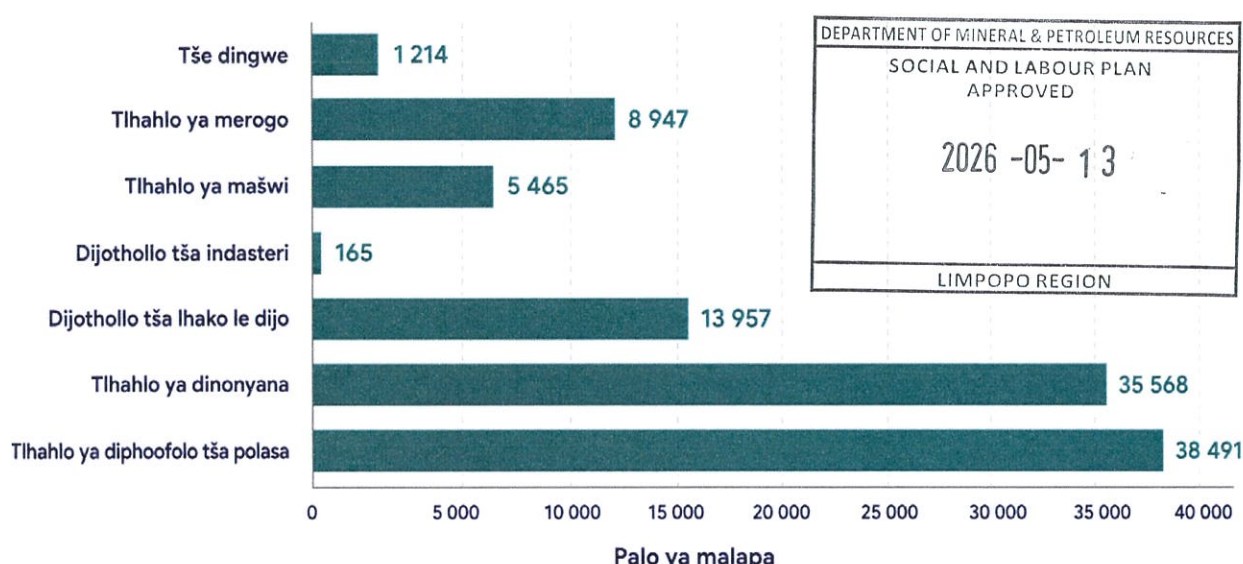
Bong	Bao ba nago le inthanete		Palo ya bao ba nago le inthanete		Palomoka
	Palo	%	Palo	%	
Monna	2,933	4.40	63,723	95.60	66,656
Mosadi	2,133	3.98	51,444	96.02	53,577
Palomoka	5,066	4.2	115,167	95.8	120,233

Phihlelelo ya inthanete ka Fetakgomo Tubatse e fase kudu. Sethalwa 34 se bontšha gore go tšwa go metse e 120 233 yeo dinyakišišo di dirilwego go yona mabapi le taba ye go bolelwago ka yona, e lego inthanete, ke feela dipersente tše 4.2 tša metse yeo e nago le inthanete. Phihlelelo ya inthanete e kudu ka metseng yeo dihlogo tša yona elego banna. Go tšwa go dipersente tše tše 4.2, tše 59 ke tša malapa ao dihlogo tša ona elego banna.

Polokego ya dijo le mešongwana ya tša temo

Ditokelo tša dijo di ka gare ga dikarolo tše pedi tša Molaothweo wa naga, e lego Karolo 27(1)(b) le 28(1)(c). Karolo 27(1)(b) e hlalosa gore motho yo mongw ele yo mongwe o na le tokelo ya go ba le dijo tšeo di lekanego. Karolo 28(1)(c) e hlalosa gore ngwana yo mongwe le yo mongwe o na le tokelo ya go fepša. Didirišwa tše ntšhi boditšhabatšhaba tša ditokelo tša botho, tše bjalo ka Universal Declaration of Human Rights (UDHR), International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR) le Copenhagen Declaration on Social Development di lemoga tokelo ya go ba le dijo bjalo ka karolo ya seemo se bohlokwa sa lephelo. Karolo ye e fana ka tshekatsheko ya seemo sa mešongwana ya tša temo (Seswantšho 3.21) le seemo sa polokego ya dijo ka FTLM (Sethalwa 35 le 36).

Mediro ye megolo ya temo (palo ya malapa)

Seswantšho 17: Malapa ao a dirago tša temo ka Seleteng sa Greater Sekhukhune
Mothopo: Stats SA (Community survey) 2016

Palomoka ya mohola wa temo ka ikonoming ya tikologo ye o tlase le ge e le gore tšweletšo ya leruo, dikgogo, mmogo le lefela le dibjalwa tša dijo o bopa karolo e kgolo ya tša temo ka Seleteng sa Greater Sekhukhune. Le ge go le bjalo, bokgoni bja mmasepala wa selete ka go tša temo ga sešo bo bonwa ka botlalo. Fetakgomo Tubatse e na le mabu a mabotse le klaemete ya go ruthela.

Le ge go na le ditlhotlo tša meetse, lefelo le le šegofaditšwe ka methopo ya meetse ya tlhago e meraro, e lego noka ya Lepelle, ya Tubatse le ya Spekboom. Ka madimabe, lefelo le le bontšha kgonagalo ya go oma. Malapa ao a itlhokelago kudu a ka metsemagaeng a gapeletšega go fudiša leruo go feta tekano, nako e telele.

Ka baka la seo, FTLM e ba kotsing ya dikomelelo tša kgafetšakgafetša le tlhokego ya dijo.

Sethalwa 37: Malapa ao a feletšwego ke tšhelete ya go reka dijo dikgweding tše 12 tšeo di fetilego
Mothopo: Stats SA (Community survey) 2016

Taba	Palo	%
Malapa ao a feletšwego ke tšhelete	24,247	19.8
Malapa ao a sa felelwago ke tšhelete	98,142	80.2
Palomoka	122,390	100

South Africa is self-sufficient in terms of basic food production. The irony is that, countrywide, the prevalence of food insecurity is 19.8%. The situation in FTLM is equally concerning, with 19.8% of households having gone without money for food (Sethalwa 35) and as many as 14.7% having been forced to skip a meal within a 12-month period (Sethalwa 38).

Sethalwa 38: Households that skipped a meal in the last 12 months
Mothopo: Stats SA (Community survey) 2016

Taba	Palo	%
Ao a tshetšego nako ya go ja	18,010	14.7
Ao a sa tshelago nako ya go ja	104,294	85.3
Palomoka	12,307	100

Maemo a tlhokego ya dijo ka FTLM a bontšha tlhokego ya go dira gore ikonomi e be yeo e akaretšago, go tšweletšwe pele menyetla ya mešomo ya motheo le go beeletša ka diprojekeng tšeo di ka thušago malapa go iphediša.

Go ba mong wa diphahla tša ka gae
 Sethalwa 39 le sona se bontšha gore setšhaba sa FTLM se beeletša ka mokgwa woo nago le go swana le wa profense ka bophara.

2026 -05- 13

Dithoto	Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse		Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune (SDM)		Limpopo	
	Palo	%	Palo	%	Palo	%
Sellathekeng	115,755	92.3	269,518	92.8	1,485,990	92.8
Khomphutha	14,876	11.9	32,517	11.2	256,445	16
Sebapala DVD	58,324	46.5	140,391	48.3	815,681	50.9
Setofo sa mohlagaase/kgase	86,178	68.7	216,951	74.7	1,198,019	74.8
Mogala wa ka ntlong	1,546	1.2	4,176	1.4	41,372	2.6
Sefatanaga	26,363	21	59,214	20.4	361,552	22.6
Seyalemoya	65,273	52.1	160,118	55.1	984,904	61.5
Setšidifatši	91,126	72.7	222,800	76.7	1,254,341	78.3
Thelebišene ya sathelaete	69,263	55.3	119,829	41.2	614,030	38.4
Thelebišene	89,737	71.6	223,690	77	1,282,309	80.1
Sehlwekiši sa bekhumu	8,708	6.9	16,920	5.8	132,1001	8.3
Motšhene wa go hlatswa	29,263	23.3	73,915	25.4	372,884	23.3

Mo nakong ya go feta mengwaga e 20, sellathekeng se fetogile go tloga go sedirišwa sa maemo a godimo go ya go sehlokwa sa motheo. Ka go bapala karo lo ya go fokotša monabo wa mosepelo, go kgokaganya batho le bao ba ba tratago gape le go sepediša kgwebo, sellathekeng se fetogile go ba seka seo se tletšego kudu sa ngwagakgolo wa bo 21. Ka fao ga go makatše ge malapa a dipersente tše 92.3 tša malapa a ka FTLM di na le sellathekeng se tee goba go feta.

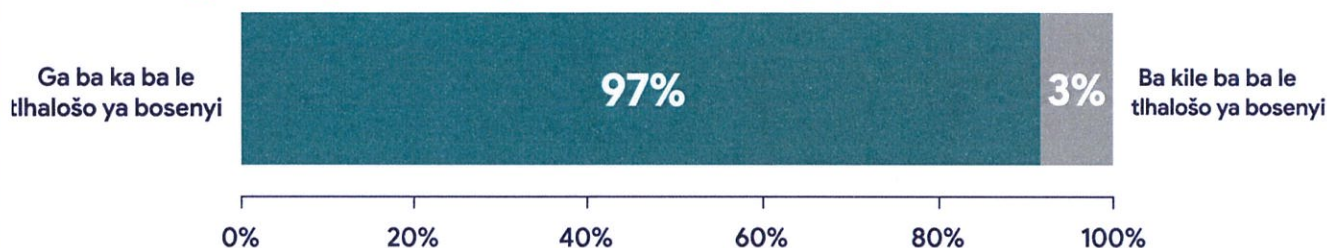
Bosenyi le tebelelo ya polokego

Bosenyi bo fokotša polokego ya batho, boitekanelo bja monagano gomme bo palediša dipeeletšo. Ka madimabe, bosenyi ke tlhotlo e kgolo yeo Afrika Borwa e lebaganego le yona. Naga ye e na le palo ya godimo ya bosenyi; ke naga ya boraro ka go ba le bosenyi bjo bontši lefaseng, gomme e na le palo ya godimo ya bosenyi ka Afrika (<https://worldpopulationreview.com/countries/crime-rate-by-country/>).

Go ngagišanwe gore bohloki le sekgoba se segolo sa go se lekalekane gareng ga bahumi le bahloki, kudu bjoo bo tšwelelago go dipolelo tša thuto tša go se kgahliše, le kgolo ya ikonomi ya go hloka mešomo, mmogo le kabo ya ditirelo ya go se kgahliše, kudu ka makeišeneng le mafelong a mekhukhu, di gakatša seemo sa bosenyi. Go se otlwe ga basenyi go gakatša seemo. Tebelelo ya polokego ka go realo ke ntlha e bohlokwa ya tlhabollo. Seswantšho 24 se bontšha gore dipersente tše tharo tša badudi ba ka FTLM ba itemogetše bosenyi mo nakong ya dikgwedi tše 12 (Community Survey, 2016).

Go bile le dipolelo tša gore bohloki bo tšweletša pele bosenyi. Le ge go le bjalo, ge motho alebelela

Boitemogelo bja bosenyi ka malapeng (%)

Seswantšho 24: Malapa ao a itemogetšego bosenyi mo nakong ya dikgwedi tše 12 tšeo di fetilego
Mothopo: Stats SA (Community Survey 2016)

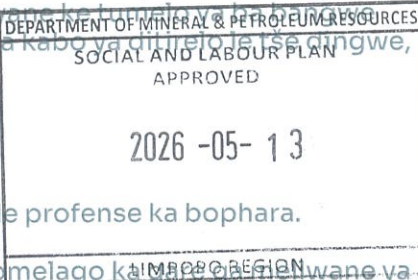
seswantšho sa FTLM, dipolelo tša kamanyo ya bosenyi le bohloki di bonala e se nnete. Le ge go na le tlihokego ya mešomo e ntšhi le bohloki bjoo bo gaketšego, FTLM e na le dipalo tša tliase tša bosenyi.

Tebelelo ya ditirelo le mathata a mebasepala

Tebelelo e bohlokwa! Ka mpo lehlakoreng la Afrika Borwa, tebelelo ya kabo ya ditirelo ya go se kgahliše le/ goba taolompe ya matlotlo a setšhaba di bile le seabe se segolo dikgarurung ka mokgwa wa megwanto ya setšhaba. Mabasepala ke yona e lego moabaditirelogomme ke yona e kwešwago bohloko ke badudi bao ba befetšwego. Go ya ka Community Survey ya 2016, tlihokego ya kabo ya meetse ya go tshepagala e lebelelwa bjalo ka tlihotlo e kgoło ke setšhaba sa Limpopo.

Tihaeleleo ya meetse, kelelatšhila ya go se kgahliše le taolo ya go rwalwa ga ditlakala ye okarego ga e go, di laetša go palelwa ga kabo ya ditirelo ka FTLM. Go bonala gape gore ditheko ke le lengwe la mapheko ao a paledišago batho go fihlelela ditirelo tša motheo, kudu meetse le mohlagaše.

Le ge e le gore ke mebasepala e filwego taelo ke Molaotheo go aba ditirelo tša motheo, dikhamphani tša mebaene le tšona di a amega nakong ya megwanto. Se se gakadišwe gannyane ka tšona ya le go, go ba maloko a setšhaba bao ba naganago gore mebaene e rwele maikarabelo a kabo ya ditirelo le tše dingwe, gomme ba ba le tetelo ya go fokola.

4.3 Mediro ya lkonomi (Molawana 46c (ii))

Bjale ka ge go boletšwe peleng, meepo ke kokwane ya Fetakgomo Tubatse le profense ka bophara.

Sethalwa 40 se bontšha tebelelokakaretšo ya mebaene yeo e lego ebile e šomelago ka mmelelelelelelwane ya Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM) mmogo le diminerale tšeo di ešsago.

Sethalwa 40: Mošomomogolo wa meepo ka Limpopo

Palo	Leina la moepo	Serafša
1.	Dilokong	Chrome
2.	Dwarsrivier	Chrome
3.	Dooringbosch	Chrome
4.	Tweefontein	Chrome
5.	Lannex mine	Chrome
6.	Magereng	Chrome
7.	Thorncliff	Chrome
8.	Helena	Chrome
9.	Mooihoek	Chrome
10.	Lwala mine	Chrome
11.	Mototolo Complex	Platinum
12.	Marula	Platinum
13.	Modikwa	Platinum
14.	Two Rivers	Platinum
15.	Spitzkop	Platinum
16.	Grootboom	Platinum
17.	Nkwe	Platinum
18.	Booyse dal	Platinum
19.	Tjate	Platinum
20.	Rhino Minerals	Andalusite

21.	Annesley Havecroft	Andalusite
22.	Elephant River	Granite
23.	Atta Clay	Clay
24.	Saringa	Slate
25.	Goede Hoop	Magnetite

Go na le bonyenyane meepo e 25 ka gare ga FTLM. Bontši bja badudi ba thutathutswa ka go lebanya go ya nngwe ya meepo ye goba dikhamphaning tseo di nago le dikonteraka tša go soma le meepo goba tseo di nago ditirelo go meepo ka tsela ya go se lebanye. Meepo ye ka mehla e ama tikologo (e leago leago, ikonomi le dilo tša tlhago).

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -05- 13

4.4 Diabe tše mpe tša mediro ya meepo

Bontši, ge e se ka moka, bja mešongwana ya ikonomi, le yona ya leago, e na le seabe. Seabe se sebotse, kudu ge e le seo se tšeago nako e telele goba se swarelago, se a kgahliša. Sethalwa le meepo tšona bebelelo kakaretšo ya seabe seo se amanago le mešongwana ya Mototolo.

Sethalwa 41: Diabe tše di ka bago gona tša go amana le meepo

Taba	Seabe seo se amanago le taba	Ditlamorago	Magato a go lokiša
1. Khudušo	- Tahlegelo ya ditokelo tša go tloga kgale tša thoto - Tahlegelo ya mekgwa ya go phela - Tšhitišo ya mokgwa wa go phela le setšo	- Tahlegelo ya thoto - Bohloki - Histori yeo e šarkanego le tahlegelo ya bohwa - Tahlegelo ya popano le tšhomišano	- Mokgwa woo o ithekigilego ka ditokelo wa khudušo le thekgo ya ka morago ga khudušo - Kgotsofatšo ya tumelano ya khudušo - Kgotsofatšo ya tumelano ya khudušo - Go beeletša ka mešongwaneng yeo e hloheletšago popano
2. Tlhokego ya mešomo	- Bohloki - Go tlalelwa	- Megwanto ya leago/ setšhaba, dintlo le ditirelo tša motheo - Mathata a setšhaba a bjalo ka go rekiša mmele, bosenyi, tšhomišompe ya ditagi, bjalobjalo	Badudi bao ba nago le mangwalo a dithuto a maleba ba fiwa kgahlego ge go etla thwalong ya bašomi
3. Khudugelo	- Phenkgišano ya godimo ya mešomo, dintlo le ditirelo tša motheo - Khuetšano ya ditšo	- Lehloyo go bafaladi ba go tšwa diprofenseng tše dingwe le dikarolong tše dingwe tša lefase - Go lahla setšo	- Badudi bao ba nago le mangwalo a dithuto a maleba ba fiwa kgahlego ge go etla thwalong ya bašomi - Kamogelo le kakaretšo ya bohle ka mošomong

Diabe tše mpe tša magato ao go boletšwego ka ona ka mo godimo di amana le go hudušwa ga metse, khudugelokagare le tahlegelo ya lefase la phulo. Magato a khutšišo, ao a bontšhitšwego ka Sethalweng 41, a phethagaditšwe gomme a tla tšwela pele go šoma nakong ya go šoma ga SLP.

4.5 Mananeokgoparara le phedišo ya bohloki (Molawana 46c (iv))

Ditlapele
FTLM e na le bobedi menyetla ya tlaboillo le mapheko. Go bohlokwa go hlatha merero ya tlhabollo go

menyetla le mapheko gore go šomanwe le dikgoba tša tlhabollo mola go le gare go somiwa ka botlalo maatla ao a lego gona.

Sethalwa 42 se bontšha tatelano yeo e beilwego pele ya ditlhokwa tša tlhabollo bakeng sa FTLM go bohlokwa go hlama kamano gareng ga dihlokwa tša tlhabollo tseo di hlathilwego tša ditšhaba tša FTLM go ya go ditlapele tseo di laeditšwego ka didirišweng tše kgolo tša tlhabollo. Ditlhokwa tša tlhabollo tseo di hlathilwego gona di thadiwe go ya le ka Sethalwa 43 go ya go ditlapele tša Leano la Tlhabollo leo le Kopantšwego la FTLM (IDP), Leano la Tlhabollo ya Mmasepala wa Greater Sekhukhune (GCDP) region pele tša tlhabollo tša Limpopo go ya le ka Polelo ya Maemo a Profense (Limpopo SoPA), le pholisikgolo ya naga, Leano la Tlhabollo la Bosetšhaba (NDP), Vision 2030. Dikimollo tša tlhabollo, ka mokgwa wa mananeo le diprojeke, ka boripana di leka go arabela ditlhokwa tseo di beilwego pele, tseo di hlathilwego, tša tlhabollo.

Sethalwa 42: Dihlokwa tša Tlhabollo ya Setšhaba sa Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse
Mothopo: Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse IDP 2024–2025

Dihlokwa tša Tlhabollo tša Setšhaba sa FTLM	Tlhalošo
Kabo ya meetse	Tlhokego yeo e bonalago ya mananeokgoparara a meetse, go balwa le dipetse tša go borwa, ditanka tša meetse tša go agwa le diphaephe go phatlalala le dikarolokgetho tša go fapafapana. Mafelo a mantši a lebagane le tlhalelo ya meetse gomme a hloka meetse a makaone a hlwekilego le methopo ya meetse ya go tshepagala.
Ditsela le maporogo	Go agwa le go hlokomelwa ga ditsela, go balwa le go dirwa ga dipheibing le go kgorwa. Godimo ga fao, go na le tlhokego ya maporogo go kaonafatša kgokagano magareng ga metse gape le go nolofatša phihlelelo ya mafelo a setšhaba.
Mohlagase	Malapa a mantši a sa tihaela mohlagase. Go na le tlhokego ya dikgokagano tše di swa tša mohlagase, le go tsenya m,ohlagase go dipetse tša go borwa go netefatša gore mafelo ka moka a na le mohlagase wa go tshepagala.
Dintlo	Kabo ya dintlo tša RDP (Reconstruction and Development Programme) ke tlhokego ye bohlokwa. Dikarolokgetho tše ntši di bonagaditše tlhokego ya dintlo tša tlaleletšo go akaretša setšhaba seo se golago le go kaonafatša seemo sa Bophelo.
Kelelatšhila	Ditlabela tša kelelatšhila tseo di kaonafetšego, go balwa le go tsenywa ga dintlwana tša boithomelo tša tsentshomoya yeo e kaonafetšego. Mafelo a mantši a hloka mananeokgoparara a lekanego, ao a lego bohlokwa go maphelo le bohlweki bja setšhaba.
Ditirelo tša maphelo	Phihlelelo yeo e kaonefetšego ya mafelo a tlhokomelo ya maphelo, go balwa le dikliniki tša go thetha le go šoma ga dikliniki bošego le mosegare. Mafelo a gore balwetši ba kgone go dula go on age ba le dikliniking, mmogo le mananeokgoparara a tlhokomelo ya maphelo, di a hlokega.
Mafelo a setšhaba	Go hlabollwa le go hlokomelwa ga diholo tša setšhaba, makgobapuku, le mafelo a dipapadi. Mafelo a a dipapadi a bohlokwa go mediro ya leago, thuto le boitapološo.
Mešomo	Phethagatšo ya EPWP (Expanded Public Works Programme) le CWP (Community Work Programme) go hlola menyetla ya mošomo le go fokotša tlhokego ya mešomo.
Thuto	Dikaonafatšo tša mananeokgoparara a dikolo, go balwa le ditokišo le go agwa ga meago ya tlaleletšo. Kabo ya dipasari, diinthenšipi, le mananeo a tlhabollo ya mabokgoni go kaonafatša menyetla ya dithuto.
Mabone	Go tsenywa mmogo le go hlokomela mabone a mmileng le a diapholo go kaonafatša polokego le tšhireletšo ka dikarolokgethong tša go fapafapana.
Taolo ya meetse a pula	Dikaonafatšo di a hlokega ka mananeong a tshepedišo ya meetse a pula go thibela mafula gape le laola go ela ga meetse ka phethagalo.

2026-05-13

Tikologo	Dihlokwa tša tlhabollo
Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse	- Kabo ya meetse: A go Borwa, ditanka tša go agwa, le diphaephe. - Ditsela le Maporogo: Go agwa le tlhokomelo ya ditsela, dipheibing, go kgora ditsela, le maporogo. - Mohlagase: Dikgokaganyo tše diswa, tša kgale, le go kgokaganya mohlagase dipetseng tša go borwa - Dintlo: Kabo ya dintlo tša RDP - Kelelatšhila: Go tsenywa ga dintlwana tša boithomelo tša VIP.
Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune	- Meetse le Kelelatšhila: mananeokgoparara a meetse a o a kaonafetšego mmogo le mafelo a kelelatšhila. - Ditsela le Dinamelwa: Tlhokomelo le tlhabollo ya mararankodi a ditsela. - Tlhabollo ya Ikonomi: Tšwetšopele ya tlhabollo ya ikonomi ya selegae le tlholo ya mešomo. - Ditirelo tša Maphelo: Phihlelelo ya mafelo a tlhokomelo ya maphelo yeo e kaonafetšego. - Thuto: Go kaonafatša mafelo le didirišwa tša thuto.
Profense ya Limpopo	- Tlhabollo ya Mananeokgoparara: Dipeeletšo ka go ditsela, le mananeokgoparara a meetse le kelelatšhila. - Kgolo ya Ikonomi: Tšwetšopele ya makala a meepo, temo le boeti. - Ditirelo tša Leago: Ditirelo tša tlhokomelo ya maphelo, thuto le boitekanelo bja leago tšeo di kaonafetšego. - Taolo ya Tikologo: Mekgwatšhomo ye e swarelelago ya tša tikologo mmogo le bolotatikologo. - Tirelo ya Setšhaba: Go aga tirelo ya setšhaba yeo e kgonago ebile e šomago ka mekgwa e mebotse.
Leano la Tlhabollo la Bosetšhaba la Afrika Borwa	- Bohloki le Go se Lekalekane: Go fediša bohloki le go fokotša go se lekalekane. - Kgolo ya Ikonomi: Go godiša ikonomi yeo e akaretšago bohle. - Thuto le Tlhabollo ya Mabokgoni: Go kaonafatša boleng bja thuto le tlhabollo ya mabokgoni. - Tlhokomelo ya Maphelo: Go kaonafatša ditirelo le mafelo a tlhokomelo ya maphelo. - Mananeokgoparara: Tlhabollo ya mananeokgoparara go thekga kgolo ya ikonomi le go kaonafatša maphelo.

4.6 Tsela ya Tlhabollo ya Ikonomi ya mo Gae (LED)

Valterra Platinum e lemoga gore, gore go fihlelelwe tlhabollo ya batho yeo e swarelelago, go hlokega go šetša tikologo ka botlalo yeo e thekgago go phela le katlego ya batho. Se se akaretša go beeletša ditšhabeng. LED ke karolo ya tlhabollo ya setšhaba. Ka mantšu a bonolo, tlhabollo ya setšhaba ke taba yeo e raraganego yeo e akaretšago magato ka moka a modikologo wa projeke ya meepo le dimetale.

Tlhabollo ya setšhaba ya mmapaale e lebelelane le, ebile e šoma e lebišitše go “...matlafatšo ya batho gore ba be le maikarabelo a go itlhabolla” (Hennie & Frik, 2006: xiv). Ka go realo, go ka thwe tlhabollo ya setšhaba ke tshepetšo ya mpshafatšo ya leago yeo e ithekgilego kudu magatong a mararo a go ikuka ga setšhaba, e lego go ikuka ga batho, ga ditheo le ga mararankodi a mekgatlo. Tsela ya rena ya tlhabollo ya ikonomi ya selegae e dikologilwe ke dikokwane tša tlhabollo ya setšhaba le ditsenywa bjale ka ge go bontšhitšwe ka go Tlhako ya LED ka bophara ka Sethalweng 42.

Tlhako ye ya LED e lemoga tlhokego ya go sepelelana le ditlhako tšeo di nabilego tša dipholisi le tlhabollo bjalo ka ge di akareditšwe ke Leano la Tlhabollo la Bosetšhaba le Maano a Kopantšwego a Tlhabollo gareng ga didirišwa tšeo di fapafapanego tša setšhaba. E ela hloko gape ponelopele ya kgwebo ya Valtterra Platinum bjale ka ge go hlalositšwe ka didirišweng tša go fapafapana tše bjalo ka Initiative for Responsible Mining Assurance le Sustainable Mining Plan. Se sengwe gape seo se elwago hloko ke didirišwa tša go šoma tše bjalo ka leano la mešomo ya meepo. Go na gape le tsebo ye ntši le bolotatshedimošo bja khamphani ka gare ga sehlopha sa tlhabollo sa Valtterra Platinum, ke ka fao ditherišano le batho ka moka bao ba šomago ka lekaleng la tlhabollo le matlafatšo ya setšhaba gore go hwetšwe dikakanyo tša bona.

Tlhako ye e ela hloko gape seabe seo se bonagalago sa lebaka le lennyane, la magareng le le letelele la kokwanahloko ya khorona go ikonomi ya naga, kudu go ditšhaba tšeo e lego benggae tšeo go bolelwago ka tšona. Ka go realo, tlhako ya LED e lemoga gore naga e na le kgonagalo ya go šuta go tloga go kgolo ye nnyane yeo e itemogetšego yona ngwageng wa go feta, go ya go risešene go ba go fihla go diprešene mo mengwageng e meraro yeo e tlogo. Ka gona, diprojeke tša LED tšeo di šišintšwego di hloka go tsenya letsogo tabeng ya go fokotša diabe tše tše mpe tša ikonomi go ditšhaba tšeo di lelelelela ka tšona. Karolo ya mathomo ya leboyo la mengwaga e mehlano ya leano la leago le bašomišano le lelelelela ka tšona.

Sethalwa 44: Tlhako ya LED ya Valtterra Platinum

Ponelopele ya LED	Go šoma ka tšhomišano le Mmušo, setšhaba le bašomišani ba bangwe go phethagatša diprojeke le mananeo a go aga ditšhaba tšeo di nago le tšwelopele, tšeo di lemogago le go bona mohola wa kgathotema ya khamphani ya meepo, mmogo le kgathotema ya bona go iša katlegong.
Maikemišetšo	Go netefatša gore karabelo ya Mototolo ya go iša phihlelelong ya Leano leo le Swarelelago la Meepo la Lefase e hlahlwa ke Tlhako ya matšato ya LED yeo e netefatšago gore ditharollo tša go se bitše, tša maleba ebile tšeo di swarelelago di beiwa pele.
Dikarolo tša merero	- Quality of Life Boleng bja Bophelo: - Housing Dintlo - Water and sanitation Meetse le kelelatšhila - Energy Enetši - Connectivity Kgokagano - Living conditions Maemo a bophelo - Employment Mešomo - Education and skills Thuto le mabokgoni - Health and wellbeing Maphelo le boitekanelo - Food Security Tšhireletšo ya dijo - Ditšhelete (Tlhabollo ya lephelo)
Mehola le dikokwane	- Šedi e beilwe go dikotsi, menyetla le diabe - Šedi e beilwe go dipoelo - Yeo e swarelelago - E sepelelana le maano ao a lego gona a tlhabollo ya setšhaba - E kgokagane le mehola le bokgoni bja lefelo la mošomo - Go kgatha tema - Yeo e akaretšago le go amogela bohle - Yeo e šomišanago mmogo
Sekai sa therišano	- Fetoša kamano gareng ga meepo le batho, le setšhaba ka kakaretšo - Kgokagano yeo e lego phatlalatša ebile ya nako le nako - Go aga boetapele bja selegae go matlafatša kgathotema, go ba beng le boswareledi bja diprojeke tša setshaba.

Valterra Platinum e ikemišeditše go kgatha tema setšhabeng ka go šomišana le ditšhaba go phethagatša dikgahlegelo tša tšona le didirišwa tšeo di lebišitšego ditlapeleng tša bona tša tlhabollo. Ka go dira bjalo, Valtterra Platinum e lemoga gape le karolo ye bohlokwa ya mmušo wa selegae ka kabong ya ditirelo. Ka fao, Valtterra Platinum e tla šomišana le, ya ba ka kgatha tema ka go ageng maatla a mmušo wa selegae go phethagatša taelo ya wona go tša tshepedišo le tlhabollo.

Go epa go dirwa tikologong yeo e dumeletšwego ke dipholisi, ditharollo le mananeo a mmušo. Ka lona lebaka leo, ditseka tša Valtterra Platinum di sepelelanago le bobedi lenaneo la tlhabollo la bosetšhaba le ditlapele tša tlhabollo tša metse ya kgauswi.

Ditseka tša Valtterra Platinum ka ditšhelete le didirišwa tše dingwe, di ba dikabelo tše bohlokwa go išeng phethagatšong ya mananeo ao a gatelelago matlafatšo le kgathotoma ya setšhaba. Tokomane ya Leano la Leago le Bašomi ke sedirišwa sa go laola le go bega dipolelo (ditšwetšo, dipolelo le kgathotoma) tša diprojeke tša rena tša go fapafapana.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -05- 13

4.7 Ditherišano le batšekarolo

Valterra Social Standard e šoma bjalo ka tlhako yeo e laolago bakeng sa mokgwatšhomo wa leago woo o hlalošago tatelo ya dinyakwa tše fapafapanego tše ikgethilego. Ye nngwe ya dikokwanekakaretšo tša tshwarelelo tša Valtterra Platinum ke ya Ditšhaba tšeo di tšwelago pele. Nengwe e nngwe e tšela tšeo di kwešišo e tletšego ya ditšhaba tša kgauswi, mola ebile gape e aga dikamano tše tšilego le go hlama dinepo tšeo di kgokaganego le ditšhaba tše mmogo le batšekarolo ba bangwe ba bohlokwa ka lefelong le.

Lefapha la Mokgwatšhomo wa Leago ka Valtterra Platinum le šoma ka sekgauswi le mafapha a tshwarelelo, boabaditirelo le dithoto, le la merero ya go reka ka go akaretša go tšwetšapele tlhatlošo ya leago le ikonomi ka ditšhabeng tšeo di lego kgauswi le mafelo a mošomo ka mafelong ao Valtterra Platinum e thwalago batho go tšwa go ona (Lesotho, Mozambique, mmogo le Profense ya Kapa Bohlabela ka Afrika Borwa). Mafelo ka moka a mošomo a valterra Platinum a na le Maano a Thwalo ya Maikarabelo a Selegae ka Mekgwa ya Thwalo ya Maikarabelo yeo e fapanago go tloga lefelong la go šomela go ya go le lengwe. Dihlopha tša Mokgwatšhomo wa Leago di tšwela pele go beakanya, go lota Mohlala le go sekaseka ditherišano ka moka, kudu maamong a setšhaba, go netefatša gore go ba le ditherišano le batšekarolo tšeo di phethagaetšego, di tšwelago pele ebile tša go kwagala.

Tsela ya Valtterra Platinum tabeng ya ditherišano le batšekarolo e ithekgile ka:

- Kwešišo le go arabela dikgahlegelo le dingongorego tša batšekarolo ba rena ke e nngwe ya ditlapele le ditlhotlo tše bohlokwa.
- Go tšwela pele ka dikamano tšeo di šomago ka go phethagala.

Bokgoni bja Valtterra Platinum bja go hloma kgwebo yeo e swarelelago bo kgomagane kudu le batšekarolo ba yona, kudu le bašomi ba yona le ditšhaba tša kgauswi le mafelo a mošomo, efela gape le ka go lekana le batšekarolo bao ba sa amego goba ba sa angwego thwii ke seo Valtterra Platinum e se dirago, go balwa le mebušo, batšekarolo, bašomišani le baabi.

Valterra Platinum e ikgafela go šoma le batšekarolo ka mmušong, ka kgwebong le ka setšhabeng go tšwetša pele pušo e botse le tšhomišo ya maikarabelo ya lehumo la diminerale, le go thibela bomenetša. Valtterra Platinum e dumela gore go hlama dikamano tšeo di ithekgilego go tshepano le tlhompho go bohlokwa go go etla bokgoning bja go hlama mehola. Tlhokego ya go beeletša ka go ageng dikamano tšeo di holago bohle e bohlokwa, go lebeletšwe taba ya gore batšekarolo ba bantšhi gabjale ga ba sa tshepa dikgwebo ka kakaretšo.

Ditshepetšo tša dtherišano le batšekarolo di theilwe maikemišetšong a ditharollo a latelago:

- go ba mošomišani yoo a kgethwago pele tabeng ya tšweletšopele ya tlhabollo yeo e kopantšwego, e swarelelago ya ikonomi ya gae ka diprofenseng tšeo re šomelago go tšona
- go aga seriti bakeng sa phihlišo yeo e sa fetogego ebile e botegago – e ka ba ka tša tšweletšo goba ka maitlamo a leago goba a tikologo ao a dirilwego go batšekarolo
- go rerišana le batšekarolo ka go phethagala tabeng ya go hwetša tokelo ya, le thekgo bakeng sa, go epa ka polokego, le go ba le lešokotšo, ga dimetale tša sehlopha sa platinum.

Valterra Platinum Mototo lo e dirile ditherišano nakong ya go lokišwa ga Leano le la Leago le Bašomi le batšekarolo ba setšhaba le ba mmušo. Ditherišano tše di dirilwe ka dikopano le baetapele ba setšhaba le baemedi ba mmušo nakong ya kotara ya boraro le ya bone ya 2024. Therišano ya mafelelo e dirilwe kotareng ya pele ya 2025. Sethalwa 45 ka mo tlase se laetša kakaretšo ya ditherišano tšeo di dirilwego.

2026 -05- 13

Batšeakarolo	Letšatšikgwedi la therišano
Dihlopha tšeo di sa bolokegago (di-NGO, di-CBO, ditheo tša baswa, ditheo tša bagolofadi, Mokgatlo wa Batšofadi, Mokgatlo wa Baruti)	LIMPOPO REGION 2 Lewedi 2024
Mmasepala wa Selegae wa Thaba Chweu	11 Lewedi 2024
Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune	12 Lewedi 2024
Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse	13 Lewedi 2024
Ditšhaba tšeo di amegago thwii	17 Lewedi 2024
Foramo ya Meepo ya Fetakgomo Tubatse	18-19 Lewedi 2024
Makhanselara ao a amegilego a Fetakgomo Tubatse	19 Lewedi 2024
Setšhaba seo se amegago thwii	21 Diphlane 2024
Boetapele bja setšo le di-CPA	22 Diphlane 2024
Lefapha la Lekala la Mmušo (Selete/Selegae)	24 Diphlane 2024
Komiti ya SLP ya Fetakgomo Tubatse	5 Manthole 2024
Setšhaba seo se amegago thwii	25 Hlakola 2025

4.8. Diprojeke tša tlihabollo ya ikonomi ya selegae (LED)

Diprojeke tša tlihabollo ya ikonomi di lebeletše go šogana le ditlhohelele le mafokodi ao a laeditšwego ka mo godimo. Diprojeke tšeo di hlaotšwego di beilwe ka magoro go ya le ka merero ya tihako ya LED gomme di ngwadilwe ka lenaneo ka sethalweng sa kakaretšo ka mo tlase. Go na le temogo yeo e golago ya gore sebetša se sekaonekaone sa go lwa le bohloki ke ka tlihabollo ya dikgwebo le go aga maphelo ao a tiilego go kgona go kgotlelela dipoelanthago tša leago le ikonomi, le ge e ka ba tša tikologo.

Palo	Karolo ya morero	Diprojeke tšeo di šišintšwego	Tekanyetšhelete
1	Meetse le kelelatšhila	Kabo ya laporothori ya meetse bakeng sa SDM	R3 683 161
2	Meetse le kelelatšhila	Koketšo ya kabo ya meetse ka Lekeišeneng la Mashishing	R13 461 587
3	Enetši	Go tsenywa ga mabone a diapholo a sola ka Karolokgethong ya 6 ka FTLM	R13 350 992
4	Enetši	Go tsenywa ga mabone a diapholo a sola ka TCLM	R41 085 967
5	Mananeokgoparara a ditsela	Go mpshafatšwa le go tšhela sekontiri Tseleng ya go tloga Ga-Mawela go ya Molototsi	R64 240 000
6	Mananeokgoparara a ditsela	Go agwa ga leporogo la Maseven	R16 147 713
7	Mananeokgoparara a ditsela	Tokišo ya tsela ya ka gare – Go tloga Ga-Maepa go ya Ga-Maphopha	R35 413 656
8	Mananeokgoparara a ditsela	Go agwa ga tsela le mananeokgoparara a go sepetša meetse a pula ka Stocking	R18 016 997
	Palomoka		R205 400 073

Valterra Platinum e ikgafa go phethagatša diprojeke tšeo di kgotsofatšago tlokego yeo e hlaotšwego gomme e tla fetoša mokgwa goba tharollo ya projeke efe goba efe ge seemotikologo le dinyakwa di fapana le seo se bego se letetšwe ge SLP e be e hlangwa.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
 SOCIAL AND LABOUR PLAN
 APPROVED
 2026 -05- 13
 LIMPOPO REGION

4.9 Maano a diprojeke

MOT 1

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026 -05- 13
LIMPOPO REGION

Leina la projeke	Kabo ya laporothori ya meetse bakeng sa SDM
Karolo yeo e nepišitswego	Tokišo ya mananeokgoparara
Tlhalošo ya projeke	
Baetapele ba LED ba Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune (SDM) ba tlile ka kakanyo ye kgolo ya go hloma laporothori ya meetse go hlankela Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM) le mebasepala e mengwe ya ka tlase ga SDM. Ka go ba le lefelo le lebjalo kgauswi, ba nepile go fokotša tlhokego ya go tšea leeto le le letelele go ya Polokwane goba Pretoria go yo dira diteko tša meetse. Se se ka thuša kudu go fokotša dinako tša go emela dipoelo le go fa ditirelo, gomme sat la sa hola le maphele le boitekanelo bja setšhaba. Moepo o bona kgopelo ye bjalo ka tharollo yeo e kgonegago ebile e nago le mohola bakeng sa mang le mang yo a amegago. Mmasepala o lebagane le ditlhohlo tše kgolo tša meetse le boleng bja meetse bja go se swane, gomme se se dira gore malapa a hwetše meetse a boleng bja ka tlase ga bja Lenaneo la Kagoleswa le Tlhabollo (RDP). Se se ile sa kgonthišišwa nakong ya ditherišano tša SLP 4 le mmasepala wa selete. Ka go mpshafatša le go hlahlelela laporothori ya meetse ka ditlabela go kaonafatša kabo ya ditirelo, mmasepala o ka netefatša gore go ba le kabo ya meetse a boleng yeo e botegago ebile e phethagetšego. Se ga se tlo kaonafatša fela go ba le meetse a go nwa a boleng bja godimo, efela le go thekga masolo a tlhabollo ya ikonomi le leago ka setšhabeng.	
Fao projeke e lego gona	Limpopo, South Africa
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune (SDM)
Mmasepala wa selegae	Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse
Karolokgetho/Leina la motse/baholegi	FTLM
Letšatšikgwedi la go thoma ga projeke	2026
Letšatšikgwedi la go fela ga projeke	2030
Tšweletšo	Kaonafatšo le go tlabelwa ka didirišwa ga laporothori
Karolo ye bohlokwa ya mokgwatšhomo	Thekgo go diteko tša meetse tšeo di kaonafetšego
Sešupetši se bohlokwa sa mokgwatšhomo	Laporothori ya meetse e phethilwe go ya ka sehlangwa
Setheo seo se rwelego maikarabelo (go akaretša batšeakarolo ka moka)	Mototolo
Tlhalošo ya projeke	Kabo ya didirišwa tša laporothori ya meetse
Baholegi ba thwii	SDM
Palo ya Baholegi ba thwii	Batho ba 1,336,805

Tekanyetšo yeo e akanyeditšwego					R3,683,161			
Magoro a mošomo	Palo ya mešomo yeo e tlo hlolwago	Banna ba bagolo	Basadi ba bagolo	Baswa ba bašemane	Basadi ba bagolo	Baswa ba basetsana	Palomoka	Tshwaya-tshwayo
Nako ye nnyane	7	0	0	0	0	0	7	0
Nako ya magareng	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ye telele	0	0	0	0	0	0	0	0
Leano la go tswalela projeke				Phetišetšo go FTLM ge go se no phethwa				

Bala Anekšara: SLP 4 LED SoW Scope Summary

Leina la projeke	Go tsenywa ga mabone a diapholo a sola Ga-Phasha le Ga-Mampuru				DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES			
Karolo yeo e nepišešwego	Mananeokgoparara a enetši				SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED			
Tihalošo ya projeke					2026 -05- 13			
Ka Karolokgethong 6 ya FTLM, setšhaba sa Ga-Phasha le sa Ga-Mampuru di lebagane le mathata a mantši a mananeokgoparara. Mototlo e tšea magato ao go kwagala go šogana le mathata a. go kaonafatša ditsela le taolo ya diphaephe tša go sepetša meetse a pula go tla thumapo kaonafatša maemo a tsela le polokego nakong ya dipula tša go na ka maatla. Godimo ga fao, go tsenywa ga mabone a diapholo a sola go tla kaonafatša go bona le go bonala mmogo le polokego bošego, gomme seo se tla dire gore setšhaba se bolokege. Tlhokego ye e ile ya kgonthišišwa ke tšhupetšo go Leano leo le Kopantšwego la Tlhabollo la FTLM (IDP) 2024-2025 (letlakala 203). Masolo a a bohlokwa go thekga tlhabollo ya ikonomi le leago. Ka go šogana le mathata a ka mafolofolo, mmasepala o tla kaonafatša mafelo a setšhaba le go hlola metse yeo e bolokegilego. Projeke ye e akaretša le go tsenywa ga mabone a diapholo a 16.								
Fao projeke e lego gona					Limpopo, South Africa			
Mmasepala wa selete					Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune (SDM)			
Mmasepala wa Selegae					Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse			
Karolokgetho/Leina la motse/baholegi					FTLM			
Letšatšikgwedi la go thoma ga projeke					2026			
Letšatšikgwedi la go fela ga projeke					2030			
Tšweletšo					Go tsenywa ga mabone a diapholo			
Karolo ye bohlokwa ya mokgwatšhomo					Polokego ya setšhaba yeo e kaonafetšego			
Sešupetši se bohlokwa sa mokgwatšhomo					Polokego le boitekanelo bjo bo kaonafetšego			
Setheo seo se rwelego maikarabelo (go akaretša batšeakarolo ka moka)					Mototolo			
Tihalošo ya projeke					Go tsenywa ga mabone a diapholo a sola			
Baholegi ba thwii					FTLM			
Palo ya Baholegi ba thwii					Batho ba 12,516			
Tekanyetšo yeo e akanyeditšwego					R13,350,992			
Magoro a mošomo	Palo ya mešomo yeo e tlo hlolwago	Banna ba bagolo	Basadi ba bagolo	Baswa ba bašemane	Basadi ba bagolo	Baswa ba basetsana	Palomoka	Tshwaya-tshwayo
Nako ye nnyane	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ya magareng	18	0	0	0	0	0	18	0
Nako ye telele	2	0	0	0	0	0	2	0
Leano la go tswalela projeke				Phetišetšo go FTLM ge go se no phethwa				

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED
2026-05-13
LIMPOPO REGION

Leina la projeke	Go tsenywa ga mabone a diapholo a sola ka TCLM							
Karolo yeo e nepišešwego	Mananeokgoparara a enetši							
Tlhalošo ya projeke	Bjalo ka karolo ya ditherišano le setšhaba sa Mmasepala wa Selegae wa Thaba Chweu (TCLM), Mmeyara o kgopetše gore moepo o ele hloko taba ya go tsenya mabone a diapholo a sola go kaonafatša ponagalo le polokego ka setšhabeng. Tlhokego ye e kgonthišešitšwe ke tšhupetšo go Leano la Tlhabollo leo le Kopantšwego la TCLM (IDP) 2022–2027 (letlakala 386). Go hlaela ga mananeokgoparara a mabone go bea masolo a tlhabollo ya ikonomi le leago seeming sa go se kgahliše. Ke ka baka la seemo se mo elego gore projeke e hlaotšwe go kaonafatša polokego ka setšhabeng ka go tsenyetša lefelo le mabone. Go tsenywa ga mabone a diapholo a sola go hlaloša legato la maleba la go šogana le mathata a leswiswi le polokego ka kakaretšo. Peeletšo ye e tlo kgontšha mmasepala go kaonafatša polokego le go šomišega ga mafelo a setšhaba, gomme se se tla tliša setšhaba.							
Fao projeke e lego gona	Mpumalanga, South Africa							
Mmasepala wa selete	Mmasepala wa Selete wa Ehlanzeni							
Mmasepala wa selegae	Mmasepala wa Selegae wa Thaba Chweu							
Karolokgetho/Leina la motse/baholegi	TCLM							
Letšatšikgwedi la go thoma ga projeke	2026							
Letšatšikgwedi la go fela ga projeke	2030							
Tšweletšo	Go tsenywa ga mabone a diapholo							
Karolo ye bohlokwa ya mokgwatšhomo	Polokego ya setšhaba yeo e kaonafetšego							
Sešupetši se bohlokwa sa mokgwatšhomo	Polokego le boitekanelo bjo bo kaonafetšego							
Setheo seo se rwelego maikarabelo (go akaretša batšeakarolo ka moka)	Mototo lo							
Tlhalošo ya projeke	Go tsenywa ga mabone a diapholo a sola							
Baholegi ba thwii	TCLM							
Palo ya baholegi ba thwii	Batho ba 1,336,805							
Tekanyetšo yeo e akanyeditšwego	R41,085,967							
Magoro a mošomo	Palo ya mešomo yeo e tlo hloiwago	Banna ba bagolo	Basadi ba bagolo	Baswa ba bašemane	Basadi ba bagolo	Baswa ba basetsana	Palomoka	Tshwaya-tshwayo
Nako ye nnyane	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ya magareng	28	0	0	0	0	0	28	0
Nako ye telele	2	0	0	0	0	0	2	0
Leano la go tswalela projeke	Phetišetšo go FTLM ge go se no phethwa							

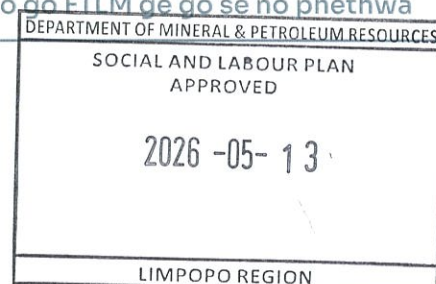
Bala Anekšara: SLP 4 LED SoW Scope Summary

Leina la projeke	Go mpshafatšwa le go tšhelwa ga sekontiri Tseleng ya go tloga Ga-Mawela go ya Molototsi					DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES SOCIAL AND LABOUR PLAN APPROVED 2026 -05- 13		
Karolo yeo e nepišitšwego	Mananeokgoparara a tsela							
Tlhalošo ya projeke								
Nakong ya dipoledišano le batšeakarolo ba Ga-Mawela CPA ka Karolokgethong ya 27 ka FTLM, setšhaba se kgopetše gore go kaonafatšwe dikilomitaratšeo e ka bago tše sa mabaka tšela yeo go lego boima go e šomiša sehleleng sa dipula. Maemo a go se kgahliše a tsela a šitisa batho go fihla dikolong, mešomong le go hwetša thušo ya tšhoganetšo bjalo ka diampolense le dikliniki tša go thetha, gomme se fikitša le tlhabollo ya leago le ikonomi. Ka go arabela seo, projeke ye e ile ya hlaolwa go kaonafatša mananeokgoparara a ditsela, go kaonafatša phihlelelo ya ditirelo, go netefatša gore go ba le polokego dinamelweng gape le go thekga go tia ga setšhaba le tlhabollo.								
Fao projeke e lego gona					Limpopo, South Africa			
Mmasepala wa selete					Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune			
Mmasepala wa Selegae					Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse			
Karolokgetho/Leina la motse/baholegi					FTLM			
Letšatšikgwedi la go thoma ga projeke					2026			
Letšatšikgwedi la go fela ga projeke					2030			
Tšweletšo					Tsela ya magareng ga Ga-Mawela le Molototsi			
Karolo ye bohlokwa ya mokgwatšhomo					Polokego ditseleng yeo e kaonafetšego			
Sešupetši se bohlokwa sa mokgwatšhomo					Mosepelo wo o kaonafetšego			
Setheo seo se rwelego maikarabelo (go akaretša batšeakarolo ka moka)					Mototolo			
Tlhalošo ya projeke					Go mpshafatšwa le go tšhelwa sekontiri Tseleng ya go tloga Ga-Mawela go ya Molototsi			
Baholegi ba thwii					FTLM			
Palo ya Baholegi ba thwii					Batho ba 2,600			
Tekanyetšo yeo e akanyeditšwego					R64,240,000			
Magoro a mošomo	Palo ya mešomo yeo e tlo hlolwago	Banna ba bagolo	Basadi ba bagolo	Baswa ba bašemane	Basadi ba bagolo	Baswa ba basetsana	Palomoka	Tshwaya-tshwayo
Nako ye nnyane	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ya magareng	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ye telele	40	0	0	0	0	0	40	0
Leano la go tswalela projeke				Phetišetšo go FTLM ge go se no phethwa				

Bala Anekšara: SLP 4 LED SoW Scope Summary

Leina la projeke	Go agwa ga leporogo la Maseven/Ga-Masha							
Karolo yeo e nepišešwego	Mananneokgoparara a ditsela							
Tlhalošo ya projeke								
Bjalo ka karolo ya dipoledišano le setšhaba le Mošate wa Bakone ba Magolego (Setšhaba sa Maseven) ka Karolokgethong ya 29 ka Mmasepaleng wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse(FTLM), batšeakarolo ba ile ba kgopela gore moepo o lebelele taba ya go agwa ga leporogo la go tsena Maseven. Leporogo leo le hlokega gore le tlo kaonafatša mosepelo nakong ya dipula get sela e tla be e sa sepelege gomme e ama dithuto ka ge barutwana ba palelwa ke go tshela noka.								
Se se bea ngangego go thuto, mediro ya ikonomi le tlhabollo ya leago. Ke ka baka la se mo elego gore projeke e hlaotšwe go kaonafatša mosepelo le phihlelelo ya ditirelo tše bohlokwa. Projeke ye e emetše legato la mafolofolo leo le tšewago go šogana le mathata a . peeletšo ye e tlo kaonafatša phihlelelo ya ditirelo le mananeokgoparara. Gomme ya dira gore go tšea maeto go bolokege gape le go tiiša setšhaba.								
Fao projeke e lego gona					Limpopo, South Africa			
Mmasepala wa selete					Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune			
Mmasepala wa Selegae					Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse			
Karolokgetho/Leina la motse/baholegi					FTLM			
Letšatšikgwedi la go thoma ga projeke					2026			
Letšatšikgwedi la go fela ga projeke					2030			
Tšweletšo					Go agwa ga Leporogo la Maseven			
Karolo ye bohlokwa ya mokgwatšhomo					Mosepelo wo o kaonafetšego			
Sešupetši se bohlokwa sa mokgwatšhomo					Mosepelo wo o kaonafetšego			
Setheo seo se rwelego maikarabelo (go akaretša batšeakarolo ka moka)					Mototolo			
Tlhalošo ya projeke					Leporogo la Maseven			
Baholegi ba thwii					FTLM			
Palo ya Baholegi ba thwii					Batho ba 15,366			
Tekanyetšo yeo e akanyeditšwego					R16,147,713			
Magoro a mošomo	Palo ya mešomo yeo e tlo hlolwago	Banna ba bagolo	Basadi ba bagolo	Baswa ba bašemane	Basadi ba bagolo	Baswa ba basetsana	Palomoka	Tshwaya-tshwayo
Nako ye nnyane	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ya magareng	41	0	0	0	0	0	41	0
Nako ye telele	0	0	0	0	0	0	0	0
Leano la go tswalela projeke				Phetišetšo go FTLM ge go se no phethwa				

Bala Anekšara: SLP 4 LED SoW Scope Summary

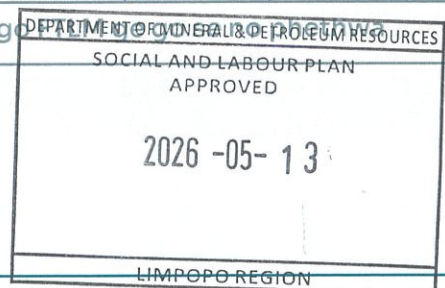

Leina la projeke	Tsošološo le tlhokomelo ya tsela ya ka gare ya dikilomitara tše 6: Ga-Maepa go ya Ga-Maphopha							
Karolo yeo e nepišitšwego	Mananeokgoparara a ditsela							
Tlhalošo ya projeke								
Go tloga go efa mafolofolo go bona batšeakarolo ba Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM) ba šoma ka matšato go kaonafatša mananeokgoparara ka Karolokgetho ya 28 le 29. Go hlokomela tsela ya ka gare ya magareng ga metse ya Ga-Maela le Ga-Maphopha gape le go laola kgoboketšo ya meetse a pula ka tsela ye e phethagetšego go tla kaonafatša tsela ya dikilomitara tše tshela ka dimilimitara tše 30 tša sekontiri mo go tla bago le polokego nakongyadipula tša maatla.								
Ka go tšea projeke ye, re tšea kgato ya ponelopele yeo e lebišitšego tharollong ya ditlhohlo tše. Peeletšo ye e tlo kgontšha mmasepala go ba le mananeokgoparara a ditsela tšeo di šomago botse, go netefatša gore go ba le ditsela tšeo di bolokegilego, mafelo a setšhaba a makaone, le setšhaba seo se tiilego.								
Fao projeke e lego gona					Limpopo, South Africa			
Mmasepala wa selete					Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune			
Mmasepala wa Selegae					Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse			
Karolokgetho/Leina la motse/baholegi					FTLM			
Letšatšikgwedi la go thoma ga projeke								
Letšatšikgwedi la go fela ga projeke								
Tšweletšo					Tsela ya magareng ga Ga-Maepa le Ga-Maphopha			
Karolo ye bohlokwa ya mokgwatšhomo					Polokego ditseleng yeo e kaonefetšego			
Sešupetši se bohlokwa sa mokgwatšhomo					Mosepelo wo o kaonafetšego			
Setheo seo se rwelego maikarabelo (go akaretša batšeakarolo ka moka)					Mototolo			
Tlhalošo ya projeke					Tsošološo ya tsela ya ka gare ya dikilomitara tše 6			
Baholegi ba thwii					FTLM			
Palo ya Baholegi ba thwii					Batho ba 27,625			
Tekanyetšo yeo e akanyeditšwego					R 35,413,656			
Magoro a mošomo	Palo ya mešomo yeo e tlo hloiwago	Banna ba bagolo	Basadi ba bagolo	Baswa ba bašemane	Basadi ba bagolo	Baswa ba basetsana	Palomoka	Tshwaya-tshwayo
Nako ye nnyane	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ya magareng	22	0	0	0	0	0	22	0
Nako ye telele	0	0	0	0	0	0	0	0
Leano la go tswalela projeke				Phetisetšo go				

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES

SOCIAL AND LABOUR

Bala Anekšara: SLP 4 LED SoW Scope Summary

Leina la projeke		Go agwa ga tsela le mananeokgoparara a go sepetša meetse a pula ka Stocking						
Karolo yeo e nepišitšwego		Mananeokgoparara a ditsela						
Tlhalošo ya projeke								
Ge go se no ba le ditherišano le Batšeakarolo ba ka karolokgethong ya 2 ka tlase ga Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse (FTLM), go dirilwe kgopelo go moepo gore o lebelele taba ya go aga tsela ya go tsena ka motseng le mananeokgoparara a go sepetša meetse a pula go tloga thabeng le mafelong a mangwe ao a phagamego ge pula e ena. Se se ile sa kgonthisiśwa ke tšhupetšo ka go IDP ya FTLM 2024-2025, letlakaleng la 199.								
Se se bea ngangego ye kgolo go masolo a tihabollo ya ikonomi le leago. Ke ka baka la seemo se mo elego gore projeke ye e latelago e hlomilwego gomme e nepile go kgatha tema tabeng ya go kaonafatša le go hlokomela ditirelo tšeo di lego gona. Ka go tšea projeke ye, re tšea kgato ya ponelopele yeo e lebišitšego tharollong ya ditlhohlo tše. Peeletšo ye e tlo kgontšha mmasepala go ba le mananeokgoparara a ditsela tšeo di šomago botse, go netefatša gore go ba le ditsela tšeo di bolokegilego, mafelo a setšhaba a makaone, le setšhaba seo se tiilego.								
Fao projeke e lego gona					Limpopo, South Africa			
Mmasepala wa selete					Mmasepala wa Selete wa Sekhukhune			
Mmasepala wa Selegae					Mmasepala wa Selegae wa Fetakgomo Tubatse			
Karolokgetho/Leina la motse/baholegi					FTLM			
Letšatšikgwedi la go thoma ga projeke					2026			
Letšatšikgwedi la go fela ga projeke					2030			
Tšweletšo					Go agwa ga tsela le mananeokgoparara a go sepetša meetse a pula ka Stocking			
Karolo ye bohlokwa ya mokgwatšhomo					Polokego ditseleng yeo e kaonafetšego			
Sešupetši se bohlokwa sa mokgwatšhomo					Kaonafatšo ya mosepelo			
Setheo seo se rwelego maikarabelo (go akaretša batšeakarolo ka moka)					Mototolo			
Tlhalošo ya projeke					Go agwa ga tsela le mananeokgoparara a go sepetša meetse a pula ka Stocking			
Baholegi ba thwii					FTLM			
Palo ya baholegi ba thwii					Batho ba 12,255			
Tekanyetšo yeo e akanyeditšwego					R18,016,997			
Magoro a mošomo	Palo ya mešomo yeo e tlo hlolwago	Banna ba bagolo	Basadi ba bagolo	Baswa ba bašemane	Basadi ba bagolo	Baswa ba basetsana	Palomoka	Tshwaya-tshwayo
Nako ye nnyane	0	0	0	0	0	0	0	0
Nako ya magareng	38	0	0	0	0	0	38	0
Nako ye telele	0	0	0	0	0	0	0	0
Leano la go tswalela projeke				Phetišetšo go FTLM ge go se no phethwa				

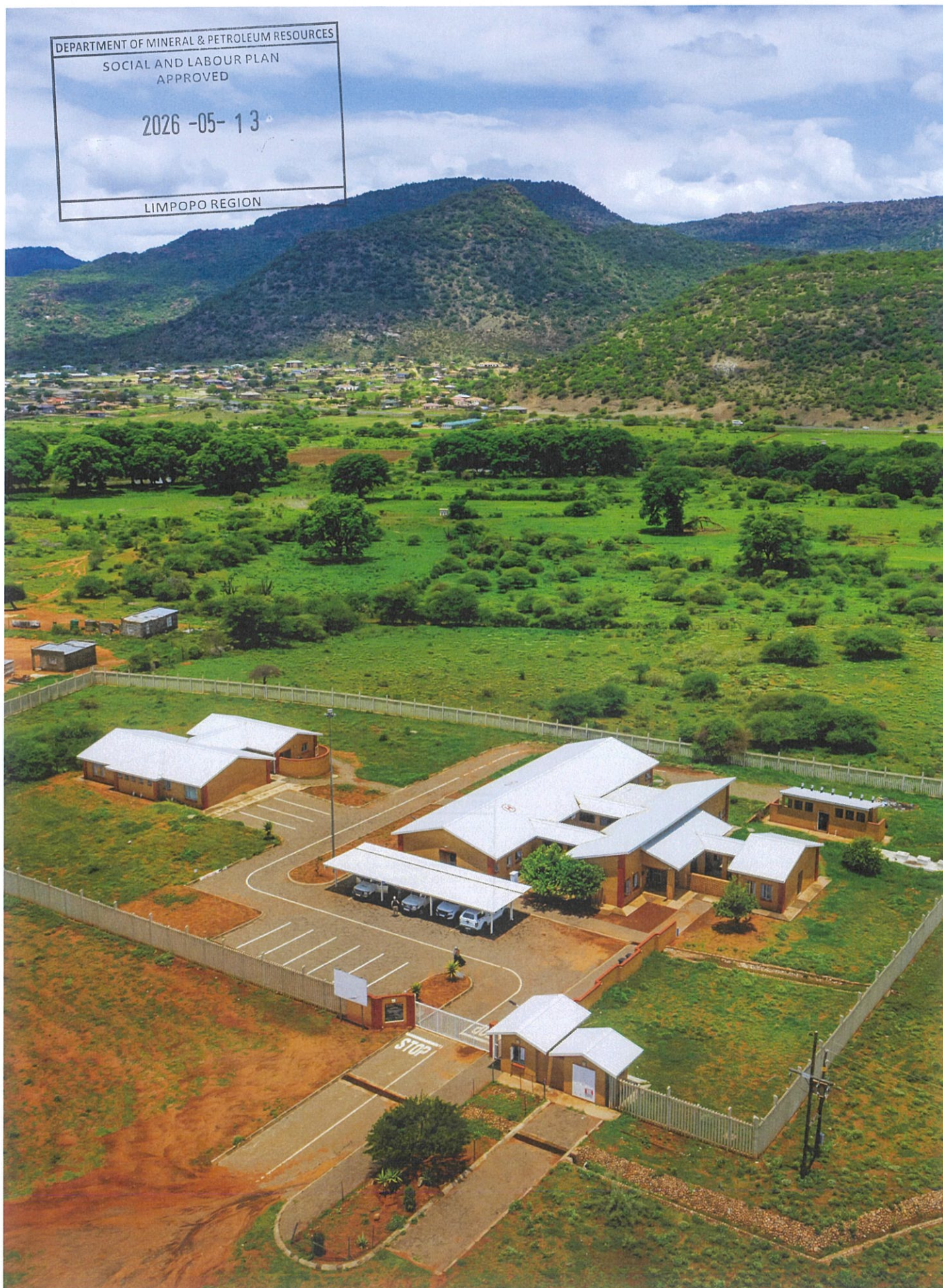
Bala Anekšara: SLP 4 LED SoW Scope Summary

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES

SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026-05-13

LIMPOPO REGION

4.10 Dintlo le maemo a lephelo (Molawana 46c (i))

Molawana wa Dintlo le Maemo a Lephele woo o mpshafaditšwego bakeng sa Intaseteri ya Dimineral e o phatlaladitšwe ka Kurenteng ya Mmušo ka la 11 Manthole 2019. Bjalo ka Moswaratokelo wa gabjale, Valterra Platinum e ikgafile go iša Leano la Dintlo le Maemo a Lephele la go ba le dintlha ka moka, leo le sepelelanago le molawana wo moswa, ka therišano le bašomi ka la 10 Manthole 2020.

Leano leo le tla akaretša ka boripana:

Go ba monglegae

Ka kokwane ye, Valterra Platinum e ikemišeditše go thuša bašomi go ba bengmagae ka mokgwa woo o sa bitšego kudu.

Dintlo tša khamphani

Go abela dintlo tša khamphani go bašomi bao ba nago le mabokgoni a mošomomogolo ebile a bohlokwa gore khamphani e ba lote le go ba goketša ka makaleng a fapafapanego a mošomo.

Diputseletšo tša go šoma o sa robale gae (LOA)

Go kgontšha LOA go akaretša bašomi bao ba tšwago ditšhabeng tšeo go thwalwago go tšona. Go tla ka LOA yeo e tlo netefatšago gore bašomi ba ikhumanele madulo a maleba.

Mafelo ao go dulago motho yo tee ka phapošing

Go fana ka madulo a motho yo tee ka phapošing a maleba ebile a sepelelanago le dintlha tša go lota seriti le tlhompho.

Disapositi tša go renta

Go fa bašomi disapositi tša rente ka mafelong ao khamphani e nago le dintlo di se nene goba e se nago tšona. Se se šomišwa bjalo ka leano la go gokagoketša le go lota bašomi ba go ba le mabokgoni a go ikgetha.

Leano le le phethagatšo ya lona le tla fihlelela dinyakwa tša SLP ye bakeng sa Molawana 46c (iv).

5 Tlhabollo ya Go Reka ka go Akaretša, Dikgwebo le Baabi (Molawana 46c (vi))

5.1 Mabaka a motheo

Valterra Platinum e ikgafile go hloma Boabaditirelo le Dithoto bjo bo hlamago katlego yeo e abelanwago ebile e swarelelago bakeng sa dikgwebo tša Afrika Borwa tšeo beng ba tšona e lego batho bao ba bego ba tingwa menyetla peleng (di-HDP) le bao ba lego ka ditšhabeng tša kgauswi le mafelo a rena a mošomo. Ka go dira gore baabi ab rena e be bao ba fapafapanego le go akaretšwa ga dikhamphani tšeo di lego ka ditšhabeng tša benggae (HCBC), re thekga ponelopele ya rena ya go hlohleletša kgolo ya ikonomi le nako ye telele morago ga ge moepo o tswaletšwe.

Sehlopha sa rena sa Go Reka ka go Akaretša (IP) se šoma go thekga morero wa Valtterra wa go epolla boleng bja go kaonafatša lefase la rena, mmogo le go fihlelela dinepo tša phetošo tša Molao wa Diminera le Didirišwa tša Petroliamo (MPRDA). Mokgwa wo o thekgwa ke kaonafatšo ya dikamano le batšekarolo ba go fapafapana go balwa bašomi, ditšhaba tša benggae, dikhastamo, baabi, Mmušo le bengdišere.

Valterra Platinum e tšere le go šomiša mokgwa wa tšhomišano go IP ka go kgokaganya le go boledišana le batšekarolo ba ka gare le ba ka ntle go šogana le mathata le dikotsi, go rarolla mathata, go tla ka seabe seo se bonalago sa leago le ikonomi le go ba le mohola wo mogolo kudu. Re šomiša ka botlalo dikamano tša rena go huetša baabibagolo go lebiša thekgo ya mašeleng mananeong a tlhabollo ya ikonomi le leago ao a lego ka setšhabeng, tšweletšontši ya selegae le go hlomantšho ya dithoto tša go amana le meepo. Ditiro tše di thekgwa ke mokgwa wa tlhabollo ya dikgwebo le baabi (ESD) wo o hlohleletšago bokgoni bja HCBC le di-HDP gore bo phenkgišane.

Maano a rena a Tlhabollo ya Go Reka ka go Akaretša, Dikgwebo le Baabi a ya le ka tikologo yeo e fetogafetogago ya meepo, go raragana ga dihlokwa tša setšhaba, mekgwatšhomo e mekaonakaone lefaseng, go lekalekantšha, dikamano le bengkarena mmogo le tšhomišano le bašomišani ba bangwe (Mmušo, mekgatlo yeo esego ya Mmušo le yeo e sa šomelego letseno, mmogo le batšekarolo ba bangwe bao ba sego ka intasetering ya meepo). Ka go realo, Valtterra Platinum e beile dinepo tša yona tšeo di fihlelelegago tša Go Reka ka go Akaretša, Tlhabollo ya Dikgwebo le Baabi bakeng sa nako ya go tloga ka 2026 go fihla ka 2030.

Dinepo tše di sepelelana le dinepo tše latelago tša Valtterra Platinum:

1. Go hloma dikgwebo tšeo di swarelelago ka mafelong ao re nago le khuetšo go ona
2. Go hlola mešomo yeo e swarelelago bakeng sa ditšhaba tšeo e lego benggae ba Valtterra Platinum.
3. Go thekga masolo a mangwe a mmušo, mohlala, ditharollo le maano a NDP, IDP le LED.
4. Go hlola diikonomi tšeo di tšwelago pele go feta le nako ya go phela ga ditseka/mešomo ya rena.
5. Go lota laesense ya rena ya leago le sepolotiki gore re šome ka ditseka tša rena.

5.2 Maikgafo a go reka ka go akaretša a Dithoto le Ditirelo tša Moepo

Kokwane ye ya leano la leago le bašomi (SLP) la Valtterra Platinum e sepelelana le Mining Charter 2018 (MC III). Valtterra Platinum e ikgafile go fihlelela dinepo tša MC III tšeo di beetšwego intaseteri ya meepo.

Dithoto tša moepo

Valterra Platinum e ikgafile go reka dithoto tšeo di nyakegago tša go epa go tšwa dikhamphaning tšeo e lego tša bathobaso, tšeo di matlafaditšwego, tšeo beng ba tšona e lego basadi le baswa, go ya le ka dinepo tšeo di oketšegago tšeo di nepišetšego tatelongmolao pele ngwaga wa 2030 o fela (go ya le ka melawana ya Mining Charter). Valtterra Platinum e ikgafile go thekga tšweletšontši ya mo gae ka go reka dithoto tša go epa tšeo 70% tša tšona e lego tša go tšwa ka mo nageng.

Ditirelo tša moepo

Valterra Platinum e ikgafile go reka ditirelo tšeo di nyakegago tša go epa go tšwa dikhamphaning tšeo e lego tša bathobaso, tšeo di matlafaditšwego, tšeo beng ba tšona e lego basadi le baswa, go ya le ka dinepo tšeo di oketšegago tšeo di nepištšego tatelongmolao pele 2030 e fela (go ya le ka melawana ya Mining Charter). Valtterra Platinum e ikgafile go thekga tšweletšontši ya selegae ka go reka dithoto tša go epa tšeo 80% tša tšona e lego tša go tšwa ka mo nageng.

Hlokomela:

Dinepo tša theko ya ditirelo tša moepo >25% HDP le >51% HDP tša ditheo di ile tša fihlelelwa ka go SLP 3. Kago realo, SLP 4 e tla bea šedi tabeng ya go tšwetšapele dinepo tše mo nakong ya mengwaga e mehlano. Dinepo tša ditheko bakeng sa dikgwebo tšeo 51% tša basadi le 51% tša baswa e lego beng ga se tša fihlelelwa ka botlalo. Ka go realo, SLP 4 e tla bea šedi tabeng ya go fihlelela dinepo tše nakong ya mengwaga e mehlano.

Sethalwa 46: Go reka ka go akaretša ga dithoto le ditirelo tša moepo

Mototolo						
Tshepišo ya SLP	Nepo ya mengwaga e mehlano (2026-2030)	2026	2027	2028	2029	2030
Go rekwa ga dithoto tša moepo	70%	Nepo	Nepo	Nepo	Nepo	Nepo
>25+1 Vote % HDP	44%	31%	34%	37%	41%	44%
>51% HDP	21%	14%	16%	18%	19%	21%
Tšeo benge e lego basadi le bana	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Go rekwa ga ditirelo	80%					
>25% HDP	10%	10%	10%	10%	10%	10%
>51% HDP	50%	50%	50%	50%	50%	50%
> 51% tšeo beng e lego basadi	15%	9%	11%	12%	14%	15%
> 51% tšeo beng e lego baswa	5%	4%	4%	5%	5%	5%

5.3 Leano la phethagatšo

Sethalwa 47: Leano leo le akaretšago bohle la phethagatšo ya go reka ka go akaretša

Yo a rwelego maikarabelo	Legato	Nako
Hlogo ya tša go reka ka go akaretša	Lebelela leswa leano le dinepo tša tlhabollo ya go reka ka go akaretša, dikgwebo le baabi.	Ngwaga ka ngwaga, go latela pego ya ngwaga ya Mining Charter.
Sehlopha sa taolo ya tša go reka ka go akaretša	Hlama maano ao a nago le dintlha ka moka a go reka, tlhabollo ya dikgwebo le baabi (go akaretša le baabibagolo ba borakonteraka), ka go bea šedi go tlhabollo ya baabi ba mo gae bao beng ba bona ba bego ba tingwa menyetla peleng le bao ba laolwago ke bona, bakeng sa Valterra Platinum.	Ngwaga ka ngwaga, ka Pherekgong
Hlogo ya tša go reka ka go akaretša	Phethagatša maano ao a nago le dintlha ka moka a go reka, tlhabollo ya dikgwebo le baabi. Lebelela leswa kotara ka kotara gomme o mpshafatše moo go hlokegago.	Ngwaga ka ngwaga.
Bolaodiphethiši bja tša go reka kago akaretša	Ditherišano le borakonterakabagolo, DMPD, Minerals Council, SANAS le SABS mabapi le go kgotsofatša melao le dinyakwa tšeo di amanago le go reka, mohlala netefatšo ya khontente ya mo gae le dikhoutu tša go hlatha setšweletšwa, netefatšo ya persente ya dikgwebo tšeo beng ba tšona e lego basadi le baswa.	Yeo e tšwelago pele
Bolaodiphethiši bja tša go reka ka go akaretša	Bea leihlo gomme o bege tšwelopele kgwedi ka kgwedi, kotara ka kotara le ngwaga ka ngwaga. Bega go DMPD mabapi le dinyakwa ka moka tša SLP le Mining Charter, bakeng sa tšhomišo ya mašeleng ya go amana le moepo le borakonterakabagolo ba moepo.	Kgwedi ka kgwedi, kotara ka kotara le ngwaga ka ngwaga.
Sehlopha sa taolo ya tša go reka ka go akaretša	Lekola o be o lekanyetše seabe, gomme o lokiše ka moo go swanetšego.	Yeo e tšwelago pele

Karolo 6

6 Go fokotšwa ga kgwebo le go fokotšwa ga bašomi (Molawana 46d)

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES

SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED

2026 -05- 13

LIMPOPO REGION

6.1 Go hlongwa ga Foramo ya ka Moso

Sethalwa 48: Tatelomolao ya Foramo ya Ka Moso

Dinyakwa tša mealo	Ditshepišo tša SLP
Go hlongwa ga Foramo ya Ka Moso yeo e akaretšago batšeakarolo ba ka ntle (mmasepala)	Diforamo tša Ka Moso di hlamilwe le ge e le gore di beetšwe feela batšeakarolo ba ka gare (bolaodi le bašomi)
Letšatšikgwedi la go hlongwa	Hlakola 2015
Palo ya dikopano tšeo di rulagantšwego ka ngwaga	Nne (4)

6.1.1 Sebopego sa diforamo tša ka moso

Moreromogolo wa Foramo ya Ka Moso ya Moepo ke go akaretša batšeakarolobagolo go bapala karolo ya togamaano ge go etla go hlatheng mathata, ditlhotlo le kgonagalo ya ditharollo go ya le ka tšwelopele ya mošomo le polokego ya mešomo mafelong a mošomo.

Foramo ya Ka Moso ya Moepo e tla foramo ya borerišanimmogo yeo e nago le baemedi ba:

- a. Bolaodi bja moepo le/goba motho/batho yo mongwe le yo mongwe yoo a ka kgwethwago nako le nako yoo a thwetšwego ke Valterra Platinum.
- b. Bašomi le/goba baemedi ba bona.

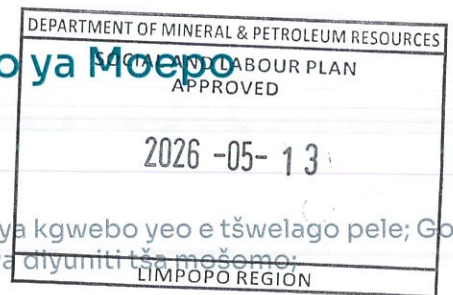
Foramo ya Ka Moso, modulasetulo wa yona e tla ba molaodikakaretšo/molaodi wa polante ya mošomo goba motho yoo a mo kgethilego go mo emela legato gomme o tla rwala maikarabelo a go swara retšista ya mošomo ya Foramo ya Ka Moso ya Moepo.

Bongwaledi bja Foramo ya Ka Moso ya Moepo e tla ba bja molaodi wa merero ya bašomi, molaodi wa dikamano tša bašomi goba moemedi yoo a kgethilwego.

Foramo ya Ka Moso ya Moepo e ka re nako le nako ya hlama dihlophatšhomo le/goba dikomiti tša tlaleletšo tšeo di akaretšago lenaneo la ditaetšo bakeng sa e nngwe le e nngwe ge go hlokega, gore go fihlelelwe poelo ye itseng ya ka ntle ga Foramo ya Ka Moso ya Moepo.

Sehlophatšhomo le/goba komititlaleletšo e tla ba le maikarabelo a go nyakišiša le go bega, efela esego maikarabelo a go tšea diphetho.

Dipego go tšwa sehlophatšhomong le/goba komitingtlaleletšo di tla tšeelwa hlogong ke Foramo ya Ka Moso ya Moepo, yeo e tla tlogo ka ditigelo goba ditšhišinyo.

Dinepokgolo tša Foramo ya Ka Moso ya Valterra Platinum ke:

- Go hlama magato a maleba a go netefatša gore go na le tkaonafatšo ya kgwebo yeo e tšwelago pele; Go hlama magato a maleba a go netefatša mokgwatšhomo wa botlalo wa diyuniti tša mošomo;
- Go tla ka magato a maleba ao a thušago go fenya ditlhotlo le mapheko a mokgwatšhomo ao a šitišago mokgwatšhomo.
- Go lemoša ka mešongwana ya SLP le yeo e amanago nayo ka kakaretšo;
- Go ba mokgwa wa kgokaganyo ditabeng tša mošomo tšeo di lego maleba le diyuniti tša mošomo le go tšweletša pele dipoledišano tšeo di tšwelago pele gareng ga makala mabapi le bokamoso bja Platinum, kudu diyuniti tša mošomomogolo;
- Go bapala karolo ya togamaano ka temogong ya ka pela ya ditšhošetšo go polokego ya mešomo ka Platinum, kudu ka diyuniting tša mošomomogolo;
- Go tla ka mekgwa ya go boloka mešomo le go efoga tobo ya mešomo le go theoga ga go thwala ka Platinum, kudu ka diyuniting tša mošomomogolo;
- Go phethagatša mekgwa yeo e tla go ka ditharollo le ditshepedišo tše dingwe tšeo di kwagalago bakeng sa go hlola polokego ya mešomo moo eleng gore tobo ya mešomo ga e efogege.
- Go tla ka mekgwa yeo e okobatšago seabe sa leago le ikonomi go batho, ditikologo le mebasepala a selegae le diikonomi moo eleng gore go fokotšwa ga bašomi goba go tswalelwa ga diyuniti tša mošomo go a šišinywa;
- Go tšweletša pele dipoledišano tšeo di kwagalago tšeo di hlohleletšwago ke ditharollo magareng ga makala le baemedi ba ona, go ya le ka ditshepetsotšeo go boletšwego ka tšona ka karolong 189 le karolong 189A ya LRA, mmogo le karolo 52 ya MPRDA go ya le ka goba go amana le phokotšo ya kgwebo goba diphokotšo tša bašomi tšeo di šišintšwego, kudu ka diyuniting tša mešomomegolo;
- Go kgokaganya tshepetšo ya ditsebišo go ya le ka karolo 189 le karolo 189A ya LRA, mmogo le karolo 52 ya MPRDA;
- Go Ruilaganya Ditirelo tša Leano la Leago tša DOL (mohlala, thušo ya botegeeniki, senthara ya maele a tša mošomo, dihlopha tša karabelo go phokotšo ya bašomi, bj.bj)
- Go ngangišana le go tla ka ditharollo tša go thibela go lobja ga mešomo le go fokotšwa ga bašomi, go hlokometšwe dinyakwa tša bokgoni le mošomo, kudu ka diyuniting tša mešomomegolo;
- Go rerišana ka peakanyong ya maano ka morero wa go efoga goba go fokotša phokotšo ya bašomi le tobo ya mešomo mola go tšweletšwa pele boswareledi le kgolo, gomme ka go dira bjalo e le go leka go thibela le go fediša diphokotšo tša bašomi tša ka moso goba tobo ya mešomo ya ka moso;
- Go tla ka maano a go šutiša go fokotšwa ga kgwebo le go fokotšwa ga bašomi go thibela tobo ya mešomo mola le sa le gare le tšweletša pele bophenkgišani bja kgwebo le bokgoni bja Platinum, kudu ka diyuniting tša mešomomegolo;
- Go tla ka, le go phethagatša ditharollo go thibela tobo ya mešomo le go fokotšwa ga bašomi;
- Go hlatha ditharollo go mathata le ditlhotlo tšeo di ka rotogago gomme tša ba le seabe go mošomo wa Valterra Platinum, kudu ka diyuniting tša mešomomegolo;
- Go hlama le go digela maano a maleba a thušo; le
- Go dira dilo ka moka tšeo di nyakegago tšeo di lego maleba go phihlelelo ya dinepo tšeo di hlalositšwego ka mo godimo.

6.2 Mekgwa ya go boloka mešomo yeo e tlogo ka ditharollo le ditshepedišo tše dingwe tšeo di kwagalago bakeng sa go hlola tšhireletšo ya mešomo moo eleng gore tobo ya mešomo ga e efogege

Sethalwa 49: Mekgwa ya go efoga phokotšo ya bašomi

Dinyakwa tša mealo	Ditshepišo tša SLP
Mekgwa ya go boloka mešomo le go efoga tobo ya mešomo le go theoga ga go thwala.	- Go phethagatša Karolo 189 ya Molao wa Dikamano tša Bašomi. Ditherišano – tshepetšo ya ditherišano go ya le ka Karolo 52 ya Molao wa Tlhabollo ya Didirišwa tša Diminerale le Petroliamo. (MPRDA), 2002; le Karolo 189. - Tsebišo go Boto ya Tlhabollo ya Diminerale le Meepo – tshepetšo ya tsebišo go ya le ka Karolo 52 (1) (a) ya MPRDA. - Go latela taelo ya Tona le go netefatša ka fao magato a go lokiša a tla tšewago. - Phetišetšo ya ka gare go meepo ya Platinamo. go dira dikgopelo tša thušo ya botejeniki le thekgo go tšwa National Productivity Institute (NPI). - Go dira dikgopelo go MQA, e lego bjona bolaodi bja tša thuto le tlhahlo ka tša mabapi le lekala la meepo, bakeng sa dikabo tša ditšhelete tša thušo.

6.3 Taolo ya Phokotšo ya bašomi (go sepelelana le Karolo 52(i) ya MPRDA le Karolo 189 ya LRA)

Sethalwa 50: Taolo ya phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi

Dinyakwa tša melao	Ditshepišo tša SLP
Mekgwa yeo e tlogo ka ditharollo le ditshepedišo tše dingwe tšeo di kwagalago bakeng sa go hlola polokego ya mešomo moo eleng gore tobo ya mešomo ga e efogege.	- Nolofatša dikgokagano le senthara ya ditirelo tša kgwebo ya mo gae mmogo le ditheo tše dingwe tša maleba tša thekgo. - Fana ka ditirelo tša thekgo ya kgwebo go bašomi ge ba sa le mošomong gore ba kgone go lebelela dikgetho tša bona. - Fana ka thušo le boeletši ka ditekolongyakišišo tša kgonagalo le tihamo ya maano a dikgwebo. - Akaretša tlhahlo ya kgwebo le ya sethekniki bakeng sa go itiriša mošomo.
Mekgwa yeo e tlogo ka ditharollo le ditshepedišo tše dingwe tšeo di kwagalago bakeng sa go hlola polokego ya mešomo moo eleng gore tobo ya mešomo ga e efogege.	- Dumelela nako ya maikhutšo gore bašomi ba kgone go tsenela tlhahlo e bjalo pele ba tloga. - Rerišana le dipanka le ditheo tše dingwe tša go adimišana tšhelete go lekola dikgetho le go nolofatša ditokišetšo bakeng sa bašomi bao ba nyakago go šomiša karolo ya ditšhelete tša go tlogedišwa mošomo goba ka moka ga tšona bjalo ka seemelaparata sa ditšhelete tša go adingwa tša kgwebo. - Kelo ya mabokgoni le temogo yeo e ngwadilwego ya thuto yeo e dirilwego peleng, maitemogelo le mangwalo a thuto. - Diphetišetšo go baabi ba tlhahlo bao ba lego molaong. - Go elwa hloko ga maitapišo a dipasari. - Dihlahli tša kgato ka kgato mabapi le go ithomela dikgwebo. - Maele ka go nyaka mošomo. - Thušo ka go hlatha menyetla ka mmarakeng wa mešomo. - Go tšewa ga diphentšhele tša moepong. - Phihlelelo ya dikholego tša mmušo tša bao ba tšeerego phentšhele. - Peakanyo ya ditšhelete ya ge motho a rola mošomo. - Dikgonagalo tša go tlaleletša letseno la phentšhele. - Ditirelo tša tekolo le thobamatswalo bakeng sa batho bao ba amegago.

6.4 Mekgwa ya go okobatša seabe sa leago le ikonomi go batho, ditikologo le diikonomi fao phokotšo ya bašomi goba go tswalelwa ga lefelo la mošomo go sa efogegego

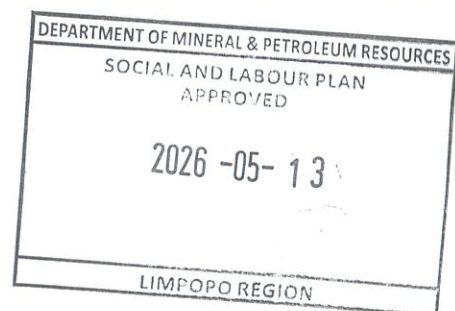
Sethalwa 51: Taolo ya phokotšo ya kgwebo le phokotšo ya bašomi

Ditshepišo tša SLP	Ditshepišo tša SLP
Mekgwa ya go okobatša seabe sa leago le ikonomi go batho, ditikologo le diikonomi.	- Tlhahlo ya boipereki le mananeo a go thwalwa leswa - The CED unit will coordinate the provision of the above self-employment training and re-employment programmes for all employees affected by retrenchments. The CED unit will give feedback to the Future Forum. Yuniti ya CED e tla kgokaganya kabo ya tlhabollo ya boipereki le mananeo a go thwalwa leswa bakeng sa bašomi ka moka bao ba amilwego ke phokotšo ya bašomi. Yuniti ya CED e tla begela Foramo ya ka Moso. - Identify and consider SMME initiatives which have the potential to create future employment opportunities in the event of a large-scale retrenchment. Hlatha o be o tšeele hlogong masolo a di-SMME ao a bontšhago bokgoni bja go hlama menyetla ya mešomo ya ka moso ge go ka direga gore go be le phokotšo ya bašomi ba bantši. - Identify the creation of opportunities for SMMEs to supply the mine with goods and services. Hlaola tlhamo ya menyetla bakeng sa di-SMME gore di be baabi ba dithoto le ditirelo go moepo.

6.4.1 Thobamatswal

Sethalwa 52: Dikgetho tša thobamatswalo tšeo di lego gona, tša bašomi

Ya maikutlo	Thobamatswalo ya saekholotši goba lenaneo la thušo go bašomi.
Ya ditšhelete	Thobamatswalo go tša ditšhelete le taolo ya sekoloto.
Ya mošomo	E tla dirwa go ya le ka pholisi ya go thwalwa ka leswa ya Valterra Platinum.

6.4.2 Mananeo ao a tlo phethagatšwago

Sethalwa 53: Mananeo ao a tlo phethagatšwago

Mananeo		Dinako
Mananeo a tlhahlo ya boipereki	Tlhahlo ya mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo	E tšwela pele
Menyetla ya go tsenywa mošomong	Ge tlhokego e eba gona	Ge tlhokego e eba gona
Leano la Tlhabollo ya Mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo	Hlahla bašomi ngwaga ka ngwaga go ya le ka dinepo tša HRD tša mabokgoni ao a ka a šomišwago le ka ntle ga mošomo.	E tšwela pele

6.5 Maanotiro

- Diforamo tša Ka Moso di hlamilwe lefelong le lengwe le le lengwe la mošomo gomme di a šoma.
- Ka go tlaleletša phethagatšo ya Karolo 189 go ya le ka LRA, ditshepetšo tša MPRDA di tla latela, gomme di akaretša go tsebiša Boto gape le ditherišano le Tona ya DMPR.
- Mo nakong ya go se fete kgwedi tše 24 tša diphokotšo tšeo tša bašomi, moepo o tla hlama maano a phethagatšo go okobatša ditlamorago tša phokotšo ya kgwebo yeo e ka akaretšago le phokotšo ya bašomi.
- Tlhahlo le hlahleleloleswa ya mabokgoni di tla fiwa bjalo ka karolo ya leano la go okobatša.
- Ditefelo tša kgapeletšo tšeo di beilwego go ya ka LRA di tla phethagatšwa.

Karolo 7

7 Kabo ya ditšhelete (Molawana 46e)

Sethalwa se se latelago se laetša ka kakaretšo kabo ya ditšhelete ka Valterra Platinum go mananeo a maleba.

Sethalwa 54: Palomoka ya boikgafo bja mengwaga e mehlano.

Kabo ya ditšhelete bakeng sa lebaka la mengwaga e mehlano						
Kokwane ya SLP	2026	2027	2028	2029	2030	Palomoka ya boikgafo bja mengwaga e mehlano
HRD	R76,398,651	R65,702,392	R74,160,422	R64,483,350	R56,038,512	R336,783,327
Diprotšeke tša LED	R 10 409 170.77	R 53 342 821.17	R 67 414 210.51	R 55 335 002.21	R 18 898 869.32	R 205, 400 073
Taolo ya phokotšo ya kgwebo le bašomi*	R 300 000.00	R 300 000.00	R 300 000.00	R 300 000.00	R 300 000.00	R 1,500,000
Palomoka						R543,683,400

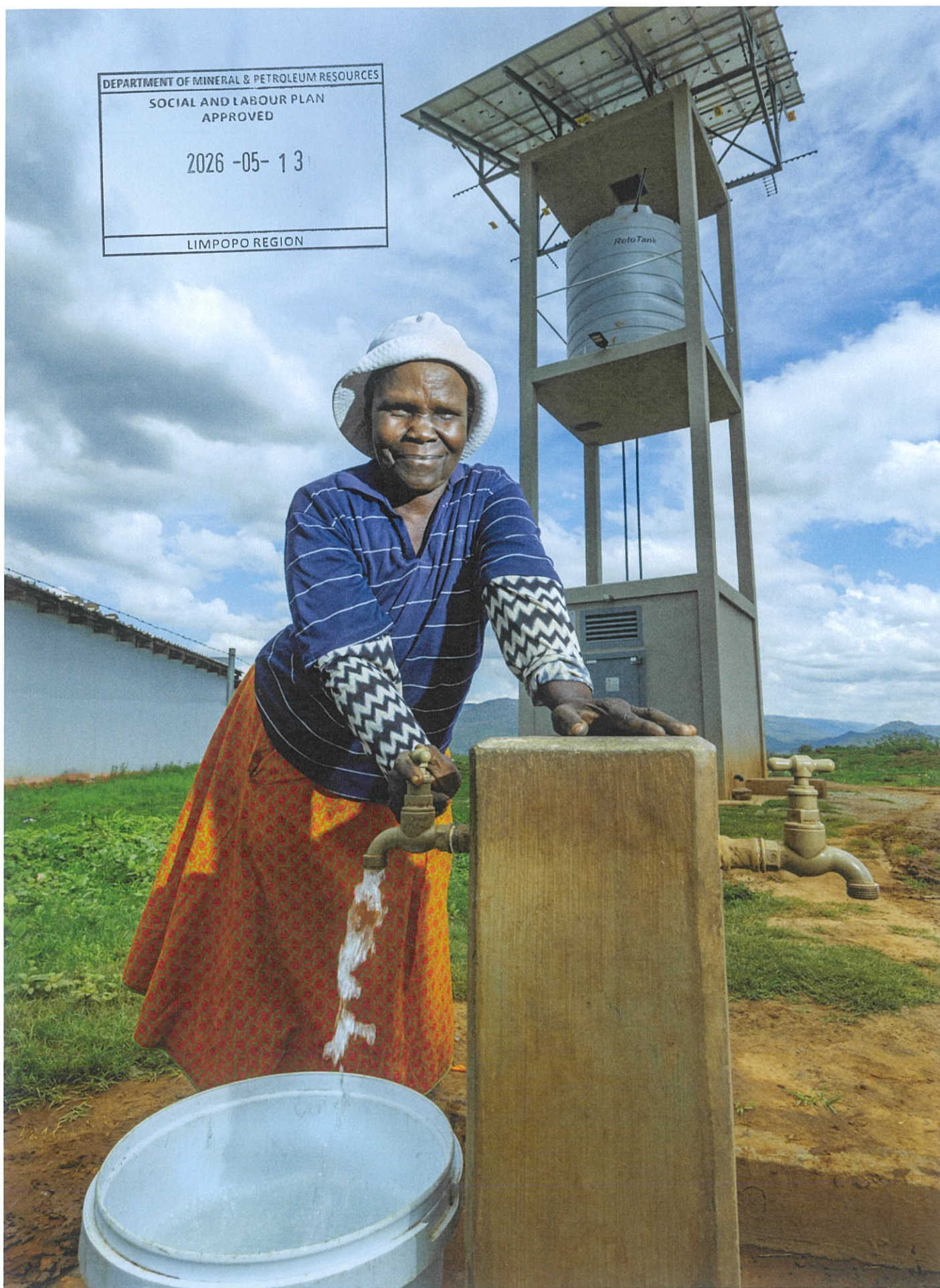
*Valterra Platinum e ikgafile go aba R10,000.00 go mošomi yo mongwe le yo mongwe bakeng sa ditlhokwa tša tlhahlo yeo e nepilego go thuša mošomi go fihlelea mabokgoni a ikgthilego ao a lego bohlokwa go ditlhokwa tša bona nakong ya go fokotšwa ga kgwebo goba bašomi go ya le ka ngwaga o mongwe le o mongwe wa ditšhelete.

*Kabo ya ditšhelete yeo e akantšwego ka tlase ga taolo ya kokwane ya phokotšo ya kgwebo le ya bašomi e balelwa ka persente e tee ya palomoka ya bašomi bakeng sa ngwaga o mongwe le o mongwe wa ditšhelete. Kgwebo (Valterra Platinum) ga se ya ikemišetša go fokotša kgwebo goba bašomi. Dikabo di dirwa go sepelelana le Molawana 46(e) wa MPRDA.

**Dikakanyetšapele tša tekanyetšo tša ngwaga ka ngwaga ke mošomo woo o tšwelago pele. Dipalopalo di ka no fetoga efela di ka se fete palomoka ya boikgafo bja SLP 3 go DMRE. Dikakanyetšapele di angwa ke mathata ao a fapafapanego ao a safelelgo go tshekatsheko, go bea diporeisi, go bea pele leboelela, dišetulu, setšhaba le borakonteraka. Dipalopalo ka moka tšeo di akanyeditšwego pele gabjale di ka tlase ga palomoka ya boikgafo ya SLP 3 go DMRE; se se lebelelwa leswa nako le nako gore se sepelelane le maemo a ikonomi.

DEPARTMENT OF MINERAL & PETROLEUM RESOURCES
SOCIAL AND LABOUR PLAN
APPROVED
2026 -05- 13
LIMPOPO REGION

Section 8

6. Regulation 46 (f)

I, Phillip Bantsha, the undersigned and duly authorised thereto by Valterra Platinum, undertake to adhere to the information requirements, commitments and conditions as set out in the social and labour plan.

Signed at Mototolo mine on 08/04/26

Signed by: PHILLIP MACEBO BANTSHA
Signed at 2026-04-08 13:08:49 +02:00
Reason: I approve this document

PHILLIP MACEBO BANTSHA

Phillip Bantsha

Senior general manager
Mototolo

Valterra Platinum Limited

Incorporated in the Republic of South
Africa Date of incorporation: 13 July 1946
Registration number: 1946/022452/06 JSE
code: AMS – ISIN: ZAE000013181

www.valterraplatinum.com